ØKONOMI

POLITIK

Kvartalsskrift udgivet af Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi . 34. Årgang . Nummer 4 . 1960
København 1961

ØKONOMI OG POLITIK

34. ÅRGANG . NR. 4 . 1960

INDHOLD

JOHANNES LAURSEN: Præsidentskiftet i USA 235
THORKILD HJORTKJÆR: Nye signaler i USAs økonomiske politik 247
Den internationale økonomiske situation 253
Den danske økonomiske situation 262
Politisk kronik 274

KVARTALSSKRIFT UDGIVET AF
SELSKABET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI
KØBENHAVN 1961

FORFATTERNE

JOHANNES LAURSEN: Cand. polit., presseattaché ved den danske ambassade i U.S.A. Har skrevet artikler i ØKONOMI OG POLITIK om amerikanske emner og skrev i 1954 bogen »U.S.A. – Samfund og Politik«.

THORKILD HJORTKJÆR: Cand. polit., sekretær i finansministeriet, universitetslektor.

Eftertryk uden kildeangivelse ikke tilladt.

ØKONOMI OG POLITIK udkommer med et hæfte i hvert kvartal. Årsabonnement 15 kr. Enkelte hæfter 4 kr. Ansvarshavende redaktør: Sekretær, cand. polit. HANS BOSERUP. Redaktionsudvalg: Professor, dr. phil. SVEN HENNINGSEN, professor, dr. polit. ERIK HOFFMEYER, rektor, professor, dr. polit. POUL WINDING, generalsekretær for Nordisk Råd, F. W. WENDT og lektor, cand. polit. THORKILD HJORTKJÆR. Redaktion, ekspedition og abonnement: Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi, Sankt Peders Stræde 5, København K., telefon Palæ 5182. Abonnement kan endvidere tegnes i alle boglader og hos postvæsenet samt for boghandlernes vedkommende også gennem Danske Boghandleres Kommissionsanstalt.

Udsendt i boghandelen 27. marts 1961.

Printed in Denmark. Aarhuus Stiftsbogtrykkerie.

PRÆSIDENTSKIFTET I USA

Af JOHANNES LAURSEN

Det amerikanske præsidentvalg i 1960 vil blive husket i historien allerede på grund af den snævre margin, hvormed det blev afgjort. Det vil i lange tider kunne bruges over for sofavælgere som bevis for påstanden om, at hver eneste stemme tæller. Efter de sidste fintællinger fik demokraten, senator John F. Kennedy 34.221.531 stemmer mod republikaneren, vicepræsident Richard M. Nixon's 34.108.374. Det var en næsten utrolig hårfin forskel, og selve den snævre margin har betydningsfulde politiske konsekvenser for de næste fire år.

Procentvis betyder det 50,1 for Kennedy, 49,9 for Nixon. Hvis diverse småpartiers stemmer medregnes, fik Kennedy faktisk under halvdelen af de afgivne stemmer, nemlig 49,7 %. Selv om flere præsidentvalg er afgjort med forholdsvis ringe margin (Wilson's genvalg i 1916 og Truman's valg i 1948), skal man helt tilbage til 1888 for at finde noget tilsvarende. Da fik præsident Cleveland 50,45 % af stemmerne, men Benjamin Harrison fik flertallet af valgmandsstemmerne og blev præsident, indtil Cleveland fire år senere blev valgt for anden gang.

Skønt det endelige udfald normalt kendes valgnatten, foretages det formelle valg af valgmænd flere uger senere. Den kandidat, der får flertallet af de afgivne stemmer i en stat, får samtlige denne stats valgmænd, én for hver plads i Senatet og Repræsentanternes Hus fra vedkommende stat, eller et minimum af tre. Det er derfor, det er både teoretisk og praktisk muligt for en kandidat at vinde valget, selv om han kun har fået et mindretal af stemmerne i landet som helhed. I 1960 tilfaldt der faktisk Kennedy 303 valgmandsstemmer, Nixon 219 og Virginia's senator, Harry Byrd, 15. Når Kennedy vandt forholdsvis flere valgmænd, skyldtes det, at han vandt ret snævre sejre i nogle af de folkerige stater med mange valgmænd, medens Nixon vandt stort i adskillige mindre stater.

Opgørelsen af valget var fuld af dramatik. Først om eftermiddagen dagen efter ansås Kennedy for sikker vinder, og selv da var der usikkerhedsmomenter. Californiens 32 valgmænd var regnet for Kennedy, men adskillige dage efter viste det sig, at Nixon vandt sin hjemstat takket være optællingen af poststemmerne. Republikanerne gjorde også et forgæves forsøg på at anfægte resultatet i staten Illinois med 27 valgmænd. Den ene-

ste ændring forekom imidlertid i den nyeste stat, Hawaii, hvis tre valgmandsstemmer ved den endelige fintælling svingede fra Nixon til Kennedy.

Valgresultatet har givet nye argumenter til fortalerne for en ændring af valgmandsordningen til fordel for et system, hvorunder de samlede stemmetal bliver afgørende. Vejen hertil bliver dog ikke let, da en forfatningsændring skal ratificeres af $^3/_4$ af enkeltstaterne. De mindre stater vil herved miste indflydelse og vil derfor ikke være tilbøjelige til at støtte ændringen. Der rejses også røster for en ændring af systemet for opstilling af kandidaterne.

Inden valget havde talsmænd for begge sider forudsagt, at valget ville blive afgjort med snæver margin (men havde ikke desto mindre fortrøstningsfuldt tilføjet, at det ville blive deres mand, der ville vinde). De forskellige stemningsanalyser af Gallup-typen havde også angivet snæver margin, men havde forudsagt en Kennedy-sejr med undtagelse af én, der umiddelbart før valget svingede til Nixon og én, der erklærede, at forskellen på støtte for de to kandidater var for ringe til at berettige en forudsigelse. New York Daily News' straw poll, der bygger på i alt 30.000 stikprøver staten over og tillægges en vis psykologisk indflydelse, forudsagde klart Kennedy, der da også vandt New York med 400.000 stemmer.

KONSEKVENSER AF VALGUDFALDET

Den beskedne majoritet har uundgåelige politiske følger, både for vinder og taber. For Kennedy er følgen, at han vil møde indvendinger imod omstridte lovforslag med den begrundelse, at hans »mandat« fra vælgerne ikke er klart nok. Dette er dog ikke afgørende. Den, der har fået et nok så knebent flertal, har dermed fået præsidenthvervet, og det er hans opgave at lede landets politik efter bedste evne og overbevisning. Amerikas historie giver ingen basis for en teori om et forhold mellem stemmetal og succes som præsident. Der er grund til at tro, at stemmetallet vil være glemt efter kort tid. Snarere kommer de første måneders samarbejde med kongressen til at angive, hvad den nye præsident kan udrette.

For Nixon's politiske fremtid er den nære sejr derimod afgørende. Havde han lidt et større nederlag, ville han have været færdig i amerikansk politik. Som det gik, har nederlaget i forbindelse med den værdige måde, hvorpå han tog det, samlet betydelig sympati om ham. De partifæller, der var imod ham ud fra en teori om, at han ikke kunne vinde, tog næsten fejl. Havde han tabt mere klart, ville flere have vendt sig til New York's guvernør, Nelson Rockefeller. I stedet ser mange af republikanernes partitro nu hen til Nixon som den bedste kandidat igen i 1964. De stoler på ham som pålidelig partifælle og er lettede over ikke at behøve at vælge mellem Rockefeller til venstre og den konservative senator Barry Goldwater. Det

kan synes tidligt, men i USA begynder man øjeblikkeligt efter et valg at tænke på den sandsynlige kandidat fire år senere. Traditionen om, at ingen bør nomineres mere end én gang, er efterhånden så gennemhullet, at den knap gælder mere (Bryan tre gange kandidat, Dewey to gange, Stevenson to gange. De to sidstnævnte kunne muligvis have fået en tredie chance, dersom de selv aktivt ville have arbejdet herfor). Det vil derfor ikke være nogen overraskelse, om Nixon opstilles endnu engang. På demokraternes side vil Kennedy blive genopstillet, medmindre noget helt uforudset indtræffer.

Vigtigere end stemmetallene ved præsidentvalget er udfaldet af kongresvalget (hvorom senere) for en bedømmelse af lovgivningsudsigterne. Navnlig Repræsentanternes Hus er lidt mere republikansk og konservativt farvet efter valget. Det er på forhånd klart, at Kennedy vil være nødt til at manøvrere forsigtigt. Han kan ikke som Roosevelt i 1933 starte med en 100 dages lynreformperiode, hvor Kongressen giver ham alt, hvad han beder om.

Kennedy har ved alle lejligheder efterladt det indtryk, at han sigter efter at blive en »stærk« præsident. Han ønsker ikke at delegere afgørende beføjelser til andre, han ønsker at begrænse anvendelsen af »stabs«systemet, som Eisenhower har opbygget. Hans kabinetsvalg underbygger denne opfattelse og understreger også, at han er klar over, at han bør undgå at provokere. Som helhed har hans kabinetsudnævnelser fået en god modtagelse.

Kennedy's program blev fremlagt under valgkampen. Han henviste først og fremmest til det demokratiske program som vedtaget på partikongressen i Chicago i juli. Det må dog bemærkes, at USA's partiprogrammer gennemgående ikke er af større betydning. De bliver vedtaget uden særlig dybe forberedelser, endnu inden kandidatopstillingen er foretaget, og ofte uden at den valgte kandidat har haft fuld kontrol over udfaldet. Selv om han i de store linier er tilfreds med programmet, har dette sjældent spillet den afgørende rolle, når det kom til udformningen af en politik. I en række valgtaler skitserede Kennedy sine tanker. Som fællesnævner havde han en yndlingssætning om at hjælpe Amerika til igen at »gå frem« (move forward). Der lå heri en kritik af de otte Eisenhower-år som værende stillestående, uproduktive, lederløse. Kennedy undlod så vidt muligt at angribe den populære præsident personligt, men andre demokrater var mere åbenhjertige og lod ingen tvivl om meningen. Kennedy selv rettede skytset mod Nixon, som ikke kunne overlades ledelsen efter Eisenhower-mønstret i de kritiske tider, der forestår.

De to kandidater mødtes til en serie på fire meget stærkt aflyttede radio-fjernsyns-debatter. Hvis det overhovedet er muligt at udpege nogen enkeltfaktor som afgørende for valgudfaldet, er det nærliggende først at

tænke på »debatterne« (negerspørgsmålet er en anden mulig enkeltfaktor). Det synes at være en almindelig opfattelse, at Kennedy gjorde et lidt bedre indtryk end Nixon, ellers kendt som en god debattør. Men dette er ikke det afgørende. Før debatterne var Nixon som vicepræsident væsentlig bedre kendt af den brede befolkning end Kennedy. Nu blev Kennedy pludselig præsenteret for et maksimalt antal seere. Han demonstrerede, at han kunne klare sig i debatten og tilintetgjorde dermed et vigtigt argument om, at han med sine 43 år var for ung og uerfaren. Nixon var 47 og antoges at have større erfaring.

Det andet udenomsspørgsmål af vigtighed i valgkampen er Kennedy's religion. Han er den første katolik, der har opnået valg som præsident, og det er aldeles givet, at spørgsmålet spillede en stor rolle i valgkampen og måske er hovedgrunden til, at Kennedy kun med nød og næppe blev valgt, medens både Senatet og Repræsentanternes Hus klart gik til Demokraterne. Det er givet, at spørgsmålet kostede Kennedy stemmer i protestantiske stater; men det er også sikkert, at det hjalp ham i New York og andre østlige stater, hvor katolikkerne står relativt stærkt.

De indenrigspolitiske hovedpørgsmål var på den økonomiske front. Kennedy klagede gentagne gange over, at USA ikke gik tilstrækkelig frem i *produktion* og udnyttelse af naturrigdomme og nævnte gang på gang som eksempel, at stålindustrien kun udnyttede 50 % af sin kapacitet, og at arbejdsløsheden var voksende. Han lovede at støtte en effektiv *egnsudvikling*, en lovgivning, som Eisenhower gentagne gange har nedlagt veto imod, men som er af stor betydning for mange af staterne.

Kennedy lagde også stærk vægt på en effektiv lov om lægehjælp til de gamle, et program som republikanerne havde modsat sig. Han har tilkendegivet, at hele *socialforsorgen* bør forbedres.

Boligbyggeriet må forøges, sagde Kennedy og nævnte som middel en revision af rentepolitikken. Han har talt om bestræbelser for at rydde slumkvarterer og opmuntre kooperativt byggeri. Han er for unionsstøtte til skolebyggeri.

Kennedy er anset for at være *arbejdervenlig* og blev støttet af fagforeningsledere. Han har udtalt sig for en minimalløn på 1.25 dollars i timen, som republikanerne har modsat sig. Sammen med sin broder, Robert Kennedy, har han bekæmpet korruption i fagforeninger (James Hoffa).

Kennedy's *landbrugspolitik* var anset for sårbar, idet han tidligere har stemt mod farmerinteresser. Han erklærede sig under valgkampen for tilhænger af et program, der giver farmeren en fair indkomst. Han ville støtte familielandbruget og opmuntre andelsbevægelsen. I øvrigt ville han søge nye markeder og nye anvendelser af landbrugsprodukter samt finde veje til fordeling af madvarer til sultne millioner både i og uden for USA.

Spørgsmålet om *borgerrettigheder* er politisk ømtåleligt, fordi nord-

statsdemokraterne ønsker udvidede rettigheder for negrene, medens de konservative sydstatsdemokrater, hvis støtte Kennedy har brug for ved andre lejligheder, går imod. Kennedy har tilkendegivet, at han er for væsentlige udvidelser, og under valgkampen udtalte han sig ved flere lejligheder klart i denne retning og vandt herved en måske afgørende støtte fra negervælgere i de store byer.

På *udenrigspolitikkens* område har Kennedy vel tilkendegivet, at denne står over partierne. Han har imidlertid udtalt sig for et stærkere og mere dynamisk lederskab fra USA's side og har gjort det klart, at han som præsident personligt vil tage ledelsen på dette område.

Allerede før sin overtagelse af præsidentembedet tog han skridt til en mere energisk indsats fra USA's side inden for afrustningsspørgsmålet, og han er tilhænger af suspensionen af prøverne med kærnevåben.

Så tidligt som i november 1959 advarede Kennedy imod at være panikslagen på grund af udstrømningen af guld fra Amerika. Men han sagde, at forøgelsen af andre landes guld- og valutareserver betød, at disse lande har råd til at være med til at styrke den frie verden økonomisk. Han har gjort sig til talsmand for en forøgelse af kapitalstrømmen til Asien, Afrika, Mellemøsten og Latinamerika.

Kennedy har tilkendegivet, at vestens position i Berlin, som er traktatmæssigt begrundet, må fastholdes. Han kom i fjernsynet i skarp debat med Nixon om Amerikas stilling til Quemoy og Matsu, som efter hans mening ikke kunne berettige et så udpræget standpunkt, som Formosa kunne. Han gav udtryk for ønske om at støtte Castros modstandere på Cuba, men føjede til, at der burde handles i forening med de øvrige amerikanske stater.

I øvrigt var Kennedy's stærkeste kritik under valgkampen, at USA's prestige ude i verden ikke stod så højt, som den tidligere havde gjort. Om et eventuelt nyt topmøde erklærede han, at det kun burde finde sted efter grundige forberedelser.

KENNEDY'S KABINET

USA's præsident overtager først sit embede den 20. januar, 2½ måned efter valget. I mellemtiden er en af hans vigtigste opgaver at udpege et kabinet. Kennedy tog længere tid hertil, end Eisenhower havde gjort otte år tidligere. Den 1. december var han rede til at annoncere det første medlem, staten Connecticut's guvernør, Abraham Ribicoff, tidligere medlem af Repræsentanternes Hus og en af de første politiske ledere til at arbejde for Kennedy's valg. Ribicoff blev minister for sundhed, undervisning og socialforsorg. Han er anset som en ret moderat politiker, der er stærkt interesseret i dette område.

To dage senere udnævntes guvernør Luther Hodges fra North Carolina til handelsminister. Hodges, der er 62 år, er langt den ældste af de nye

ministre. Han er en moderat sydstatspolitiker, under hvis ledelse et begrænset antal negre har fået adgang til tidligere hvide skoler i North Carolina. Som guvernør har han arbejdet aktivt for at tiltrække ny industri til sin stat. Han var leder af en gruppe på 100 forretningsmænd fra North Carolina, der foretog en rejse til en række europæiske lande for at søge nye markeder. Som handelsminister kan han ventes at arbejde for øget eksport.

Næste udnævnelse var medlem af Repræsentanternes Hus, Stewart Udall fra Arizona som indenrigsminister. Dette ministerium er af særlig interesse for de vestlige stater, der er interesseret i landvindingsprojekter, vandkraftselektricitetsanlæg m. v. Også de amerikanske indianere sorterer under dette ministerium, og der er givet dem håb om at opnå forbedringer.

Den med størst spænding imødesete udnævnelse, udenrigsministerens, gik til Dean Rusk, en tidligere karriereembedsmand i ministeriet. Mange demokrater ville have foretrukket Adlai Stevenson som selvskreven til denne post; men det havde længe stået klart, at Kennedy ikke ønskede at udnævne Stevenson. Kennedy havde i 1956 nomineret Stevenson som præsidentkandidat, men Stevenson undlod at støtte Kennedy til vicepræsidentposten og lod i stedet partikongressen afgøre spørgsmålet med det resultat, at senator Estes Kefauver vandt knebent over Kennedy. I 1960 afslog Stevenson at nominere Kennedy og tillod i stedet sin egen nomination, dog uden at arbejde særlig aktivt herfor. Alt dette kunne efter traditionen være tilstrækkelig grund til at forbigå Stevenson, omend det ikke vidnede om storsind hos vinderen. Der var grund til at tro, at Kennedy i virkeligheden ønskede at være sin egen udenrigsminister og derfor valgte en anset karrieremand, som hidtil end ikke havde været Kennedy bekendt.

Stevenson fik overdraget den krævende post som USA's ambassadør ved FN med udvidede beføjelser, herunder adgang til at deltage i kabinetsmøderne.

Til posten som forsvarsminister udnævntes den 44-årige Ford-direktør, Robert S. McNamara, ligeledes hidtil Kennedy ubekendt. McNamara havde vist fremragende organisatoriske evner og blev almindeligt anset for at være et heldigt valg til posten som leder af det uhyre ministerium.

Arthur Goldberg, sagfører for fagbevægelsen, blev udnævnt til arbejdsminister. Kennedy havde som medlem af Senatets komite for arbejdsproblemer lært ham at kende og anså ham for særligt kvalificeret.

Minnesotas guvernør, Orville Freeman, der havde nomineret Kennedy på partikongressen, men som var faldet ved valget, fik den vanskelige post som landbrugsminister.

Valget af finansminister var noget af et kup. Det blev den hidtidige viceudenrigsminister, Douglas Dillon, tidligere ambassadør i Paris og på tale som Eisenhower's udenrigsminister, da Dulles døde. Det havde almindeligt været ventet, at han nu ville blive udenrigsminister, dersom Nixon

havde vundet. Republikanerne tilkendegav betydelig ærgrelse over udnævnelsen; men der var til gengæld tilfredshed med, at Kennedy-regeringen således havde fået en ret konservativ finansminister, som ville være en garanti mod for radikale eksperimenter. Dillon er en tidligere Wall Street-bankmand.

Samme dag udnævnte Kennedy sin broder, der 34-årige Robert Kennedy til justitsminister, en udnævnelse, der blev stærkt kritiseret dels på grund af familieforholdet, dels på grund af broderens unge alder. Den nye præsident erklærede sig overbevist om, at broderen var den rette mand på posten og erklærede sig villig til at tage den politiske risiko, der er forbundet med, at broderen beklæder denne post, der især er vanskelig på grund af justitsministeriets rolle i kampen for en udvidelse af negrenes borgerrettigheder.

Postministerens portefølje blev den sidste, der blev besat. Den tilfaldt J. Edward Day, vicedirektør for det store Prudential forsikringsselskab. Traditionelt er denne post blevet besat med det vindende partis organisationsformand. Kennedy tilbød imidlertid først posten til den ansete 74 år gamle negerpolitiker, William Dawson fra Chicago, der således ville være blevet den første neger i USA's kabinet. Da Dawson afslog med den begrundelse, at han foretrak at blive i Repræsentanternes Hus, hvor han beklæder formandsposten i et af de vigtigste stående udvalg, gik tilbudet til Day, der på baggrund af sine tidligere erfaringer anses for at være sagligt velkvalificeret til at lede og modernisere den kæmpestore postorganisation.

Foruden Dillon er også McNamara i hvert fald nominelt republikaner, selv om han undertiden havde støttet demokraters valg. Disse udnævnelser, der blev vel modtaget i offentligheden, bidrog til det indtryk, at den nye præsident tilsigtede en forsonlig politik, bl. a. på baggrund af den knappe valgsejr. Enkelte andre ledende poster tilfaldt også republikanere, men som helhed vil patronagesystemet ikke blive fraveget. Medlemmer af det demokratiske parti vil få det altovervejende flertal af udnævnelserne.

KONGRESVALGET

Kongresvalget bliver let overskygget de år, hvor det falder sammen med et præsidentvalg. Forskydningerne i 1960 var relativt beskedne. For at bedømme udfaldet må man sammenligne med sidste valg, hvilket for Senatets vedkommende vil sige 1954, det år, da Demokraterne genvandt majoriteten, som de havde tabt to år tidligere, da Eisenhower blev valgt første gang og trak begge Kongressens huse med sig. De senatorer, der var på valg i 1960, var altså fremgået af et for demokraterne relativt gunstigt valg. Udfaldet i 1960 blev, at demokraterne tabte to mandater. Inden Kongressen nåede at træde sammen, døde imidlertid en af de nyvalgte re-

publikanere, Keith Thompson, fra staten Wyoming, hvis demokratiske guvernør, J. J. Hickey, derefter trådte tilbage, så at han af sin efterfølger kunne blive udnævnt til for to år at beklæde den ledigblevne plads i Senatet. Nettonedgangen for demokraterne i Senatet blev derfor kun ét mandat; i alt fik de 65 mandater mod tidligere 66. Republikanernes styrke er 35 mandater.

I Repræsentanternes Hus har demokraterne 263 pladser mod tidligere 283, republikanerne 174 mod tidligere 154. Sammenligningsgrundlaget er her 1958, et »mellemår«, hvor demokraterne vandt betydelig fremgang i næsten alle stater. 1958-valget blev holdt under indtryk af en vis økonomisk nedgang, og demokraterne angreb stærkt Eisenhower-regeringens passive holdning og bl. a. præsidentens veto mod en lov om hjælp til arbejdsløshedsramte områder. De mandater, der blev genvundet af republikanerne, var hovedsagelig i marginale kredse, som demokraterne med nød og næppe havde vundet for to år siden.

Det mest bemærkelsesværdige resultat af senatsvalget syntes at være, at liberale kandidater i det republikanske parti vandt forholdsvis nemme sejre, medens de mere konservative enten led nederlag eller kun med besvær opnåede genvalg. Den liberale Clifford Case vandt således stort i New Jersey, Margaret Chase Smith i Maine og John Sherman Cooper i Kentucky, medens den moderat-liberale republikaner, Leverett Saltonstall blev genvalgt i Kennedy's hjemstat, Massachusetts, som med stort flertal stemte for Kennedy som præsident. Konservative republikanere som Karl Mundt i South Dakota blev kun med nød og næppe genvalgt. Også på demokraternes side klarede de liberale som Paul Douglas i Illinois, Hubert Humphrey i Minnesota og Maureen Neuberger i Oregon sig bedst. Det tabte mandat var beklædt af den konservative Allen Frear i Delaware.

GUVERNØRVALGENE

27 af de 50 stater valgte guvernør i november 1960. Valgt blev 15 demokrater og 12 republikanere, hvorefter demokraterne har guvernørposten i 34 stater og republikanerne i 16. Det var samme resultat som i 1958. I mellemtiden døde én demokratisk guvernør (i staten Maine) og blev erstattet af en republikaner. Dette uforandrede nettoresultat afspejlede imidlertid store forskydninger; seks stater gik fra demokraterne til republikanerne, syv den modsatte vej. Demokraterne vandt Rhode Island og West Virginia, begge normalt demokratiske, Indiana, Nebraska og North Dakota, alle tre normalt republikanske, samt Illinois og Delaware, der ofte har skiftet. Republikanerne vandt i Iowa, Kansas og South Dakota, alle tre sædvanligvis republikanske, og i Massachusetts, Minnesota og New Mexico, tre stater, der jævnligt skifter.

Guvernørvalgene afgøres i reglen ud fra lokale hensyn, og personligheder er ofte bestemmende for udfaldet. I mange stater er vælgerne tilbøjelige til at stemme for et skifte efter en valgperiode eller to udfra den betragtning, at intet enkelt parti bør gro for fast. Guvernørerne spiller en særlig rolle, fordi de i tilfælde af en senators død eller mandatnedlæggelse udpeger hans efterfølger for den resterende del af en to-års valgperiode. Tolv demokratiske senatorer kommer fra i alt 9 stater med republikansk guvernør. 17 republikanske mandater fra 13 stater med demokratisk guvernør er på tilsvarende måde udsat. Med demokraternes sikre flertal i Senatet vil enkelte skifter af denne grund dog ikke have den betydning, de kunne have i begyndelsen af halvtredserne, da de to partier stod omtrent lige stærkt, og flertallet let kunne skifte.

GENERATIONSSKIFTET

Den nærmeste tids politiske udvikling afventes med usædvanlig spænding i USA, fordi der på afgørende punkter er tale om et grundlæggende skifte. Der er talt meget om et generationsskifte, fordi den 70-årige Eisenhower afløses af den 43-årige Kennedy. (I Kongressen er der intet generationsskifte. Senatorernes gennemsnitsalder er 57 år ligesom efter valget for to år siden og Repræsentanternes 52,2 mod 51,7 efter sidste valg). Kennedys kabinetsmedlemmer er yngre folk, de fleste i fyrrerne eller begyndelsen af 50'erne, med Robert Kennedy på 34 og Luther Hodges på 62 som de to undtagelser.

Mere afgørende end alderen er forskellen i indstilling og arbejdsmetode. Medens Eisenhower delegerede selv vigtige afgørelser til andre, har Kennedy på enhver måde tilkendegivet, at han i langt højere grad vil være personlig deltager i udførelsen af sin politik. Han vil være USA's mest akademisk orienterede præsident siden Wilson. Han vil være indstillet på at benytte de redskaber, økonomer og statistikere kan stille til rådighed. Som praktisk politiker vil han dog undgå at blive for teoretisk.

Det er utvivlsomt, at mange, der på forhånd var skeptikere og frygtede, at Kennedy ville være for ung og uprøvet, efter valgkampen og i månederne mellem valget den 8. november og indsættelsen den 20. januar har fået ny respekt for Kennedy. Hans valgkamp var yderst velorganiseret og skønsomt planlagt. Hvad der skulle til, skulle til, men der blev ikke plads til overflødigheder. Medens Nixon et par dage før valget tog tid til at flyve til Alaska, så at det kunne siges, han havde besøgt alle 50 stater (og han vandt ganske rigtigt denne normalt demokratiske stats tre valgmænd), koncentrerede Kennedy sig i de sidste afgørende dage om de folkerige stater, især de største byer. I de berømte debatter viste Kennedy, at han kunne klare sig helt på egen hånd. Han demonstrerede gang på gang beslutsom-

hed og handlekraft (egenskaber, som Adlai Stevenson med tvivlsom ret, blev beskyldt for at savne). Hans evne til at gribe og udnytte en situation blev bevist, da han telefonerede til den fængslede negerfører Martin Luther Kings hustru. Denne sympatitilkendegivelse indbragte ham muligvis afgørende negerstemmer. Han løb den risiko at støde sydstaterne fra sig, men dette skete ikke.

På baggrund af episoder som denne beskyldes Kennedy så for at være kold og beregnende, for målbevidst, for ærgerrig! Fremtiden må nok bringe afklaring på dette punkt, men meget tyder på, at det ikke er rigtigt, at han tværtimod som en anden demokratisk præsident, Franklin Roosevelt, med hvem han gerne vil sammenlignes, har dyb social forståelse og interesse for sine medmennesker. Han er vel født til rigdom og gode kår, som Roosevelt var det, men også modnet gennem krigsoplevelser og alvorlig sygdom og vænnet til en lang arbejdsdag.

På topposterne i amerikansk politik er en betydelig hensynsløshed ved given lejlighed en nødvendighed. Ingen tvivler om, at Kennedy kan opfylde dette krav og sætte sentimentalitet til side, når dette er ønskeligt.

Hvad er nu hans muligheder for at gennemføre en politik, for at »føre Amerika fremad«?

For første gang i seks år tilhører præsidenten det parti, der har flertallet i kongressen, men på grund af den ringe partidisciplin er dette ikke uden videre ensbetydende med flertal for præsidentens lovgivningsprogram. Kun ved afstemningerne om formandsvalg ved samlingens åbning kan der regnes med, at partilinien følges.

Det vigtigste brud består i, at et betydeligt antal demokrater, mange af dem fra sydstaterne, regelmæssigt stemmer sammen med republikanerne, medens til gengæld et mindre antal liberale republikanere kan påregnes at stemme sammen med demokraterne. Skillelinien varierer fra spørgsmål til spørgsmål.

I 1958–60-kongressen kunne en koalition af sydstatsdemokrater og republikanere som regel mønstre et flertal. De fleste af de demokrater i Repræsentanternes Hus, der blev erstattet af republikanere, havde været at finde i den liberale fløj, og man kan således for så vidt gå ud fra, at den konservative gruppes magt er blevet forøget.

På den anden side råder Kennedy som præsident over pressionsmidler over for medlemmer af sit eget parti. Han har også den fordel at have et godt forhold til Kongressens ledere, først og fremmest den nye vicepræsident, Lyndon Johnson og den mangeårige formand for Repræsentanternes Hus, Sam Rayburn. Begge disse mænd står dog politisk noget til højre for Kennedy, og han vil være nødt til i nogen grad at imødekomme deres synspunkter. De er begge fra Texas, men ikke fast identificeret med sydstatspolitikken. De betegnes bedst som moderat-konservative. Ligesom Ken-

nedy er de meget interesseret i, at den demokratiske regering skal få succes, og de vil på deres side være villige til at gøre indrømmelser. Dette samme ønske om, at regeringen skal blive en succes, vil være afgørende for mange andre medlemmer, der står på grænsen.

Enhver af de reformer, Kennedy vil arbejde for, vil koste penge. Han har på den anden side også lovet en »sund« finanspolitik uden underskudsfinansiering undtagen i en depressionsperiode, og han har udnævnt en konservativ finansminister. Han må derfor ikke vente radikale nye forslag som i Roosevelt's første tid. Snarere vil Kennedy koncentrere sig om at mestre administrationen, og man kan gå ud fra, at alle public relations midler vil blive taget i anvendelse. Som et første skridt vil der blive direkte fjernsynsudsendelse fra præsidentens pressekonferencer, som henlægges til den bedste sendetid om aftenen.

Den nye regering er klar over, at tiden stiller krævende opgaver. Som enhver ny regering er den begyndt med at lade forlyde, at udsigterne tegner sig endnu mere dystre end forudset. USA venter en dynamisk indsats fra den nye regering. Og bliver de første hundrede dage ikke så dramatiske som i 1933, vil de alligevel blive nøje observeret i USA og i hele verden, fordi de meget muligt vil anslå tonen og give nøglen til Kennedy-regeringens succes eller fiasko.

*

Indsættelsen af en amerikansk præsident antager karakteren af et folkeskuespil, der varer et døgn, og nu følges af hele nationen via fjernsynet. 1961 vil huskes dels på grund af besværligheder forvoldt af en svær snestorm, dels på grund af præsident Kennedys tale, som blev mødt med anerkendelse fra alle sider. Den gav ikke noget konkret program således som præsident Truman i 1949, der indvarslede »Punkt Fire«-planen for hjælp til underudviklede lande. Men Kennedys korte tale opridsede i velformede sætninger en række mål for nationen. Den inspirerede og kaldte til handling. Dens advarsler havde tydelig adresse, men undgik provokation. Den sagde, at Amerika vil betale enhver pris for frihedens bevarelse, den opretholdt Monroe-doktrinen og sagde til Amerikas allierede, at det er lidet, der ikke kan opnås ved samarbejde. Den bød de nye nationer velkommen og bad dem forblive på frihedens side. Hertil føjedes den tanke, at hvis et frit samfund ikke kan hjælpe de mange, der er fattige, kan det ikke redde de få, som er rige. Til mulige modstandere sagde talen et: lad os begynde på ny i søgen efter freden. »Lad os aldrig forhandle ud fra frygt, men lad os heller aldrig være bange for at forhandle«. »Lad os sammen udforske stjernerne, erobre ørkenerne, udslette sygdomme, udnytte oceanernes dyb og opmuntre kunst og økonomi«.

Der var andre sætninger, der blev stærkt citeret, såsom opfordringen:

»Spørg ikke, hvad dit land kan gøre for dig – spørg hvad du kan gøre for dit land«. Og til verden: »Spørg ikke, hvad Amerika vil gøre for jer, men hvad vi sammen kan gøre for menneskets frihed«. I en anden forbindelse kaldte den nye præsident til kamp imod de fælles fjender: Tyranni, fattigdom, sygdom og krigen selv.

Kennedy tog udtrykkeligt forbehold mod forventninger om, hvad der kan udrettes de første 100 dage. Hans regering forhastede sig ikke med forelæggelse af store reformforslag. Den satte i de første dage sin autoritet bag et forslag om at udvide Rules Committee i Repræsentanternes Hus, hvis holdning ville være afgørende for, om mange af Kennedys forslag overhovedet ville blive forelagt Huset til afgørelse. Efter forslaget ville kommiteen få et lille regeringsvenligt flertal. Kennedy-fløjen vandt, men så knebent, at senere vanskeligheder måtte forudses. 195 demokrater og 22 republikanere, i alt 217, stemte for. 148 republikanere og 64 demokrater, i alt 212, stemte imod.

Kennedys første administrative handling var en fordobling af fødevarerationerne til nødlidende, hvilket betød indfrielse af et løfte fra valgkampen. Ret hurtigt tilbagekaldte han en af Eisenhowers sidste ordre gående ud på, at militærpersonel ikke længere kunne medbringe deres pårørende, når de fik oversøisk tjeneste. Ordren tilsigtede at spare udenlandsk valuta. Kennedy-regeringen understregede, at andre besparelser ville blive gennemført.

I offentlige udtalelser, bl. a. i sin tale om »nationens tilstand« til Kongressen, erklærede Kennedy, at dollaren ikke ville blive devalueret. Han specificerede sit program lidt mere og gav meddelelse om allerede givne ordrer til udvidelse af lufttransportflåden, Polaris-undervandsbådprogrammet og de fjernstyrede våben. Samtidig bebudede han forslag om mere hjælp til udviklingslandene, fødevarehjælp samt oprettelse af et »fredskorps« af unge. Han holdt også med succes to pressekonferencer med direkte fjernsynsudsendelse. Især bemærkedes, at han anlagde et mørkt syn på den økonomiske situation og bebudede væsentlige indgreb, dersom de nærmeste måneder ikke bragte bedring.

NYE SIGNALER I USA's ØKONOMISKE POLITIK

Af THORKILD HJORTKJÆR

I USA er konjunkturerne nedadgående. I januar i år var ikke mindre end 5½ million mennesker arbejdsløse, d. v. s. at 1 af hver 13 personer i arbejdsstyrken havde været uden beskæftigelse i den sidste uge før tællingsdagen.

Konjunkturnedgangen har varet siden sidste forår. Nedgangen har ganske vist ikke været særlig voldsom: produktionen i minerne og industrien er gået en del tilbage, mens de øvrige erhverv tilsammen har haft nogenlunde konstant beskæftigelse.

Forud for den nuværende nedgangsperiode var gået en forvirret økonomisk tid, idet den langvarige stålarbejderstrejke fra juli til nov. 1959 bragte den amerikanske økonomi ud af de sædvanlige folder. Efter stålstrejkens afslutning var der i de første måneder af 1960 ret gode konjunkturforhold, fordi erhvervslivet var optaget af at indhente, hvad der var forsinket under strejken. De ribbede lagerbeholdninger af stål skulle suppleres op, og det gjorde, at stålværkerne arbejdede for fuld damp. Maskinfabrikkerne, bilindustrien og andre stålforbrugende erhvervsgrene arbejdede kraftigt for at indhente de forsinkelser i produktionen, som stålmanglen havde forårsaget i slutningen af 1959.

Hen på foråret 1960 var produktionsforsinkelserne blevet indhentet. Der indtrådte da et fald i efterspørgslen, som naturligvis måtte virke trykkende på erhvervslivet. Stålværkerne blev hårdest ramt – de måtte i løbet af foråret sætte deres produktion ned til det halve, og arbejdsløsheden steg stærkt i stålværkscentrene i Pennsylvanien i Øst og omkring Chicago midt i USA. Nedgangen dér virkede dernæst tilbage på jernmalmlejerne og på kulminerne, som leverer råmaterialer til stålværkerne, og dermed bredte depressionen sig til de store mineområder i Minnesota vest for de store søer.

Også transporterhvervene blev ramt, da de store transporter af tunge varer som malm, kul, jern og stål indskrænkedes.

Bilfabrikkerne klarede sig derimod ganske godt i 1960, bl. a. fordi det lykkedes dem at konkurrere de europæiske bilmærker ud, som i de foregående år havde vundet et stort marked i USA. De amerikanske fabrikker kastede et stort udvalg af mindre, såkaldte kompakte bilmodeller på markedet, og de viste sig at falde i forbrugernes smag, sådan at indregistreringerne af europæiske biler gik ned til mindre end det halve af, hvad de

havde været et år før. I begyndelsen af 1961 har de amerikanske bilfabrikker dog måttet sætte produktionen ned, fordi befolkningen ikke køber så mange biler, når beskæftigelsen falder, og indkomsterne går ned.

Boligbyggeriet har været i tilbagegang, bl. a. fordi betingelserne for at opnå prioritetslån ikke har været så gunstige som tidligere.

Arbejdsløsheden nåede bunden i sommeren 1959 før stålstrejkens udbrud, da der var mellem 3 og 3½ mill. ledige. Det var 1 mill. flere arbejdsløse, end da konjunkturerne forrige gang toppede i efteråret 1957. Og i 1957 var ledigheden endda 1 mill. større end under den tidligere opgangskonjunktur i 1953.

Fra 1½ mill. arbejdsløse i 1953 til 2½ mill. i 1957, 3½ mill. i 1959 og nu 5½ mill. er jo en mistrøstig trip-trap-træsko. Den nye præsident er blevet indsat i sit embede på et tidspunkt, hvor ledigheden er større end i nogen tidligere periode af efterkrigstiden.

Nationalproduktet – et udtryk for den samlede produktions omfang, både for vareproduktion og for tjenesteydende erhverv tilsammen – har holdt sig nogenlunde konstant siden midten af 1959. Trods det er arbejdsløsheden taget så betydeligt til. Det skyldes befolkningsudviklingen. I USA kender man også de store årgange; lige som herhjemme steg fødselstallet stærkt i Amerika under krigen, og disse store fødselsårgange træder nu fra skolerne ud på arbejdsmarkedet i disse år. Befolkningen i de arbejdsdygtige aldersklasser vokser betydeligt – fra begyndelsen af sidste år til begyndelsen af i år alene med 2 millioner mennesker.

Det betyder, at for blot at hindre arbejdsløsheden i at stige yderligere må der opnås beskæftigelse til stadigt flere. Det gælder i øvrigt for USA ud i en meget lang fremtid, fordi fødselstallene i hele efterkrigstiden har holdt sig på et meget højt niveau – det er på mode derovre at få flere børn, end det var almindeligt i 30'erne.

Problemet for Kennedy er derfor ikke blot at få sat mere gang i produktion og beskæftigelse i øjeblikket, sådan at man får bugt med den eksisterende arbejdsløshed, men også at skabe forudsætningerne for en vedvarende kraftig økonomisk vækst over en længere årrække, sådan at der bliver beskæftigelse og indtjeningsmuligheder for den voksende befolkning.

Den nye præsident ser ud til at være fast besluttet på at sætte al sin energi ind på at løse dette problem. Det kræver først og fremmest, at han kan få befolkningen og politikerne til at opgive et par dogmer, som hidtil har hindret den økonomiske udvikling i USA.

Det ene af disse dogmer er forestillingen om, at unionsbudgettet absolut skal balancere. Det vigtigste middel, man kan bruge for at skabe større efterspørgsel, er finanspolitikken. Ved at bevilge større udgifter og nedsætte skattesatserne kan regeringen forøge indkomsterne, som forbrugerne og erhvervslivet kan disponere over.

Hvis de gamle får en større folkepension, og hvis staten ansætter flere lærere i skolerne og beskæftiger flere arbejdere ved offentligt byggeri, vil modtagerne af disse penge indkøbe flere varer og tjenester. Hvis skatterne sættes ned, vil alle forbrugere få en større del af deres indkomster til fri rådighed, og forbruget vil stige. Så vil også erhvervsvirksomhederne anspores til at sætte flere investeringer i gang – starte fabriks- og kontorbyggeri, afgive ordrer på maskiner, værktøj, lastbiler osv.

Dette er nu netop, hvad Kennedys økonomiske rådgivere foreslår, og præsidenten har fremlagt en skitse til det over for den amerikanske kongres i begyndelsen af februar. Under valgkampen var han meget forsigtig; for ikke at tabe stemmer undlod han at sige rent ud, at man bør tilstræbe et underbalanceret budget, hvor udgifterne overstiger indtægterne. Men efter valget er han nu dristigere og forkynder åbent, at for at komme ud af lavkonjunkturerne er det tilladeligt at holde underskud på budgettet, blot man i den følgende opgangsperiode opretter et lige så stort overskud. Kennedy var ikke så dristig at sige, at for at opnå en tilfredsstillende beskæftigelsesgrad i en længere fremtid bliver det måske nødvendigt at have vedvarende underskud på unionsbudgettet; det ville nok også have været for udfordrende over for den almindelige opfattelse blandt politikere og vælgere i USA.

Kennedy foreslår bl. a.:

Forhøjede offentlige understøttelser til arbejdsløse og en forlænget understøttelsesperiode.
Tilskud til egnsudvikling i ledighedsramte områder.
Øgede udgifter til offentligt byggeri, skoler, hospitaler, motorveje.
Større skattefri afskrivninger for erhvervenes investeringer.
Støtte til mere intensiv forskning og undervisning.

Hvis det om et par måneder stadig ser sort ud, bebudede Kennedy, at han vil møde med mere vidtrækkende forslag – formodentlig en nedsættelse af indkomstskatten.

I USA vil man altså nu benytte finanspolitikken med modsat fortegn af, hvad finanserne her i landet er brugt til i det sidste par år: Her har vi haft overskud på statsfinanserne for at dæmpe en opgangskonjunktur, så den ikke løber løbsk – i USA vil den nye præsident lave underskud på budgettet for at fremkalde øget beskæftigelse og produktion.

Når en lempelse af finanspolitikken er blevet drøftet herhjemme, har man som oftest været ængstelig for lempelsens virkning på betalingsbalancen over for udlandet. De samme bekymringer plager USA.

Den amerikanske guldreserve er blevet formindsket med nogle få mld. $ i de sidste par år, og samtidig er udlandets valutatilgodehavender i USA

vokset en del. Det har givet anledning til udbredt pessimisme og til den opfattelse, at Amerikas internationale konkurrenceevne skulle være alvorligt svækket, og at en nedskrivning af dollaren skulle være nødvendig. Den pessimisme er ubegrundet – der eksisterer faktisk ikke noget amerikansk betalingsbalanceproblem; den krise, der tales om, er kun indbildt.

Der er overskud på betalingerne for vare- og tjenesteydelser mellem USA og udlandet: eksport, import, skibsfartsbetalinger, turistudgifter, udgifter til stationering af USAs militær i udlandet osv.; Amerikas indtægter på disse felter oversteg i 1960 dets udgifter med omkring 3 mld. $.

USA yder gaver til udlandet – dels kontante beløb, dels ved at forære deres overskudslagre af landbrugsvarer væk til fattige lande som f. eks. Indien. I alt drejer det sig om et par mld. $ om året. Trækker man dem fra overskuddet på de 3 mdl. på vare- og tjenestebetalingerne, bliver der stadig et lille overskud tilbage for 1960; der er altså godt og vel ligevægt på den løbende betalingsbalance, og det vil sige, at USA netto ikke har gældsat sig over for udlandet i løbet af 1960.

Det er vanskeligt at forstå, hvorfor en sådan tilstand skulle være så katastrofal, at mange både i og uden for Amerika betegner den som »stort underskud på USAs betalingsbalance«.

Det var den løbende betalingsbalance. Der er heller ikke grund til pessimisme, når man ser på de øvrige betalinger mellem De forenede Stater og omverdenen, de såkaldte kapitalbevægelser. Igennem en længere årrække har private amerikanske virksomheder fundet det indbringende at udstrække deres virksomhed til andre dele af verden; de har i mange tilfælde oprettet datterselskaber i udlandet, f. eks. investeret i nye olieraffinaderier i Vesteuropa, nu også i Danmark, de store amerikanske bilfabrikker har udbygget deres produktionsanlæg i England og Vesttyskland osv. De amerikanske selskaber har betalt opførelsen af anlæggene ved at trække checks på deres konti i USAs banker, sådan at udlandets tilgodehavender på USA er forøget svarende til de større anlægsværdier i udlandet, som de amerikanske firmaer er blevet ejere af.

Desuden har amerikanske formueejere købt vesteuropæiske aktier og obligationer, fordi renteniveauet og aktieselskabsudbytterne i det sidste par år har ligget meget højere i Vesteuropa end i USA. Også disse kapitalbevægelser modsvares af, at udlandet har fået større tilgodehavender i amerikanske banker. De privatpersoner og virksomheder i Vesteuropa, der har solgt værdipapirer til amerikanere eller udført anlægsarbejder for amerikanske datterselskaber, har som regel sat de dollartilgodehavender, de modtog som betaling, ind i bankerne, som har afleveret dem til nationalbankerne. Nationalbankerne i Vesteuropa har foretrukket at veksle en del af deres forøgede dollarbeholdninger til guld, hvilket de har kunnet gøre hos det amerikanske nationalbankvæsen. Det er på den måde, USAs guldbeholdning er faldet.

Nedgangen i guldbeholdningen har skabt nervøsitet, uagtet USA stadig har verdens største guldbeholdning; rygterne har bredt sig, at dollaren måske ville blive nedskrevet, d. v. s. blive mindre værd i forhold til andre valutaer og i forhold til guld. En del amerikanske formueejere har søgt at bevare deres penges værdi for det tilfælde, at dollaren skulle blive nedskrevet, ved at købe guld på det frie guldmarked i London og lægge det i bankbox dér; ligesom i de øvrige tilfælde har de betalt med checks på amerikanske banker.

Samtidig med, at de amerikanske myndigheders guldbeholdning er gået ned, er altså private amerikaneres besiddelse af guld i udlandet forøget. Og mens udlandet har forøget sine valutatilgodehavender i USA, har amerikanere erhvervet værdipapirer, fast ejendom og maskiner i udlandet.

Disse kapitalbevægelser går omtrent lige op: USA har erhvervet tilgodehavender, værdipapirer og faste værdier i udlandet til samme beløb, som udlandet har købt guld for i Amerika og erhvervet kortfristede tilgodehavender i USA. Hvis USAs guldbeholdning nu var lille, og udlandet kom og forlangte sit valutatilgodehavende omvekslet af USAs centralbanker til guld, så ville Amerika være i en international likviditetskrise, på samme måde som en bank ville komme i likviditetsvanskeligheder, hvis alle indskyderne pludselig ville have deres penge udbetalt kontant. Men sådan ligger landet slet ikke.

For det første udgør de amerikanske myndigheders guldbeholdning den uhyre sum af 17½ mld. $ – ca. 120 mld. kroner – hvilket mere end overstiger samtlige kortfristede tilgodehavender, udlændinge har i USA. For det andet er det utænkeligt, at alle udlændinge på én gang skulle forlange guld for deres dollars.

Kennedy har i et særligt budskab henvendt sig til kongressen om betalingsbalancesituationen. Han fastslog, at USA valutamæssigt stod overordentlig stærkt, og at han ikke ville devaluere og heller ikke indføre valuta- eller importkontrol. På enkelte punkter har han dog ment at måtte gøre indrømmelser til den valutabekymrede offentlighed: Amerikanske turister har hidtil kunnet købe for 500 $ = 3.500 kr. i udlandet og bringe varerne ind i USA uden at betale told. Dette beløb vil Kennedy skære drastisk ned – fra 500 til 100 $.

Da de amerikanske toldsatser for forbrugsvarer er høje, har turisterne benyttet sig meget af retten til toldfrie indkøb, bl. a. til at anskaffe sølvtøj, møbler og porcelæn under deres ophold her i Danmark. Det er svært at indse det nødvendige for USAs betalingsbalance i denne nedskæring, som vil skade mange forretninger i Vesteuropa.

Det samme gælder hans opretholdelse af det forbud, Eisenhower nylig indførte mod, at amerikanere køber guld i udlandet. Det er uforståeligt, at en overflytning af noget guld fra den kæmpemæssige centralbankbe-

holdning i USA til private amerikanske bankboxe i London skulle være så forfærdelig; for den dag, frygten for en dollarnedskrivning fordufter, bliver private amerikanere hurtigt trætte af at ligge inde med guldet, som har den kedelige egenskab, at det ikke kaster nogen rente af sig.

Mere fornuftige foranstaltninger består i, at Kennedy vil presse andre lande til at yde mere til underudviklede lande, sådan at USA ikke alene skal bære hjælpen dertil. Hans tanker er særlig montet på det valutastærke Vesttyskland. Desuden er det meningen, at renten skal sættes i vejret i USA, i hvert fald for kortvarige lån, så det ikke mere bliver fordelagtigt for amerikanske kapitalister at købe værdipapirer i udlandet.

At der som nævnt er et par skønhedsfejl, ændrer ikke, at præsidentens økonomiske politik alt i alt er forstandig. Hovedsynspunktet er, at dogmerne om det balancerede budget og om hensynet til betalingsbalancen må vige for det langt mere vigtige: at øge beskæftigelsen, få bugt med arbejdsløsheden og hæve levestandarden for den amerikanske befolkning.

Et tredie dogme var afgørende for den foregående præsidents økonomiske politik: at priserne ikke måtte stige. Det er ikke helt lykkedes i Eisenhowers tid, men priser og lønninger er dog steget mere adstadigt i de sidste år end i begyndelsen af 1950'erne, bl. a. fordi lønmodtagernes organisationer under den store arbejdsløshed har stået svagere over for arbejdsgiverne under lønforhandlinger.

Lykkes Kennedys konjunkturpolitik – formindskes ledigheden betydeligt – så vil fagorganisationernes stilling styrkes, og deres udsigt til at opnå lønforhøjelser blive større. Prisstigningerne vil nok i fremtiden blive lidt stærkere end hidtil, og det er ikke populært blandt amerikanske vælgere. Vælgerne må så gøre op med sig selv, om de foretrækker en stigende levestandard frem for konstante priser; dette spørgsmål kan blive afgørende for det næste præsidentvalg i USA om små 4 år.

DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

PRODUKTION OG ARBEJDSMARKED

I løbet af 1960 opstod i de fleste lande i Vesteuropa et kraftigt pres på arbejdsmarkedet; antallet af ledige stillinger i erhvervslivet oversteg i mange lande betydeligt antallet af arbejdssøgende, således at en yderligere forøgelse af produktionen begyndte at støde på vanskeligheder.

Mens den forrige vesteuropæiske højkonjunktur varede uafbrudt i 4 år fra 1953 til 1957, bremses opgangskonjunkturen denne gang af arbejdskraftmangel allerede knap 2 år efter, at den er begyndt.

Tilstramningen af arbejdsmarkedet i de forskellige lande illustreres af tabel 1.

Produktionsudviklingen i industrien er for de vigtigste lande gengivet i figur 1, som viser sæsonudjævnede indeks; punkterne for 2. halvår 1960 er indtegnet på grundlag af de senest foreliggende oplysninger, som regel for juli–oktober eller juli–november. Det fremgår af figuren, at den vesteuropæiske industris produktion fortsatte med at vokse i 2. halvår 1960,

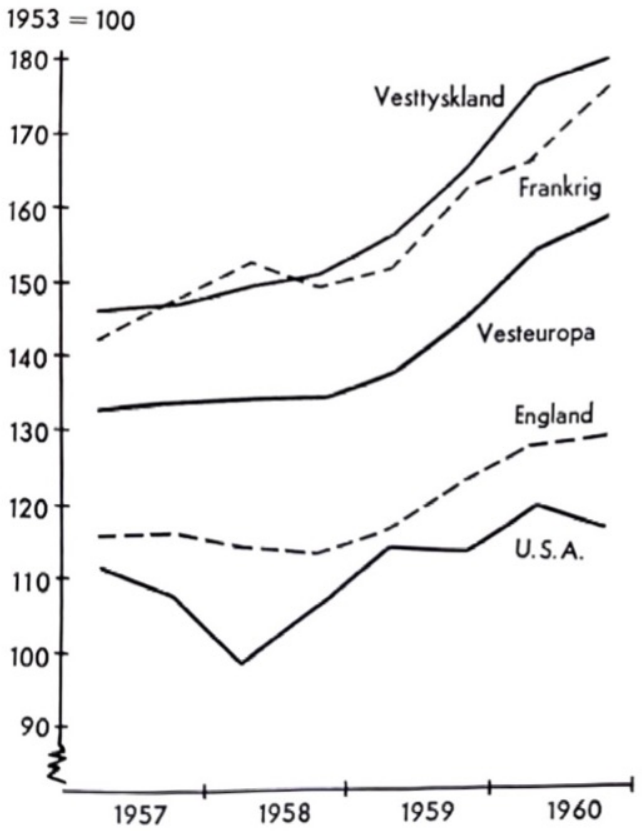

Fig. 1. Industriproduktionsindeks for U.S.A. og Vesteuropa.

TABEL 1. *Arbejdsmarkedet i U.S.A. og Vesteuropa.*

	Enhed	Periode	1958	1959	1960
USA					
Civile beskæftigede (incl. selvst.)	Mill.	Dec.	64.3	66.0	66.0
Arbejdsløse (ledige over 1 uge)	–	–	4.1	3.6	4.5[1]
England					
Civile beskæftigede (incl. selvst.)	1000	Dec.	22990	23316	23711
Arbejdsløse	–	–	520	436	343
Ledige stillinger	–	–	163	251	294
Arbejdere i industrien på nedsat tid	–	–	172	40	139
Vesttyskland					
Beskæftigede lønmodtagere	–	Sept.	19700	20135	20377
heraf i landbrug og fiskeri	–	–	836	766	626
Arbejdsløse	–	Dec.	931	443	272
Frankrig					
Indeks for beskæftigede lønmodt.[2]	1954 = 100	Okt.	106.0	105.0	105.7
Arbejdssøgende	1000	1. dec.	118	147	128
Ledige stillinger	–	–	14	16	25
Holland					
Arbejdsløse	–	Dec.	123	88	54
Ledige stillinger	–	–	35	61	91
Sverige					
Beskæftigede industriarbejdere	–	Dec.	659	677	704
Arbejdsløse	–	–	54	30	22
Norge					
Beskæftigede lønmodtagere	–	Nov.	1027	1041	1057
Arbejdsløse	–	Dec.	42	36	32
Finland					
Beskæftigede (incl. selvst.)	–	Nov.	...	1762	1835
Arbejdsløse i pct. af arbejdsstyrken	Pct.	–	3.2	1.8	1.4
Danmark					
Medl. af arbejdsløshedskasser (over 18 år)	1000	Okt.	711	726	739
heraf arbejdsløse[3]	–	– [4]	37	25	16
Beskæftigede faste landbrugsmedhjælpere	–	Juli	144	136	122
		Nov.	124	112	102

[1]) I januar 1961 5,4 mill.
[2]) Excl. landbrug, husgerning og offentlig administration.
[3]) Gnst. af ugentlige tællinger.
[4]) Som følge af usædvanlig dårligt vejr er november- og decemberledigheden i 1960 ekstraordinært høj, og for at give et mere typisk billede er derfor indsat oktober-tallene.

men at det hidtidige stigningstempo halveredes fra 1. til 2. halvår. Udviklingen fra land til land har været uensartet, idet produktionstilvæksten i Frankrig endog var stærkere end i 1. halvår, mens den i Vesttyskland var en del svagere som følge af større knaphed på arbejdskraft, og mens den engelske produktion helt ophørte at stige, forårsaget af efterspørgselsnedgang på nogle områder samtidig med mangel på arbejdskraft på andre felter.

I USA faldt industriproduktionen fra 1. til 2. halvår 1960, væsentligst fordi den efterspørgselsstimulerende genopbygning af lagrene, som skete i 1. halvår ovenpå stålstrejken, i 2. halvår afløstes af en tendens til nedbringelse af lagerbeholdningerne. Stålindustrien arbejdede således i slutningen af 1960 kun med 50 % kapacitetsudnyttelse, og det samlede antal arbejdsløse nåede i januar 1961 5,4 millioner, det hidtil højeste ledighedstal, der er konstateret efter krigen. Arbejdsløsheden er væsentlig større end under den forrige nedgangskonjunktur i 1957—58 på trods af, at antallet af beskæftigede i mellemtiden er forøget med et par millioner, hvilket hænger sammen med, at befolkningen i de arbejdsdygtige aldersklasser er inde i en meget kraftig vækst som følge af de store fødselstal i USA siden 1940'ernes begyndelse.

VERDENSHANDELEN

I de foregående år voksede Vesteuropas eksport til USA overordentlig kraftigt, men i 1960 kom denne eksport i vanskeligheder. I 1. kvartal indtraf allerede en kendelig afdæmpning af eksportstigningen; i 2. kvartal var USAs import fra Vesteuropa 6 % lavere end i samme periode året før og i 3. kvartal 21 % lavere. Efter at de store amerikanske bilfabrikker optog produktionen af mindre personbilmodeller, opstod der afsætningsvanskeligheder for europæiske bilmærker, og i 3. kvartal 1960 var USAs import af personbiler fra Vesteuropa kun 40 % af, hvad den havde udgjort i samme kvartal året før. Den almindelige stagnation i det amerikanske erhvervsliv medførte tillige, at importen fra de råvareproducerende lande af gummi, spindestoffer, træ, huder og skind samt en række andre industrielle råstoffer faldt; således gik USAs import fra dominions og kolonier i det ydre sterlingområde både i 2. og 3. kvartal 1960 tilbage med 3–4 % i sammenligning med sommeren 1959.

Vesteuropas eksport til andre oversøiske områder end Nordamerika fortsatte i 1960 med at vokse, først og fremmest fordi de råstofproducerende lande have opnået øgede eksportindtægter fra Europa under højkonjunkturen dér og følgelig havde kunnet lempe deres importrestriktioner i løbet af 1959. Eksportfremgangen er imidlertid blevet svagere i løbet af 1960, efterhånden som de oversøiske lande er blevet ramt af afsætnings-

TABEL 2. *De vesteuropæiske landes udenrigshandel, fordelt på områder.*

		Handelsstatistikken for følgende områder:		
		Fælles-markeds-lande	England	Øvrige EFTA-lande[1])
		Procentvis stigning fra 1959 til 1960		
Eksport fra vedkommende område til:				
Fællesmarkedslande	1. halvår	34	15	15
	2. halvår	20	6	8
EFTA-lande.....	1. halvår	25	14	19
	2. halvår	16	6	14
U.S.A. og Canada.....	1. halvår	7	7	÷ 1
	2. halvår	÷13	÷18	÷ 7
Øvrige verden.....	1. halvår	24	11	15
	2. halvår	9	5	13
Samlet eksport.....	1. halvår	26	11	14
	2. halvår	12	1	10
Import til vedkommende område fra:				
Fællesmarkedslande.....	Hele året	27	18	18
EFTA-lande.....	» »	14	19	16
U.S.A. og Canada	» »	53	38	26
Øvrige verden.....	» »	15	6	18
Samlet import.....	» »	23	16	19

[1]) Danmark, Norge, Sverige, Østrig, Schweiz og Portugal.

vanskelighederne i USA og er blevet udsat for, at deres udførsel til Vesteuropa ikke mere stiger så kraftigt som tidligere – atter en følge af det formindskede ekspansionstempo og de store råstoflagre i Europa.

I modsætning til udførslen til de oversøiske lande er udenrigshandelen mellem de vesteuropæiske lande *indbyrdes* vedblevet med at vokse i et meget kraftigt tempo helt frem til slutningen af 1960, som tabel 2 viser. I de første tre kvartaler af 1960 forøgedes denne intraeuropæiske handel med næsten 20 % i sammenligning med året før. Kraftigst steg samhandelen mellem de seks fællesmarkedslande, bl. a. i kraft af de gensidige toldnedsættelser og afviklingen af en del af de franske importrestriktioner. Også de 6's eksport til de 7 frihandelslande såvel som de 7's eksport til de 6 og den indbyrdes handel inden for de 7 udvidedes betydeligt.

Takket være konjunkturfremgangen førte de to europæiske blokdannelser med deres toldpræferencopbygning altså ikke til nogen nedgang i

handelen mellem blokkene, men blot til, at denne tværgående handel steg knap så stærkt som udenrigshandelen *inden for* hver af markedsdannelserne. Det må jo imidlertid erindres, at man i 1960 endnu kun befandt sig i det første stadium af markedsoverenskomsterne med indbyrdes toldnedsættelser på 20 %. Desuden må det bemærkes, at Vesttyskland – den største importør blandt de 6 af varer fra de 7 – indtil 1. januar 1961 praktisk taget ikke har ydet nogen toldpræference til fællesmarkedslandene, idet landet i det store og hele allerede for flere år siden frivilligt havde nedsat sine industritoldsatser med mere end 20 % og derfor ikke behøvede at nedsætte dem ved Romtraktatens ikrafttræden, og at Tyskland først fra 1/1 1961 har foretaget en forhøjelse over for den øvrige verden for at tilnærme tolden til den ved traktaten aftalte fælles ydertarif.

Den samlede vesteuropæiske *industrieksport* gik i 1. halvår 1960 frem med 20 % i forhold til 1. halvår 1959. I 3. kvartal 1960 blev fremgangen en del mindre (12 %), især som følge af nedgang i udførslen til Nordamerika og mindre fremgang i eksporten til de råstofproducerende lande.

Fig. 2 viser, at eksportstigningen i 3. kvartal afsvækkedes for alle hovedvaregrupper undtagen skovbrugsprodukter, for hvilke efterspørgslen stimuleredes af den hektiske byggekonjunktur og det voksende celluloseforbrug i den kemiske industri i Vesteuropa; Sveriges og Finlands eksportforøgelse udgjorde derfor uændret ca. 20 % i 3. kvartal 1960, mens de fleste andre vesteuropæiske lande måtte notere et faldende vækstempo i deres udførsel af industriprodukter, som det fremgår af figuren. Specielt for England har eksporten kulmineret i 1. kvartal og – når man korrigerer for sædvanlige sæsonudsving – vist direkte nedgang siden.

Højkonjunkturen har ikke alene givet sig udslag i større produktion og udenrigsomsætning af industrivarer, men har også bidraget til en relativ stærk vækst i det samlede *forbrug af animalske landbrugsprodukter* i de europæiske lande. Som eksempel kan nævnes, at den løbende vesttyske statistik over 260 arbejderfamiliers indkomst og forbrug viser følgende stigninger:

	Forøgelse fra 3. kvt. 1959 til 3. kvt. 1960 i pct.
Disponibel indkomst (efter betaling af direkte skatter)	7
Samlet forbrugt varemængde	5
Forbrugt mængde af:	
smør	21
ost	7
æg	0
okse- og kalvekød	8
flæsk	11

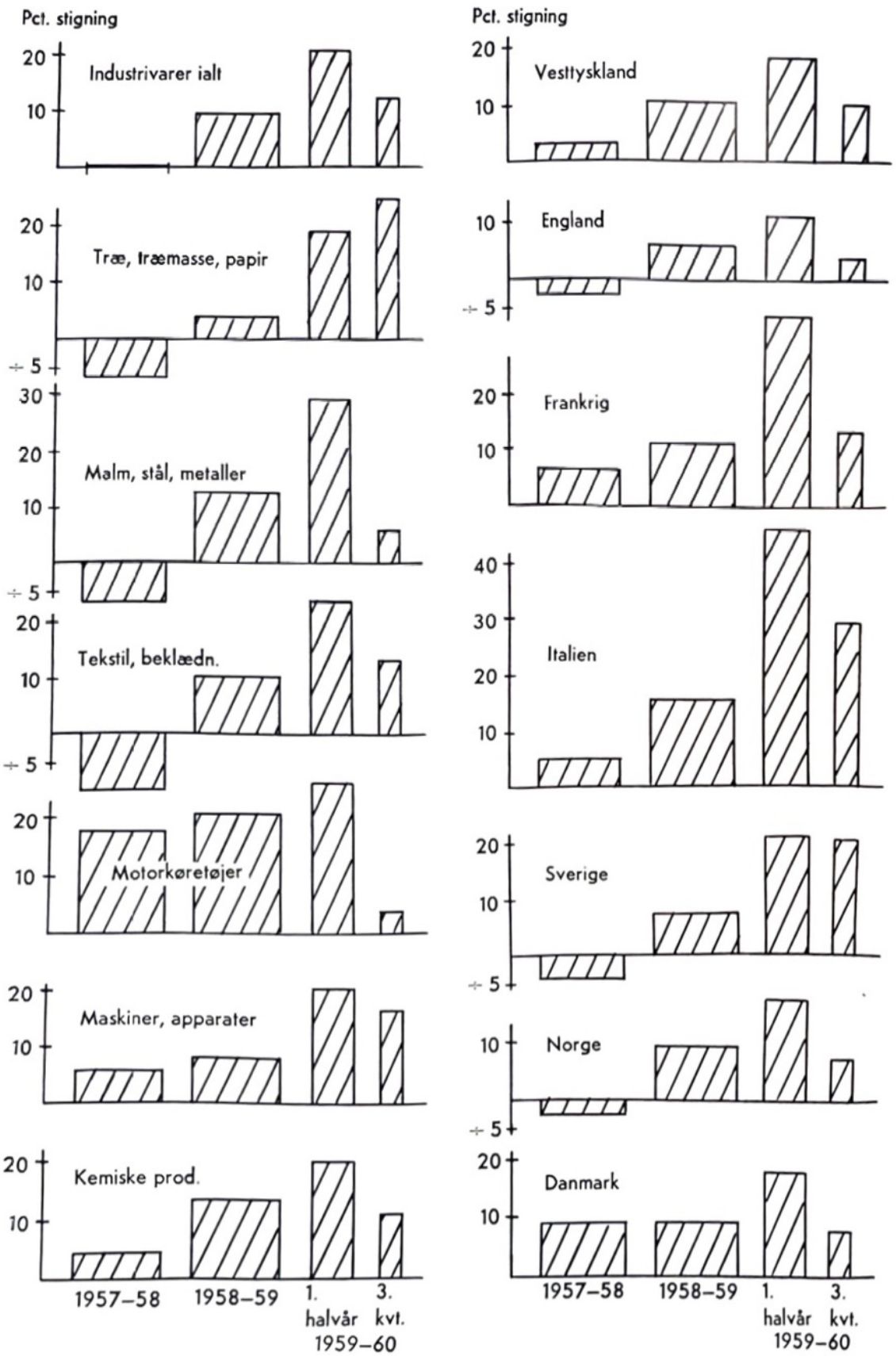

Fig. 2. Udviklingen i de vesteuropæiske landes eksport af mineraler og industrivarer. (Venstre side angiver den samlede industrieksport for de 10 vigtigste lande i Vesteuropa).

På de kontinentale markeder er den indenlandske animalske produktion imidlertid gennemgående øget i samme takt som forbruget. De forbedrede afsætningsmuligheder, som opstod på grund af indkomststigningerne, er derfor kun i meget beskedent omfang kommet de førende eksportlande, Danmark og Holland, tilgode. Dette gælder især for mejeriprodukter, hvor der indtraf en kraftig opgang i produktionen i de vesteuropæiske lande fra foråret 1960, efter at fodermanglen i forbindelse med den tørre eftersommer 1959 var overstået. For bacon har en kraftig nedgang i den engelske produktion givet eksportlandene, i første række Danmark, mulighed for at afsætte stærkt forøgede kvanta i England, ligesom et fald i de italienske kvægslagtninger gav anledning til større import af okse- og kalvekød til Italien, indtil slagtningerne hen på efteråret 1960 atter forøgedes; på dette tidspunkt skete så i Vesttyskland en nedgang i tilførslerne til slagtekvægmarkederne, som åbnede mulighed for, at de kvæg- og kød-eksporterende lande kunne forøge deres leverancer til dette marked.

Vesteuropas import fra USA er fra 1959 til 1960 gået i vejret med ikke mindre end 50 %. Bag denne udvikling ligger dels mere specielle årsager, bl. a. genoptagelsen af den amerikanske ståleksport efter ophøret af den langvarige stålstrejke i 1959, store leverancer af flyvemaskiner til europæiske luftfartsselskaber, hvis jetanskaffelser kulminerede i 1960, samt realisation af store overskudslagre af bomuld. Udviklingen gør sig imidlertid gældende også for et langt bredere varefelt af råstoffer og færdigprodukter og skyldes for en stor del den kraftige opgangskonjunktur i Vesteuropa og den vidtgående afvikling af importreguleringen over for dollarvarer, som mange lande har foretaget i det sidste par år.

I 1959 viste handelsbalancen (eksport fob. ÷ import cif.) for de 6 og de 7 under ét over for hele den øvrige verden et underskud på ca. 13 mld. danske kroner. Som følge af, at Vesteuropas import fra USA og andre oversøiske områder er øget kraftigere end eksporten dertil, er handelsbalanceunderskuddet for 1960 nået op på ca. 30 mld. kr., hvilket har medvirket til at dæmpe efterspørgselspresset efter vesteuropæiske varer.

DEN ØKONOMISKE POLITIK I VESTEUROPA

Det har tillige virket dæmpende på udviklingen, at den økonomiske politik er blevet strammet i de fleste lande. Under højkonjunkturen er det offentliges skatteindtægter forøget betydeligt, samtidig med at udgifterne til arbejdsløshedsunderstøttelse og enkelte andre sociale ydelser har været faldende. Desuden er de offentlige investeringsudgifter i en række lande blevet begrænset for at mindske presset på byggeaktiviteten. Også kreditpolitikken er skærpet; den lange obligationsrente er, som det fremgår af tabel 3, gået i vejret i en række lande fra forrige vinter til denne vinter, og

TABEL 3. *Rentesatser i forskellige lande.*

	Diskonto ultimo		Effektiv rente af lange obligationer omkring årsskiftet		
Pct. p.a.	1959	1960	1959/60	1960/61	
U.S.A.	4	3	4.27	3.88	(dec.)
England	4[1])	5	5.19	5.80	(jan.)
Vesttyskland	4	4[4])	6.1	6.2	(dec.)
Frankrig	4	3½	5.03	5.03	(dec.)
Holland	3½	3½	4.21	4.05	(dec.)
Belgien	4	5	4.22	4.34	(nov.)
Schweiz	2	2	3.25	3.05	(nov.)
Sverige	4½	5	5.08	5.42	(dec.)
Norge	3½	3½	4.55	4.55	(dec.)
Danmark	5[2])	5½	5.78[3])	6.11[3])	(dec.)

[1]) 21. januar 1960 forhøjet til 5 pct.
[2]) 26. januar 1960 forhøjet til 5½ pct.
[3]) Østifternes 4½ pct. 16. serie, 3. afdeling.
[4]) 19. januar 1961 nedsat til 3½ pct.

gennem øgede krav til bankernes kassereserver og nedskæring af deres muligheder for at rediskontere veksler i centralbanken er der lagt en bremse på pengeinstitutternes udlånsvirksomhed. I England har myndighederne desuden i foråret 1960 genindført restriktioner på afbetalingshandelen.

PRODUKTION OG EFTERSPØRGSEL I VESTEUROPA I 2. HALVÅR 1960

Aflastningen af efterspørgselspresset gennem kredit- og finanspolitikken og gennem forringelsen af Vesteuropas løbende betalingsbalance har medvirket til, at væksten i produktion og beskæftigelse i løbet af efteråret 1960 er sagtnet, og samtidig virkede det stramme arbejdsmarked bremsende på konjunkturopgangen. I England er beskæftigelses- og indkomststigningen ophørt i 3. og 4. kvartal, og et fald i afbetalingshandelen har forårsaget nedgang i produktionen af personbiler, radio- og fjernsynsapparater samt andre forbrugsartikler. Bygge- og anlægsvirksomheden og de tjenesteydende erhverv har derimod fortsat været præget af stigende aktivitet. Ledighedstallene er stadig meget lave, men arbejde på nedsat tid forekommer nu i stigende omfang, især i bilindustrien.

I Vesttyskland er produktionsfremgangen fortsat i 2. halvår 1960, men ledigheden er presset ned på ca. 1 % af lønmodtagerne, og lønningerne stiger væsentligt kraftigere end i tidligere år. Både august- og novembertællingerne viste en opgang på 12 pct. i industriarbejdernes timefortjeneste. I Frankrig er industriproduktionen efter nogen svaghed i 1. halvår atter vokset meget betydeligt i 2. halvår, og et rundspørge blandt virksomhedslederne viser, at der er planlagt en yderligere produktionsudvidelse for de første måneder af 1961.

DE VESTEUROPÆISKE VALUTAER

I 1960 har valutamarkederne været præget af betydelige kapitalbevægelser, delvis af kortfristet karakter. På trods af, at såvel England som det ydre sterlingområde har haft et stort underskud på deres løbende betalingsbalance over for ikke-sterlinglande, er Bank of Englands bruttobeholdning af fremmed valuta vokset betydeligt. Det skyldes, at de høje engelske rentesatser på det korte pengemarked har opmuntret udlændinge til at opkøbe sterlingtilgodehavender i et usædvanligt stort omfang, i hele 1960 antagelig for mellem ½ og 1 milliard £ (svarende til ca. halvdelen af den nuværende engelske valutabeholdning).

Risikoen for, at denne sterlinggæld atter præsenteres til omveksling i fremmed valuta, såfremt renten i England og andre lande udjævnes, eller såfremt Englands løbende betalingsbalanceunderskud skaber mistillid til pundets fremtidige værdi, er til stede og er i høj grad bestemmende for udformningen af den økonomiske politik; så længe den engelske import, som det har været tilfældet i 1960, stiger omkring 10 % kraftigere end eksporten, må man forvente, at den stramme økonomiske politik vil blive opretholdt. Der kan derfor ikke i en nærmere fremtid regnes med, at den engelske konjunktur vil bevæge sig opad igen.

Også Vesttyskland har oplevet en betydelig tilstrømning af kort kapital fra udlandet. Udlandet har været tilskyndet dertil af den høje rente i Tyskland, og de private banker og erhvervslivet i Vesttyskland har været interesseret i at skaffe sig likvid kapital fra udlandet for at modvirke Bundesbanks stramning af kreditpolitikken. Da således kreditstramningen ikke fik effektiv indvirkning på den indenlandske konjunktur, og valutaudstrømningen fra andre lande vakte mishag over for den tyske regering, måtte Bundesbank i begyndelsen af 1961 opgive den stramme kreditpolitik.

4. marts foreligger beslutningen om at opskrive DM med 5 pct.

4. 3. 1961.
T. H.

DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION[1])

Produktion og beskæftigelse nåede i 1960 nye højdepunkter, men tempoet i stigningen var aftagende året igennem, eftersom arbejdskraftreserverne udtømtes. Indkomsterne påvirkedes ikke blot af den forøgede produktion og beskæftigelse, men også af en betydelig lønstigning. Den samlede indkomststigning menes dog at have været lidt svagere end i 1959, da den udgjorde ca. 10 %, bl. a. fordi de selvstændige landbrugere ikke, eller kun i ringe grad, har deltaget i indkomststigningen.

De foreliggende oplysninger tyder på, at *forbruget* har ligget en halv snes procent højere end i 1959. Indekset for detailomsætningsværdien viser for perioden januar–oktober en stigning på ca. 8 % i forhold til 1959, nemlig 7 % for nærings- og nydelsesmidler, 7 % for fodtøj og beklædning og 11 % for »andre forbrugsvarer«, der omfatter møbler og husgeråd, materialhandelsvarer, sæbe og kosmetik, guld- og sølvvarer, ure, radio- og fjernsynsapparater, cykler samt bøger og papir m. m. Da vareprisniveauet kun har ligget ubetydeligt højere end i 1959, er den højere omsætningsværdi udtryk for en omtrent lige så stor forøgelse af de omsatte varemængder.

Den forøgede efterspørgsel har især vendt sig mod varige forbrugsgoder, i første række TV-apparater og motorkøretøjer. Nettotilgangen af tilmeldte fjernseere udgjorde i 1960 191.000 mod 123.000 i 1959, en stigning på næsten 40 %. Fra 1958 til 1959 var stigningsprocenten 36, d. v. s. den relative tilvækst har været lidt større i 1960 end i 1959. Det samlede antal tilmeldte fjernseere var ved udgangen af 1960 steget til 542.000.

For nye personautomobiler – der ikke indgår i detailomsætningsindekset – har efterspørgslen ligeledes været stærkt stigende, men stigningen har været noget svagere fra 1959 til 1960 end fra 1958 til 1959. I alt blev der i 1960 indregistreret 63.650 nye personautomobiler, hvilket var 22 % flere end i 1959, men fra 1958 til 1959 var stigningen 49 %.

Medens det private konsum i 1959 lagde beslag på over 25 milliarder kr., androg de faste bruttoinvesteringer ca. 10 milliarder kr., hvilket var 14 % mere end i 1958. De ufuldstændige oplysninger, der hidtil foreligger, bl. a. vedrørende byggeriet, tyder på en yderligere forøgelse af *investeringerne* i 1960.

Hjemmemarkedet har således budt på gunstige afsætningsvilkår for

[1]) Se også tabelbilaget bag i heftet.

produktionen, og det samme gælder – i hvert fald for industriproduktionens vedkommende – i høj grad de udenlandske markeder, idet *eksporten af industriprodukter* er gået frem med 11 % mod 8 % fra 1958 til 1959. Indkomststigningen i Vesteuropa har også virket stimulerende på efterspørgslen efter *animalske landbrugsvarer,* men produktionen har samtidig været stigende, og taget under ét har den danske landbrugseksport kun kunnet ske til lavere priser. Trods en forøgelse af eksportmængden har landbrugseksporten derfor ikke indbragt væsentligt større beløb end i 1959.

En del af efterspørgslen har vendt sig mod udenlandske varer. Herved er der sket en aflastning af presset på den danske produktion, men da *importen* er steget stærkere end eksporten, er der opstået et ret betydeligt underskud på betalingsbalancen, og der er, omend kun i mindre grad, tæret på landets valutareserver. Samtidig har indbetalingerne til staten oversteget udbetalingerne med et betydeligt beløb, og dette i forbindelse med ændringerne i valutastillingen har medført en stramning af likviditeten, som bl. a. har givet sig udslag i en yderligere rentestigning.

LANDBRUGET

Væksten i den animalske landbrugsproduktion fortsattes i 1960, men fremgangen, knap 2 %, var kun 1/3 af stigningen det foregående år. Produktionen af mejeriprodukter lå på samme niveau som i 1959, ægproduktionen var væsentligt lavere, og hele stigningen i den samlede animalske produktion skyldtes større produktion af kød og flæsk. For produktionen som helhed opnåedes lavere priser end i 1959, og trods produktionsfremgangen var den samlede salgsværdi praktisk taget uændret i sammenligning med 1959.

Bortset fra januar kvartal har smøreksportudvalgets afregningstal gen-

Produktionen af de vigtigste husdyrprodukter.

Mill. kg	1959	1960	Stigning i pct.
Mælk	5426	5396	÷0.5
Smør	168.0	166.4	÷1.0
Ost	115.1	113.6	÷1.3
Æg	160.4	138.2	÷13.8
Okse- og kalvekød	246.3	253.7	3.0
Svinekød og flæsk	614.1	654.5	6.6
Mængdeindeks for den samlede animalske produktion (1955 = 100)	113	115	1.8
Værdi, mill. kr.	6604	6571	÷0.5

nem hele 1960 ligget betydeligt lavere end i 1959, og trods uændret eksportmængde er værdien af smøreksporten formindsket med næsten 125 mill. kr. til 675 mill. kr. De lavere priser har tilskyndet til en mindre intensiv fodring af malkekvæget, og antallet af malkekøer er gået tilbage fra 1.482.000til 1.465.000. Derimod viser den samlede hornkvægbestand en stigning fra 3.313.000t il 3.358.000.

Ostepriserne har gennem det meste af året været forholdsvis mere tilfredsstillende end smørprisen, uden at der dog derfor for året som helhed er sket forskydninger i mælkens anvendelse til smør og ost. Osteeksporten viser en nedgang fra 79 mill. kg i 1959 til 76 mill. kg i 1960, men har indbragt næsten det samme beløb som i 1959.

Ægpriserne, der i 5 års perioden 1955–1959 var faldet fra gnstl. 379

Eksporten af de vigtigste landbrugsprodukter.

	Mængde		Værdi	
	1959 1000 stk.	1960 1000 stk.	1959 Mill. kr.	1960 Mill. kr.
Levende hornkvæg	349.1	353.4	475.8	467.9
Heraf til Vesttyskland	306.1	321.1	410.6	418.1
Levende svin (Vesttyskland)	189.2	190.3	110.6	103.0
	Mill. kg	Mill. kg		
Okse- og kalvekød	59.9	71.0	307.4	375.3
Heraf til:				
Vesttyskland	4.1	7.3	22.4	38.5
Sverige	7.7	7.2	32.7	30.1
Frankrig	3.1	0.9	18.3	6.4
Italien	38.1	48.3	192.2	253.3
Flæsk og svinekød	273.6	310.9	1251.8	1420.9
Heraf til Storbritannien	252.2	291.2	1146.4	1330.7
Smør	117.9	118.1	793.0	675.3
Heraf til:				
Vesttyskland	6.5	3.2	50.0	23.2
Østtyskland	0.3	4.7	2.0	25.1
Storbritannien	96.1	101.4	630.4	572.9
Frankrig	6.4	0.2	49.8	1.2
Ost	79.0	75.9	329.3	320.1
Heraf til:				
Vesttyskland	42.4	38.4	156.8	141.6
Storbritannien	10.4	10.7	46.8	48.6
Sverige	2.7	3.3	11.0	13.1
Italien	4.2	4.5	20.9	20.9
U.S.A.	3.5	3.8	21.7	24.6
Æg	106.2	82.7	380.1	313.6
Heraf til:				
Vesttyskland	83.5	61.6	294.4	229.3
Storbritannien	1.9	7.1	7.9	30.0
Italien	5.2	2.1	19.3	7.9
Schweiz	4.4	3.8	15.9	14.5

øre pr. kg til gnstl. 296 øre pr. kg, har i 1960 været stigende, men produktionen er i sammenligning med 1959 formindsket med ca. 13 %. Eksportmængden er gået tilbage med ca. 22 %, men eksportværdien kun med ca. 18 %.

Skønt eksportpriserne for levende hornkvæg har været noget lavere end i 1959, har prissituationen for kødproduktionen i det hele været gunstig, og prisnedgangen for mejeriprodukter har virket som en tilskyndelse til at lægge større vægt på kødproduktionen og kvægeksporten.

Medens produktionen af okse- og kalvekød er gået op med kun 3 %, har produktionsstigningen for svinekød og flæsk andraget næsten 7 %. I 1. halvår var priserne noget lavere end i 1959, men i 2. halvår indtrådte en betydelig bedring i priserne. Eksporten har såvel mængdemæssigt som værdimæssigt været 13–14 % større end i 1959. Svinebestanden var faldende fra efteråret 1959 til maj 1960, men har siden været stigende, dels under indtryk af bedringen i afsætningsforholdene, dels som følge af bedringen i foderudsigterne efter den nye høst. I begyndelsen af 1961 udgjorde den samlede svinebestand 6.438.000 mod 6.205.000 på samme tidspunkt i 1960, og antallet af søer var steget fra 624.000 til 664.000. Der kan herefter regnes med et fortsat meget højt produktionsniveau i de kommende måneder.

Efter de foreløbige beregninger lå det samlede høstudbytte, målt i afgrødeenheder (en afgrødeenhed er foderværdien af 100 kg byg), godt 16 % højere end i 1959 og på samme niveau som i 1958. De nærmere enkeltheder fremgår af nedenstående oversigt.

Høstudbyttet.
(Mill. afgrødeenheder)

	1958	1959	1960
Hvede	2.7	3.6	3.2
Rug	3.1	2.9	4.4
Foderkorn	37.1	33.6	40.2
Korn (kærne) i alt	42.9	40.1	47.8
Bælgsæd	0.1	0.1	0.2
Kartofler	3.2	3.9	4.1
Foderroer (rod)	28.1	21.8	30.9
Sukkerroer til fabrik (rod)	7.7	4.1	5.4
Rodfrugter (rod) i alt	39.0	29.8	40.4
Hø	10.4	5.1	4.5
Halm	9.9	8.1	9.4
Græs og grønfoder (fortæret frisk)	31.2	31.8	31.8
Roetop opfodret frisk	2.4	2.2	2.3
Ensileringsafgrøder	3.0	2.2	2.7
Samlet høstudbytte	138.9	119.4	139.1

INDUSTRIEN

Væksten i industriproduktionen var i 1960 aftagende og androg i gennemsnit for hele året kun 4 % nod 8 % i 1959 og gnstl. 5 % årlig i de sidste 5 år. I oktober kvartal var stigningen i forhold til det foregående år kun 2 %, og for december måned er produktionsindekset opgjort til 122 og lå dermed 1 points lavere end i december 1959.

Den største fremgang i 1960, 8 % mod 13 % i 1959, viser produktionen i jern- og metalindustrien. Produktionsstigningen er en følge af øget efterspørgsel efter maskiner til hjemmemarkedet og til eksport (eksporten lå 17 % højere end i 1959) samt øget afsætning af radio- og fjernsynsapparater og større leverancer af jern- og metalvarer til byggeriet. I transportmiddelindustrien har produktionen ligget et par procent højere end i 1959 og har dermed i alt væsentligt indvundet tilbagegangen fra 1958 til 1959. Fremgangen i 1960 skyldes hovedsagelig større produktion i automobilsamlefabrikkerne. Ifølge en opgørelse omfattende de større virksomheder i jern- og metalindustrien samt jernskibsværfterne var ordrebestand og beskæftigelsesforventninger pr. 1. oktober 1960 noget bedre end på samme tidspunkt i 1959 for jern-, stål- og metalværker samt maskinfabrikker og elektromekaniske værksteder, nogenlunde uændret for jernskibsværfter og noget ringere for metalvare-, blikvare- og jernvarefabrikker.

Næst efter jern- og metalindustrien har produktionsfremgangen i 1960 været størst i sten-, ler- og glasindustrien og i træindustrien, der begge har nydt godt af den stærke aktivitet på byggeområdet. I sten-, ler- og glasindustrien har stigningen andraget 7 %, hvilket er en del mindre end stigningen fra 1958 til 1959. Træindustriens produktion, der var stagne-

Industriproduktionen.
(Procentvis stigning fra tilsvarende periode det foregående år)

	1. kvt. 1959	2. kvt. 1959	3. kvt. 1959	4. kvt. 1959	1. kvt. 1960	2. kvt. 1960	3. kvt. 1960	4. kvt. 1960
Næringsmiddelindustri	6	8	12	6	5	5	6	4
Tekstilindustri	8	20	22	19	÷1	÷4	÷13	÷10
Fodtøjs- og beklædningsindustri	10	21	12	5	÷3	÷9	÷8	÷4
Træindustri	÷1	0	1	7	12	11	5	3
Papir- og grafisk industri	1	1	3	2	6	6	3	3
Kemisk industri	4	12	11	9	7	2	1	0
Sten-, ler- og glasindustri	30	22	5	13	14	11	5	1
Jern- og metalindustri	8	13	12	15	14	10	8	3
Transportmiddelindustri	÷9	÷4	÷3	2	3	2	0	2
Industrien i alt	4	10	10	8	8	5	4	2
Heraf:								
Konsumvareindustri	5	9	13	8	6	4	2	1
Produktionsmiddelindustri	5	10	7	9	10	7	5	2

Eksporten af de vigtigste industrivarer.

	1958 Mill. kr.	1959 Mill. kr.	1960 Mill. kr.	Stigning i pct. 1958–59	Stigning i pct. 1959–60
Kød- og mælkekonserves	658	697	696	6	–
Sukker	48	19	18	÷60	÷5
Drikkevarer	103	116	118	13	2
Animalske og vegetabilske olier og fedtstoffer	83	110	104	33	÷5
Kemikalier	290	348	428	20	23
Tekstil og beklædning	227	258	315	14	22
Jern- og metalvarer	238	323	286	36	÷12
Maskiner	1244	1214	1417	÷2	17
Skibe, nye	253	222	296	÷12	33
Skibe, brugte	47	62	71	32	14
Møbler og tilbehør	85	113	146	33	29

rende i 1959, er ligeledes forøget med 7 %, idet produktionen af såvel byggematerialer som møbler er gået frem. De senere års stigning i møbeleksporten er fortsat.

I den kemiske industri er produktionen trods en eksportstigning på 23 % kun forøget med 2 % mod 9 % fra 1958 til 1959, bl. a. fordi stigningen i oliemøllernes produktion til margarinefabrikkerne har været væsentligt svagere. På enkelte områder har produktionen desuden været mindre end i 1959, især af fiskemel på grund af svigtende eksport.

De eneste industrigrupper, hvor produktionen i 1960 er gået tilbage, er tekstilindustrien og beklædnings- og fodtøjsindustrien. Efter en produktionsforøgelse på henholdsvis 17 og 12 % fra 1958 til 1959, har nedgangen fra 1959 til 1960 andraget for tekstilindustriens vedkommende 7 og for beklædningsindustriens vedkommende 6 %. Næringsmiddelproduktionen er forøget med 5 % mod 8 % i 1959.

I 1959 var produktionsstigningen mest udpræget for de industrier, der hovedsagelig fremstiller forbrugsvarer. Som det fremgår af den foregående gennemgang af de forskellige industrier, har fremgangen i 1960 været størst for produktionsmidler. I virkeligheden har produktionsforøgelsen for produktionsmidler kun været lidt svagere end i 1959, nemlig 6 % mod 7 %, medens indeks for forbrugsvareproduktionen kun er steget med 2 % mod 9 % i 1959.

UDENRIGSHANDELEN

Væksten i udenrigshandelen er fortsat i 1960, men var noget svagere end i 1959. Den samlede vareomsætning med udlandet – import plus eksport – nåede op på 22,5 milliarder kr., hvilket var 2 milliarder kr. mere end i 1959, medens der fra 1958 til 1959 var en stigning på 2,3 milliarder.

Stigningen var stærkest for importen, 1400 mill. kr. eller godt 12 % mod 17 % det foregående år; for eksporten var de tilsvarende tal 600 mill. kr., 6 % og 8 %. På grund af den stærkere vækst i importen steg indførselsoverskuddet fra ca. 1500 til ca. 2300 mill. kr.

Af eksportstigningen på 600 mill. kr. hidrører de 500 mill. kr. fra eksporten af industriprodukter. Inclusive kød- og mælkekonserves (hvoraf eksporten i øvrigt indbragte nøjagtigt det samme beløb, ca. 700 mill. kr., som i 1959) androg industrieksporten ca. 4950 mill. kr. eller 11 % mere end i 1959. Dette var en noget stærkere stigning end fra 1958 til 1959. Eksporten af landbrugsprodukter, ca. 4550 mill. kr., var derimod praktisk taget uforandret i sammenligning med det foregående år, idet en stigning i eksporten af animalske landbrugsprodukter på 100 mill. kr. næsten opvejedes af fortsat tilbagegang i eksporten af vegetabilske landbrugsprodukter. Fiskeeksporten steg med 50 mill. kr. og nærmede sig 350 mill. kr.

Udenrigshandel (generalhandel).
(Maanedsgennemsnit i mill. kr.)

	Import	Eksport	Heraf: Landbrugsprodukter	Heraf: Industriprodukter[1])	Importoverskud
1. kvartal 1959.....	819	737	371	321	82
2. – –	900	731	357	335	169
3. – –	893	800	371	391	93
4. – –	1062	901	417	438	161
1. kvartal 1960.....	1076	812	386	377	264
2. – –	999	830	372	414	169
3. – –	949	805	366	395	144
4. – –	1109	920	398	465	189

[1]) Inclusive kød- og mælkekonserves.

I de første 3 kvartaler af 1960 har indeks for enhedsværdierne for importens vedkommende kun ligget en ubetydelighed højere end i 1959, og den højere importværdi repræsenterer derfor en omtrent tilsvarende forøgelse af den importerede varemængde som helhed. Hvad eksporten angår, viser indeks for enhedsværdierne en lille nedgang (for landbrugsprodukter), og stigningen i eksportmængden har været lidt større, end det fremgår af værditallene. Bytteforholdet i udenrigshandelen har således været lidt ugunstigere end i 1959. Til gengæld har det ikke som efter den dårlige høst i 1959 været nødvendigt at importere ekstraordinært store mængder korn og foderstoffer.

Af forskydninger i udenrigshandelens geografiske fordeling noterer man navnlig den langt stærkere vækst i importen fra fællesmarkedslandene (de seks) end i importen fra de øvrige 6 lande i frihandelssammenslutnin-

Udenrigshandelens geografiske fordeling.

Mill. kr.	Import			Eksport		
	1958	1959	1960	1958	1959	1960
Det europæiske frihandelsområde	3698	4176	4481	3562	3854	4305
Heraf:						
Norge og Sverige	1271	1443	1626	1132	1140	1367
Storbritannien	2137	2359	2360	2235	2518	2714
De seks fællesmarkedslande	3401	4188	4906	2809	2936	2880
Heraf Vesttyskland	1863	2351	2847	1742	1923	1921
Amerika	1277	1468	1641	1238	1448	1508
Heraf U.S.A.	859	1042	1208	798	969	916
Østeuropa	410	500	547	324	395	413

gen. Herved er fællesmarkedslandenes andel i Danmarks samlede import vokset fra 38 % i 1959 til 39,5 % i 1960, medens EFTA-landenes andel er faldet fra knap 38 til godt 36 %. Eksporten til de seks har derimod været mindre end i 1959, og disse landes andel i den samlede eksport er faldet fra ca. 31 til 28,5 pct. Over for en samlet eksportstigning på 600 mill. kr. står en stigning i eksporten til EFTA-landene på 450 mill. kr., og disses andel i Danmarks samlede eksport er steget fra 40,5 % i 1959 til 42,5 % i 1960.

BETALINGSBALANCE OG VALUTASTILLING

Medens i 1959 underskuddet på handelsbalancen dækkedes af overskud på de øvrige løbende poster på betalingsbalancen, har der i 1960 været et betydeligt betalingsbalanceunderskud. Merindførselen har været næsten 800 mill. kr. større end i 1959, og kun en mindre del heraf opvejes af stigninger i nettoindtægten ved de øvrige transaktioner med udlandet. For de første 3 kvartaler er underskuddet på de løbende poster foreløbigt opgjort til ca. 475 mill. kr., og også for oktober kvartal må der regnes med underskud.

I perioden januar–september formindskedes nationalbankens og de private bankers nettotilgodehavender i udlandet med 217 mill. kr., og stat

Vare- og tjenestebalancen over for udlandet.
(Mill. kr.)

	1959	1. kvt. 1960	2. kvt. 1960	3. kvt. 1960	Jan.–sept. 1960
Handelsbalance	÷1498	÷785	÷515	÷425	÷1725
Nettoindtægten af dansk skibsfart	940	245	245	245	735
Øvrige tjenesteydelser, netto	580	125	152	240	517
Balance for varer og tjenester	22	÷415	÷118	60	÷473

og kommuner anvendte i samme tidsrum netto 31 mill. kr. til nedbringelse af langfristet udenlandsk gæld. En betydelig del af underskuddet på vare- og tjenestebalancen synes således at være udlignet ved private kapitalbevægelser.

Medens den samlede valutabeholdning i 1. halvdel af 1960 formindskedes med 341 mill. kr., var der i juli kvartal et valutaoverskud på 124 mill. kr., og stigningen fortsattes i oktober kvartal, da den udgjorde 88 mill. kr. I dette beløb indgår dog en forøgelse af nationalbankens valutabeholdning med ca. 76 mill. kr. i forbindelse med statens optagelse (i december) af et lån på det schweiziske kapitalmarked. Herefter var nationalbankens og de private bankers samlede valutabeholdning 1402 mill. kr. mod 1531 mill. kr. ved udgangen af 1959. Ved udgangen af oktober 1959 var valutabeholdningen 1622 mill. kr.

PENGE- OG KAPITALMARKED

Nettoresultatet af de påvirkninger af pengemængden, der udgår fra stat, nationalbank og valutastilling, har i 1960 været en yderligere stramning af likviditeten, jfr. i nedenstående tabel bevægelserne i »pengeforsyningen«, der omfatter de vigtigste likvide fordringer på stat, nationalbank

Mill. kr.	Dec. 1959	Marts 1960	Juni 1960	Sept. 1960	Okt. 1960	Nov. 1960	Dec. 1960
Nationalbanken:							
Udenlandske tilgodehavender, netto	1234	1119	989	1091	1144	1147	1433
Nettotilgodehavende hos staten	1681	1596	1505	1409	1497	1523	1273
Obligationer og aktier	482	426	450	447	458	467	489
Seddelomløb	2892	2734	2814	2775	2817	2871	3005
Indlån på folio	301	270	217	223	250	196	306
Forretningsbankernes udenl. tilgodehavende	297	201	201	223	206	181	÷31
Indlånsbeviser (ikke genbelånte)	265	293	212	183	289	245	60
»Pengeforsyning«	3755	3498	3444	3404	3562	3493	3340
Forretningsbankerne:							
Kassebeholdning	1080	836	929	731	845	841	1247
Udenlandske tilgodehavender, netto	297	201	201	223	206	181	÷31
Obligationer, aktier og indlånsbeviser	2385	2342	2191	2234	2188	2124	2039
Udlån i alt	8922	9234	9772	9892	9954	10101	10409
Indlån i alt	10413	10351	10684	10700	10931	11005	11050
De større sparekasser:							
Obligationer, aktier og andelsbeviser	1483	1492	1483	1441	1429	1422	1409
Udlån i alt	5211	5377	5543	5722	5772	6809	5783
Sparernes tilgodehavende	6506	6751	6906	6967	7009	7070	6989

og udland. Nettotilgodehavenderne i udlandet er i 1960 formindsket med 130 mill. kr., og samtidig har indbetalingerne til staten oversteget udbetalingerne med ca. 400 mill. kr. Nationalbankens obligationsbeholdning var af samme størrelse ved udgangen som ved begyndelsen af året, men i de sidste 3 kvartaler har nationalbanken købt obligationer for netto godt 60 mill. kr. og for så vidt bidraget til en forøgelse af pengemængden.

Trods nedgangen i pengemængden er de private bankers udlån i 1960 forøget med omtrent samme beløb, ca. 1500 mill. kr., som i 1959. Indlånene er derimod kun steget med ca. halvt så meget som det foregående år, nemlig godt 600 mod godt 1200 mill. kr. Der er sket en væsentlig forringelse af bankernes likviditet, og de har i betydeligt omfang måttet trække på likviditetsreserverne. Deres nettotilgodehavender i udlandet er i løbet af 1960 formindsket med over 300 mill. kr. og deres fondsbeholdning, incl. nationalbankens indlånsbeviser, med ca. 350 mill. kr.

Nettotilgangen af børsnoterede obligationer (pålydende værdi) har været ca. 400 mill. kr. større end i 1959. Af denne stigning hidrører ca. halvdelen fra realkreditobligationer, med en nettotilgang på knap 1550 mill. kr. Omprioriteringer og optagelse af tillægslån synes at have haft et væsentligt mindre omfang end i 1959, men denne nedgang er blevet mere end opvejet af øget långivning i forbindelse med stigningen i det færdiggjorte byggeri. Tilgangen af obligationer fra de nye realkreditinstitutter (Byggeriets Realkreditfond, Landsbankernes Reallånefond, Provinsbankernes Reallånefond og Dansk Landbrugs Realkreditfond) har i 1960 andraget 96 mill. kr. mod 11 mill. kr. i 1959.

Likviditetsstramningen og den store tilgang af realkreditobligationer har ligesom i 1959 lagt et pres på obligationskurserne, og den effektive obligationsrente er i løbet af 1960 forøget med ⅓–½ %.

Effektiv obligationsrente.

(pct. p.a.)

	Statslån S. 1997 4½ pct.	Øst. Kreditf. 16. serie 3. afd. 4½ pct.	Jydsk Hypotekf. 11. afd. 5 pct.	Byggeriets Realkredifond 1. serie 5½ pct.
December 1958.....	5.59	5.51	5.97	.
December 1959.....	5.87	5.78	6.36	6.38
Oktober 1960.....	6.26	6.17	6.93	6.99
November 1960.....	6.20	6.10	6.88	6.94
December 1960.....	6.21	6.11	6.88	6.94

PRISER OG LØNNINGER

Engrospriserne som helhed lå ved udgangen af 1960 på praktisk taget samme niveau som et år tidligere, men en række varer og varegrupper viser betydelige prisbevægelser. Med det nye høstår indtrådte der stærke fald

i priserne på foderkorn og foderstoffer, og indekset for råstoffer til landbruget lå i december 1960 en halv snes procent lavere end i december 1959. Også adskillige andre råstoffer er blevet billigere i årets løb. Dette gælder i særlig grad huder og skind (−11 %), oliefrø (−24 %), rågummi (−24 %) og råuld (−17 %). Omvendt har der været prisstigninger for træ, papirmasse og jern, og for samtlige råstoffer til andre erhverv end landbruget var nettoresultatet af prisbevægelsen i løbet af 1960 lig med 0. Brændselspriserne er ikke undergået større ændringer, men vegetabilske fødevarer var blevet gnstl. 10 % billigere. I gruppen »animalske fødevarer« lå kødpriserne væsentligt højere, priserne på smør og ost væsentligt lavere i december 1960 end i december 1959 (svinekød + 18 %, smør − 14 %, ost −15 %).

Detailpristallet.

	Stigning i pct.		
	Januar 1958 –januar 1959	Januar 1959 –januar 1960	Januar 1960 –januar 1961
Fødevarer	6.4	3.7	÷0.3
Klæder, fodtøj, vask	÷0.5	2.1	1.1
Brændsel og belysning	÷13.3	÷6.4	÷0.8
Anskaffelser og vedligeholdelse	1.1	1.5	4.1
Spiritus, tobak, fortæring ude	0.6	1.2	1.9
Hygiejne, kulturelle udgifter	1.2	2.4	5.0
Transport	–	4.5	4.8
Varer og tjenesteydelser i øvrigt, excl. bolig	2.2	2.5	1.4
Varer og tjenesteydelser excl. bolig, tilsammen	1.8	2.2	1.3
Bolig	3.5	6.1	6.5
Varer og tjenesteydelser incl. bolig, tilsammen	1.9	2.6	1.8
Personlige skatter efter fradrag af børnetilskud	5.1	÷1.3	÷12.6
Kontingenter m.v.	1.2	1.7	3.3
I alt	2.2	2.2	0.5

Mellem januar 1960 og januar 1961 har der været en stigning i *detailpristallet* på 0,5 % mod 2,2 % i hvert af de to foregående 12 måneders perioder. På flere områder har stigningen været stærkere end i de foregående år (se ovenstående tabel), og når nettoresultatet alligevel har været en afsvækkelse af stigningstakten, skyldes det i første række et mindre prisfald for fødevarer, der jo vejer tungt til i indekset, og nedgangen på skatteposten.

For januar 1961 er detailpristallet beregnet til 460 og særpristallet, der anvendes ved lønreguleringen, til 454, en stigning på henholdsvis 7 og 6 points i sammenligning med juli 1960. Disse stigninger medfører, at såvel arbejdere som tjenestemænd og folke- og invalidepensionister fra henholdsvis 1. marts og 1. april får udbetalt en dyrtidstillægsportion. Også i foråret 1960 opnåede arbejdere og tjenestemænd en dyrtidstillægsportion, medens der ikke skete nogen lønregulering i henhold til pristallet for juli 1960.

For 1960 foreligger der oplysninger om *den gennemsnitlige timefortjeneste* i håndværk og industri i 1. og 2. kvartal. I denne periode lå timefortjenesten godt 6 % højere end i den tilsvarende periode i 1959, og af dennes stigning skyldtes kun ca. ⅓ kompensation for arbejdstidsnedsættelse og dyrtidsregulering. Fra 1958 til 1959 var stigningen i timefortjenesten gnstl. 8 %, men heraf hidrørte godt halvdelen fra kompensation for arbejdstidsforkortelse og dyrtidsregulering (i 1959 opnåede arbejderne 2 dyrtidstillægsportioner).

24. 2. 1961
C. L.

POLITISK KRONIK

UDLANDET

Oktober 1960

1. – Nigeria proklameres som uafhængig stat og fuldt medlem af det britiske Commonwealth. Efter folketal er det med sine 35 mill. indbyggere Afrikas største og Commonwealths fjerdestørste stat. – 7. Nigeria optages i FN.

Jordan beslutter at anerkende det republikanske styre i Irak, med hvilket forbindelserne har været afbrudt siden general Kassems statskup og mordet på kong Faisal (kong Husseins fætter) i juli 1958. – 20. Vej-, post-, telefon- og telegrafforbindelsen mellem Jordan og Irak genåbnes.

Ministerpræsidenterne U Nu og Chou En-lai underskriver i Peking en grænseoverenskomst, hvorefter Burma afstår et område på 153 km² til Kina.

2. – Efter samtaler med premierministrene Macmillan, Storbritannien, og Menzies, Australien, afviser præsident Eisenhower forslaget om et møde mellem ham og ministerpræsident Khrushchev (se 30/9). – 5. Premierminister Nehru trækker de 5 magters resolutionsforslag tilbage, efter at et argentinsk ændringsforslag om fornyede kontakter mellem USA og Sovjetunionen er vedtaget af FNs generalforsamling.

Sovjetunionen anerkender de facto den algierske eksilregering under Ferhat Abbas. – 5. Ved afslutningen af Ferhat Abbas' besøg i Peking (ankomst 29/9) udsender han og ministerpræsident Chou En-lai et kommuniqué, hvorefter Kina forpligter sig til på enhver måde at støtte den algierske frihedsbevægelse. – 6. ankommer Ferhat Abbas til Moskva. – 16. Præsident Bourguiba i Tunis erklærer, at Kina og Sovjetunionen forbereder indgriben i krigen i Algier og opfordrer vestmagterne til hurtig handling for at »redde situationen og sig selv«. – 19. Jacques Soustelle (se 1/2) meddeler, at han har dannet et nyt parti, Regroupement National, som skal arbejde for et fransk Algier.

3. – Ministerpræsident Khrushchev erklærer i en tale i FN, at Sovjetunionen har mistet tilliden til generalsekretær Dag Hammarskjöld og kræver generalsekretæren erstattet af et triumvirat. Hammarskjöld svarer, at han vil fortsætte på sin post, til hans mandat udløber i april 1963.

Ved præsidentvalget i Brasilen sejrer guvernøren i Sao Paolo, Janio Quadros (»manden med fejekosten«), overlegent over regeringens kandidat, marskal Henrique Lott (der får støtte af yderliggående nationalister såvel som kommunister) og den uafhængige Adhemar de Barros. Quadros afløser i begyndelsen af 1961 den nuværende præsident Kubitschek.

3.–7. – Det britiske arbejderparti vedtager på sin årlige kongres en resolution, der bryder med partiets officielle politik ved at kræve, at Storbritannien ensidigt skal give afkald på kernevåben. Parlamentsgruppens leder, Hugh Gaitskell, erklærer at han vil kæmpe og vedblive at kæmpe for at få afgørelsen ændret. – 13. Anthony Grenwood udtræder af arbejderpartiets skyggekabinet i protest mod Gaitskell. – 20. Et andet medlem af skyggekabinettet, Harold Wilson, lader sig op-

stille mod Gaitskell ved det kommende valg af partileder.

5. – Ved folkeafstemningen i Sydafrika afgives 850.000 stemmer for og 775.000 imod indførelse af republik. Over 90 pct. af den stemmeberettigede hvide befolkning deltager i afstemningen. – 7. Premierminister Verwoerd bebuder, at Sydafrika vil blive republik i løbet af 8 måneder.

8. – FNs generalforsamling vedtager med 42 stemmer mod 34 (22 undlader at stemme), at spørgsmålet om Kinas repræsentation ikke skal sættes på dagsordenen i indeværende samling.

9. – Præsident Nkrumah dementerer meddelelser om, at Ghana vil nationalisere udenlandske firmaer fra 1/5 1961.

10. – Oberst Mobutu kræver, at FN-tropperne i Congo skal undlade at forhindre arrestation af den afsatte ministerpræsident Lumumba, mod hvem der foreligger lovlig arrestordre. – 11. En talsmand for FN erklærer, at Lumumba ikke kan arresteres, så længe hans parlamentariske immunitet ikke er ophævet på lovlig vis. – 16. Mobutu flyver til Elisabethville, hvor han forhandler med regeringschefen i Katanga, Tshombe. – 22. Mobutu erklærer efter en samtale med FNs repræsentant i Congo, inderen Dayal, at han har afbrudt forbindelserne med FN, fordi FN ikke vil anerkende hans regering og søger at støde ham fra magten. – 27. Efter at præsident Kasavubu 25/10 har haft en samtale med Dayal, meddeles fra congolesisk side, at Dayal har anerkendt Kasavubus myndighed. Det hedder videre i meddelelsen, at generalkommissærernes råd (se 5/9) for tiden er det eneste udøvende organ, FN kan forhandle med, indtil der igen findes en legal congolesisk regering.

11. – FNs generalforsamling vedtager med 62 stemmer mod 12, 24 stemmer ikke, et forslag fra præsidiet om, at afrustningsspørgsmålet skal drøftes i det politiske udvalg. Et russisk forslag, hvorefter drøftelsen skal finde sted i plenarforsamlingen, forkastes med 54 stemmer mod 13, medens 31 undlader at stemme.

Den canadiske regering under John F. Diefenbaker rekonstrueres. Der udnævnes 4 nye kabinetsministre, og der sker i øvrigt en række omflytninger.

Monckton-kommissionens betænkning om revision af Føderationen Rhodesia og Nyasalands forfatning offentliggøres. Føderationens premierminister, sir Roy Welensky, hævder, at kommissionen ved at anbefale, at der skal være adgang til at udtræde af føderationen, er gået ud over kommissoriet.

12. – Under et politisk møde i Tokio dræbes lederen af det socialistiske parti, Inejiro Asanuma, af et medlem af en ultranationalistisk organisation. – 24. Premierminister Ikeda giver meddelelse om opløsning af deputeretkammeret og afholdelse af valg 20/11.

13. – FNs generalforsamling vedtager enstemmigt, at et russisk forslag, at en erklæring om uafhængighed for alle kolonilande og -folk skal behandles af plenarforsamlingen uden forudgående henvisning til det politiske udvalg. Et forslag om, at plenarforsamlingen straks skal behandle de amerikanske aggressioner mod Sovjetunionen forkastes derimod med 54 stemmer mod 10, medens 33 undlader at stemme.

14. – Processen mod det styrtede demokratiske partistyres ledende mænd med fhv. præsident Bayar og fhv. ministerpræsident Menderes i spidsen begynder på øen Yassiada ved Istanbul. – 27. 146 tyrkiske professorer og andre universitetslærere afskediges efter beslutning af komiteen for national enhed.

19. – Det amerikanske handelsministerium forbyder eksport af amerikanske varer (med undt. af lægemidler og ikke-subsidierede levnedsmidler) til Cuba som repressalie for den cubanske regerings fortsatte beslaglæggelse og nationalisering af

amerikanske virksomheder. – 25. Den cubanske regering beordrer nationalisering af 167 amerikanske selskaber i Cuba. – 28. USA anklager i en note til Organisationen for de amerikanske Stater (OAS) Cuba for med militær hjælp fra østblokken at forsøge at sprede revolutionen til andre dele af Latinamerika. Fidel Castro udtaler, at en amerikansk invasion kan ventes nårsomhelst.

24. – Den franske nationalforsamling forkaster et mistillidsvotum til regeringen og har dermed godkendt regeringens forslag om oprettelse af en særlig fransk kernevåben-styrke.

Udenrigsminister Halvard Lange vender sig i stortinget mod Sovjetunionens forsøg på at diktere Norges udenrigspolitik.

25. – En overenskomst mellem Frankrig og Vesttyskland giver den vesttyske hær forsyningsdepoter og øvelsesområder i Frankrig.

25.–26. – I Abidjan, Elfenbenskysten, afholdes en konference af regeringscheferne i 11 afrikanske stater, der tidligere var fransk område. Deltagerne beslutter at indtage ensartet holdning i alle internationale spørgsmål og at instruere deres delegationer ved FN i overensstemmelse hermed.

26. – I El Salvador afsætter hæren den stærkt antikommunistiske præsident José Maria Lemus (valgt i 1956 for en 6 års periode), og en junta (3 militære og 3 civile) under oberst César Yanes Urias tager magten.

28. – I den britiske regering afloser Julian Amery George Ward som luftforsvarsminister, og der sker samtidig en række ændringer på mindre betydningsfulde poster.

31. – FNs generalforsamling vedtager enstemmigt en resolution, i hvilken Italien og Østrig opfordres til at genoptage forhandlingerne om Sydtyrolspørgsmålet.

November 1960

1. – Premierminister Macmillan giver underhuset meddelelse om en overenskomst med USA, hvorefter Holy Loch i Clyde bliver base for de amerikanske Polaris ubåde (se 15/11).

Præsident Eisenhower erklærer, at USA vil træffe alle foranstaltninger for at forsvare flådebasen Guantanamo på Cuba. – 17. Eisenhower afsender amerikanske flådeenheder for at forhindre invasion i Guatemala og Nicaragua af kommunistdirigerede elementer.

Elfenbenskystens nationalforsamling vedtager enstemmigt en ny forfatning, som indfører et præsidentsystem efter amerikansk forbillede. – 4. Nationaforsamlingen i Gabon vedtager enstemmigt en ny forfatning efter fransk mønster. – 10. Nationalforsamlingen i Niger vælger enstemmigt Hamani Diori til republikkens præsident. – 18. Nationalforsamlingen i Den centralafrikanske Republik vedtager med 37 stemmer mod 13 en ny forfatning (præsidentsystemet). – 28. Ved præsidentvalget i Elfenbenskysten genvælges Félix Houphouet-Boigny.

3. – Arbejderpartiets parlamentsgruppe genvælger Hugh Gaitskell som leder af partiet med 166 stemmer, medens Harold Wilson får 81 stemmer. Til næstformand efter afdøde Aneurin Bevan vælges Gaitskell-tilhængeren George Brown. – 10. Ved valget af arbejderpartiets skyggekabinet besætter Gaitskell-tilhængere 10 af 12 pladser.

Generalsekretær Dag Hammarskjöld har opfordret Belgien til at afholde sig fra en-

hver hjælpeydelse til Congo. – 7. Kasavubu og lederen af det af oberst Mobutu oprettede generalkommissærernes råd (se 5/9), Bomboko, rejser til New York til FN. – 9. Medlemmer af Baluba-stammen har overfaldet en FN-patrulje og dræbt 10 irske soldater. – 14. Den belgiske udenrigsminister Pierre Wigny afviser kritikken af den belgiske Congo-politik. – 18. Oberst Mobutu udviser Ghanas ambassadør, der 4/10 erklæredes for persona non grata. Det kommer til blodige kampe i Nord-Katanga mellem Katanga-tropper og Baluba-stammen, og FN afsender tropper dertil. – 22. FNs generalforsamling vedtager med 53 stemmer mod 24, 19 undlader at stemme, at anerkende Kasavubus delegation som Congos officielle repræsentation ved FNs generalforsamling. – 25. Ministerpræsident Tshombe i Katangaprovinsen forhandler med repræsentanter for Kasavubus førsteminister Ileo. – 27. Lumumba flygter fra Léopoldville, hvor han har stået under FN-troppernes beskyttelse.

4. – Præsident de Gaulle erklærer i en radio- og fjernsynstale til det franske folk, at Algier vil få sin egen regering og sine egne institutioner, og at Frankrig vil bøje sig for Algiers frie valg, uanset hvorledes dette falder ud. – 16. De Gaulle meddeler, at der vil blive afholdt folkeafstemning om et lovudkast vedrørende forvaltningen i Algier. Det tilføjes, at der hermed ikke foregribes noget m. h. t. den senere udøvelse af selvbestemmelsesretten. Senere meddeles, at folkeafstemningen vil blive afholdt i begyndelsen af januar 1961. – 18. Oprørsregeringen afviser de Gaulles plan om folkeafstemning og kræver en FN-kontrolleret afstemning om Algiers uafhængighed. – 22. Den hidtidige undervisningsminister Louis Joxe bliver minister for algierske anliggender. – 23. Til generalbefuldmægtiget i Algier udnævnes Jean Morin i stedet for Paul Delouvrier.

8. – Ved præsidentvalget i USA afgives 34.221.531 stemmer for demokraternes kandidat, senator John F. Kennedy, 34.108.474 stemmer på republikaneren, vicepræsident Richard M. Nixon, og 502.773 stemmer på andre kandidater. Til trods for, at Kennedy ikke opnår flertallet af de afgivne vælgerstemmer, er hans valg sikret, idet over halvdelen af valgmændene er forpligtet til at give ham deres stemme. I repræsentanternes hus er stillingen efter valget 259 demokrater og 178 republikanere (før 280 dem. og 157 rep.), i senatet, hvor kun 34 af 100 medlemmer er på valg, 64 dem. og 36 rep. (før 66 dem. og 34 rep.). I 27 stater afholdes tillige guvernørvalg med det resultat, at dem. besætter 15 og rep. 12 poster mod hidtil henholdsvis 14 og 13. Herefter har 34 stater dem. og 16 stater rep. guvernører.

9. – Det franske senat vedtager med 186 stemmer mod 83 et forslag om at udsætte debatten om regeringens forslag om oprettelse af en atombevæbnet styrke (se 24/10). – 22. For et mistillidsvotum i nationalforsamlingen stemmer kun 214 af 553 deputerede, og regeringsforslaget betragtes derefter som vedtaget. – 30. afviser sentatet på ny at behandle forslaget.

Den norske regering erklærer i et svar på en note fra Sovjetunionen, at den ikke for tiden agter at anlægge flyvepladser på Spitzbergen.

I Columbia udnævner præsident Camargo en ny regering bestående af 6 liberale og 6 konservative.

11. – I Sydvietnam besætter faldskærmstropper under oberst Nguyen Chanh Thi en række strategiske punkter og omringer præsidentens palads, men revolten slås hurtigt ned.

13. – Den tyrkiske stats- og regeringschef general Gürsel opløser komitéen for national enhed (se 1/5) og udnævner en ny komité bestående af 23 af den gamle komités 37 medlemmer.

15. – Den amerikanske atomundervandsbåd George Washington, armeret med 16 Polaris-missiler med kerneladning, afsejler fra Charleston på en 2 års »afskræk-

kelsesmission«. G. W. er den første af 5 Polaris u-både, hver på 5400 tons. – 22. søsættes atomundervandsbåden Ethan Allen, den første af en større Polaris-klasse på 7000 tons. Ifl. New York Times vil den amerikanske flåde i 1965 have 45 Polaris u-både.

Marokko har akcepteret et tilbud om militær hjælp fra Sovjetunionen, især i form af jetjagere.

16. – Præsident Eisenhower giver meddelelse om en spareplan for at nedbringe underskuddet på betalingsbalancen med omkring 1 milliard $ i 1961. – 19.–23. forhandler finansminister Robert Anderson og understatssekretær Douglas Dillon i Bonn resultatløst om vesttysk bidrag til dækning af udgifterne ved de amerikanske troppers stationering i Tyskland.

Den nye ministerpræsident i Laos, Souvanna Phouma (se 9/8) anklager USA for at støtte general Phoumi Nosavans oprørsbevægelse. – 18. I Vientiane meddeles, at der har været ført forhandlinger om at optage repræsentanter for Pathet Lao i regeringen.

20. – Ved valget til det japanske underhus opnår regeringspartiet, de liberale demokrater, 296 mod hidtil 283 mandater, socialisterne 145 (122), de demokratiske socialister 17 (40), kommunisterne 3 (1), uafhængige og andre 6 (3). Før valget var 18 af i alt 467 pladser ubesatte. Efter valget slutter 4 af de uafhængige sig til regeringspartiet.

21. – På den årlige NATO-parlamentarikerkonference i Paris gør den øverstkommanderende for NATO-styrkerne, general Lauris Norstad, rede for planerne om at gøre NATO til den fjerde atommagt.

21.–24. – Ved forhandlinger i Moskva mellem præsident Kekkonen og ministerpræsident Khrushchev opnås enighed om, hvorledes mestbegunstigelsesklausulen kan anvendes, hvis Finland slutter sig til EFTA.

22. – I Sierra Leone vedtager repræsentanternes hus enstemmigt en anmodning til den britiske regering om uafhængighed fra 27/5 1961 og optagelse i Commonwealth.

24. – Marokko beslutter at hjemkalde sin ambassadør i Tunis, efter at Tunis har anerkendt Mauretanien. – 28. Premierminister Moktar Ould Daddah proklamerer Republikken Mauretaniens uafhængighed (se 26/7).

26. – Ved parlamentsvalget i New Zealand opnår det nationale parti 505.000 stemmer og 46 (1957: 39) mandater og arbejderpartiet 467.000 stemmer og 34 (41) mandater. Desuden afgives 94.000 stemmer på Social Credit Party og 2.300 stemmer på kommunisterne, men ingen af disse partiers kandidater opnår valg.

27. – Efter et besøg i Mali udtaler præsident Kwame Nkrumah, at der vil blive oprettet et fælles parlament for Ghana og Mali.

December 1960

1. – Præsident Kasavubu udviser Den forenede arabiske Republiks ambassador i Léopoldville af Congo. FAR giver Belgien skylden og beslaglægger belgisk ejendom. – 2. Patrice Lumumba (se 3/11) tages til fange i Port Francqui i Kasai provinsen og interneres i en militærlejr. – 7. Sovjetunionen kræver i sikkerhedsrådet, at generalsekretær Hammarskjöld skal sørge for, at Lumumba straks løslades. Fra Léopoldville meddeles, at præsident Kasavubu har erklæret krigstilstand i østprovinsen. – 9.

Lederen af provinsregeringen i Stanleyville (østprovinsen), Bernhard Salumu, kræver løsladelse af Lumumba og truer med at arrestere alle belgiere i provinsen. – 12. Flere asiatiske og afrikanske lande truer med at hjemkalde deres FN-tropper i Congo. – 29. Lumumba-tro tropper meldes under indrykning i Katangaprovinsen, hvor Moishe Tshombes tropper kæmper med oprørske Balubastammer.

3. – Ministerpræsident Souvanna Phouma i Laos dementerer, at regeringstropper samarbejder med de pro-kommunistiske Pathet Lao styrker i et forsøg på at erobre residensstaden Luang Prabang, som siden 10/11 er i genral Phoumi Nosavans hænder. Størstedelen af landet uden for Vientiane beherskes af Pathet Lao i nord og Phoumi Nosavan i syd. – 16. Prins Boun Oum og general Nosavan holder deres indtog i Vientiane, som er hårdt medtaget af kampen om byen. – 18. Der meldes om Pathet Lao angreb på Luang Prabang. USA afviser sovjetiske aggressions- og interventionsanklager og beskylder til gengæld Sovjetunionen for at være ansvarlig for borgerkrigen i Laos ved sine våbenleverancer til oprørerne. – 30. Den laotiske regering meddeler, at tropper fra Nordvietnam har overskredet grænsen til Laos. Nordvietnam dementerer.

Sovjetunionen nedlægger i sikkerhedsrådet veto mod Mauretaniens optagelse i FN (se 24/11).

4. – Ved landdagsvalget i Saarland (for anden gang i 1960, idet valget i maj er blevet erklæret ugyldigt af forfatningsdomstolen) fordobler socialdemokraterne deres mandattal og besætter 16 pladser mod de kristne demokraters 19 (22).

5. – Under processen mod deltagerne i opstanden i Algier i januar flygter Lagaillarde (se 1/2) til Spanien, hvor general Salan allerede befinder sig, og hvor det også menes, at den anden af hovedmændene, Joseph Ortiz, har søgt tilflugt. – 9.–13. Under en rundrejse i Algier får de Gaulle en meget uvenlig modtagelse af de franske kolonister. Det kommer til blodige kampe mellem europæere og muhammedanere, og de franske tropper skyder på begge parter for at genoprette roen. – 14. Den generalbefuldmægtigede for Algier, Jean Morin, giver ordre til opløsning af den anti-gaullistiske organisation »Fronten for et fransk Algier« (PAF) og studenterorganisationen Agelca. – 22. Det franske socialdemokrati vedtager på en kongres at opfordre vælgerne til at stemme ja ved folkeafstemningen (se 4/11), der skal finde sted 8/1. Vælgerne vil blive spurgt, om de billiger selvbestemmelsesprincippets anvendelse på Algier og oprettelsen af et midlertidigt styre, indtil selvbestemmelsesretten kan tages i brug. – 30. De Gaulle har udelukket marskal Juin, der er en stærk modstander af hans Algierpolitik, af det nationale sikkerhedsråd.

I London åbnes en konference om revisionen af Føderationen Rhodesia og Nyasalands forfatning (se 11/10) med deltagelse af bl. a. de afrikanske ledere, dr. Hastings Banda, Malawa kongrespartiet i Nyasaland, Joshua Nkomo, det sydrhodesiske nationaldemokratiske parti, og Kenneth Kaunda, det forenede nationale uafhængighedsparti i Nordrhodesia.

7. – Præsident Eisenhower beordrer de amerikanske flådeenheder ved Nicaragua og Guatemala tilbage til deres baser (se 1/11).

8. – Den japanske regering omdannes. Hayato Ikeda fortsætter som premierminister og Zentaro Kosaka som udenrigsminister. Blandt de udtrædende er Japans første kvindelige kabinetsminister, fru Masa Nakayama (se 14/7).

12. – I New Zealand danner lederen af det nationale parti, Keith Holyoake, regering. Han overtager selv udenrigsministeriet (se 26/11).

14. – I Paris underskrives konventionen om organisationen for økonomisk samarbejde og udvikling, OECD, som skal af-

løse OEEC, af USA, Canada og de 18 europæiske OEEC-lande.

Til forbundspræsident i Schweiz i 1961 vælges vicepræsidenten, professor F. T. Walden.

Medens kejser Haile Selassie af Æthiopien er på officielt besøg i Brasilien, forsøger en del af livgarden under general Mengistu Newaye statskup, der mislykkes.

15. – Kong Mahandra af Nepal lader premierminister Koirala og medlemmer af hans ministerium arrestere, opløser parlamentet og overtager selv hele magten.

15.–19. – Den anden »topkonference« af tidligere franske stater i Afrika (se 25.–26/10) finder sted i Brazzaville med delegerede fra Congo, Mauretanien, Senegal, Elfenbenskysten, Øvre Volta, Dahomey, Niger, Gabon, Den centralafrikanske Republik, Tsad, Kamerun og Madagascar og observatører fra Togoland. Konferencen går ind for selvbestemmelsesret for Algier, men vender sig mod indblanding fra FN, og Sovjetunionen kritiseres for sin stilling til Mauretaniens optagelse i FN (se 3/12). M. h. t. Congo er man imod direkte intervention af andre afrikanske stater, men anbefaler en rundbordskonference af congolesiske politikere snarest muligt. Der aftales en ny konference i Yaoundé i Kamerun i slutningen af marts 1961.

18. – NATOs ministerråd har taget en amerikansk plan om inden udgangen af 1964 at udstyre NATO med 5 atomundervandsbåde med 100 Polarismissiler til efterretning og instrueret det permanente råd om at studere forslaget og de dertil knyttede problemer.

19. – I valgmandsforsamlingen (der skal finde sted den første mandag efter den anden onsdag i måneden efter præsidentvalget) opnår John Kennedy de til valg nødvendige stemmer. Kun 37 staters valgmænd deltager i afstemningen, idet fintællingen endnu ikke er afsluttet i de resterende 13 stater. Den officielle meddelelse om præsidentvalgets udfald vil blive givet 6/1 1961 i et fællesmøde af kongressens to kamre.

Kennedys kabinet får flg. sammensætning: Dean Rusk, nu præsident for Rockefeller Foundation, bliver udenrigsminister, Douglas Dillon, viceudenrigsminister i Eisenhowers kabinet, finansminister, Robert McNamara nu præsident for Ford Motor Company, forsvarsminister, Robert Kennedy, den nye præsidents 35 år gamle broder, justitsminister (Attorney – General), Edward Day, nu vicepræsident for et forsikringsselskab, generalpostmester, Stewart Udall, nu kongresmedlem, indenrigsminister, Orville Freeman, nu guvernør i Minnesota, landbrugsminister, Luther Hodges, nu guvernør i North Carolina, handelsminister, Arthur Goldberg, nu sagfører for fagforeningerne, arbejdsminister, og Abraham Ribicoff, nu guvernør i Connecticut, undervisnings- og socialminister. – Adlai Stevenson bliver USA repræsentant ved FN og Averell Harriman udpeges (30/12) som rejsende ambassadør.

21. – I Belgien breder proteststrejker mod regeringens økonomiske kriseprogram sig til de offentlige forsyningsvirksomheder, og de socialistiske fagforbund opfordrer til generalstrejke. – 23. De katolske fagforbund, der ikke støtter strejken, kræver væsentlige ændringer i kriseprogrammet. – 26. Socialisterne kræver omgående indkaldelse af parlamentet og tilbagekaldelse af kriseforslagene og tilsiger strejkebevægelsen fuld støtte. – 29. Kong Baudouin og dronning Fabiola afbryder deres bryllupsrejse i Spanien og vender tilbage til Bruxelles. NATO-tropper hjemkaldes fra Tyskland.

I Saudi Arabien overtager kong Saud selv posten som regeringschef i stedet for Emir Feisal (kongens broder og tronfølger), der tillige har været udenrigs-, forsvars- og finansminister. Også de øvrige ministre demissionerer, og dagen efter udnævner kongen sit nye kabinet.

22. – Den hollandske koalitionsregering under Jan Eduard de Quay beslutter at demissionere på grund af uenighed om boligpolitikken.

27. – Den tredie franske prøvesprængning af en atombombe finder sted i Reggane i Sahara (se 1/4).

Præsidenterne Nhrumah, Ghana, Modibo Keita, Mali, og Sekou Touré, Guinea, er på et møde i Conakry, Guinea, enedes om en union af de tre lande. I kommuniquéet fra mødet tales der om fælles økonomisk og monetær politik og om fælles diplomatisk repræsentation, og de tre præsidenter skal mødes fire gange om året (se 27/11).

29. – Fra Peking meddeles officielt, at naturkræfterne for andet år i træk har umuliggjort opfyldelsen af produktionsplanerne. Over halvdelen af al opdyrket jord i Kina har været ramt af oversvømmelser og tørke, og mange steder er høsten gået helt tabt.

31. – Peru afbryder de diplomatiske forbindelser med Cuba.

DANMARK

Oktober 1960

1. – Minister u. p. Viggo Starcke meddeler, at han af helbredsgrunde ikke vil lade sig genopstille ved det forestående folketingsvalg.

4. – Statsminister Kampmann meddeler i sin redegørelse for rigets almindelige stilling og de foranstaltninger, som regeringen påtænker, at der vil blive udskrevet valg til folketinget 15/11.

5. – Kongeparret ankommer til Los Angeles på besøg i USA.

7. – Arbejdsgiverforeningens hovedbestyrelse anbefaler 2-årige overenskomster med bibeholdelse af pristalsreguleringen, men uden adgang til anden regulering af normallønningerne i overenskomstperioden.

De nordiske statsministre og Nordisk Råds præsidium har på et 2 dages møde i Harpsund drøftet en effektivisering af NRs arbejde.

8. – Det radikale venstres hovedbestyrelse vedtager et skatteprogram med flg. hovedpunkter: 1) bevarelse af skattefradragsretten, 2) stor udvidelse af proportionalskattens område, 3) skat af storforbrug (direkte forbrugsskat). Der tages ikke stilling til spørgsmålet om skat ved kilden.

9. – Det konservative folkeparti afslutter et 2 dages landsrådsmøde, hvor bl. a. oplyses, at partiet siden 1956 har haft en fremgang på 19.000 til 108.851 medlemmer.

10. – Centralorganisationen af metalarbejdere, der tæller ca. 140.000 medlemmer, formulerer flg. krav til de nye overenskomster: 1) tillægspension efter norsk og svensk mønster, 2) forhøjelse af søgnehelligdagsbetalingen til 3 pct. af den samlede løn, 3) lige løn for mænd og kvinder, 4) længere opsigelsesvarsler, 5) forhøjelse af feriegodtgørelsen til 8 pct., 6) nedsættelse af den ugentlige arbejdstid fra 45 til 40 timer, 7) forhøjelse af mindstelønningerne.

11. – På EFTAs ministermøde i Bern giver finansminister Philip og den norske handelsminister Skaug udtryk for deres regeringers betænkelighed ved det britiske forslag (støttet af Schweiz og Sverige) om en yderligere nedsættelse af de indre toldsatser med 10 pct. allerede fra 1/1 1961 i stedet for 1/1 1962.

Kongeparret ankommer på deres Amerikarejse til Washington, hvor de modtages af præsident Eisenhower.

14. – Nye skandinavisk-vesttyske luftfartsforhandlinger i København slutter negativt.

Den dansk-vesttyske vareudvekslingsaftale af 22/12 1958 forlænges til udgangen af 1965.

17. – Under kongeparrets besøg i New York taler kong Frederik i FNs generalforsamling.

18. – På venstres og de konservatives vegne fremsætter Poul Møller (k. f.) forslag til folketingsbeslutning om indkomst-, formue- og ejendomsbeskatning til staten. Forslaget følger i hovedsagen VK-programmet af 4/10 1959.

Folketinget indleder derefter en 3 dages debat om statsministerens åbningstale.

19. – På dansk initiativ har landbrugsministrenes stedfortræderkomité ved OEEC henstillet til de medlemslande, der normalt ikke eksporterer smør, at medvirke til at stabilisere smørprisen på det engel-

ske marked ved at undlade at søge afsætning for eventuel overskudsproduktion ved eksport.

28. – På landsindustrimødet i København i forbindelse med Industrirådets 50 års jubilæum udtaler formanden, direktør Aage L. Rytter, at en forceret toldnedsættelse inden for EFTA vil kunne skabe vanskeligheder for en del danske industrier.

30. – Statsminister Kampmann udtaler, at de tre regeringspartier ikke har bundet sig til hinanden efter valget, og at socialdemokratiet vil overveje at deltage i andre regeringskonstellationer, hvis valget giver grundlag derfor.

November 1960

1. – Forhandlingerne om nye overenskomster for arbejdsmarkedet begynder. Ifl. forhandlingsreglerne (se 11/5) forhandler underorganisationerne i november, og hvis der ikke inden denne måneds udgang er opnået enighed, overgår hele forhandlingsstoffet til hovedorganisationerne.

11. – Formanden for Landbrugets Afsætningsråd, folketingsmand Niels Eriksen, gør sig til talsmand for afskaffelse af afsætningsrådet og landbrugsrådet og oprettelse af et samlende organ for landbruget med forskellige afdelinger til varetagelse af handelspolitiske, erhvervspolitiske og afsætningsmæssige opgaver.

15. – Ved folketingsvalget afgives (uden for Færøerne og Grønland) i alt 2.439.936 stemmer, deraf 2.431.947 gyldige. Vælgertallet er siden valget i maj 1957 steget med godt 70.000 til ca. 2.842.000, og stemmeprocenten er gået frem fra 83,7 til 85,8. Hovedresultaterne fremgår af følgende tabel. (Det bemærkes, at socialistisk folkeparti ved folketingets opløsning var repræsenteret ved Aksel Larsen, der i 1957 var et af de 6 kommunistiske folketingsmedlemmer).

På Færøerne genvælges sambandspartiets kandidat Johan Poulsen, der i folketinget slutter sig til venstre, og nyvælges (i stedet for Hakun Djurhuus, folkeflokken) sognepræst Johan Nielsen, socialdemokratiet. I Grønland genvælges Nikolaj Rosing og nyvælges fhv. skoledirektør Mikael Gam.

Af de 179 folketingsmedlemmer er 54

	Stemmer		Procentfordeling		Mandater	
	14/5 1957	15/11 1960	14/5 1957	15/11 1960	14/5 1957	15/11 1960
Socialdemokratiet	910.170	1.023.794	39.4	42.1	70	76
Radikale venstre	179.822	140.979	7.8	5.8	14	11
Konservative folkeparti	383.843	435.764	16.6	17.9	30	32
Venstre	578.932	512.041	25.1	21.1	45	38
Retsforbundet	122.759	52.330	5.3	2.2	9	–
Socialistisk folkeparti	.	149.440	.	6.1	–	11
Kommunistisk parti	72.315	27.298	3.1	1.1	6	–
Slesvigsk parti	9.202	9.058	0.4	0.4	1	1
De uafhængige	53.061	81.134	2.3	3.3	–	6
Uden for partierne	71	109	0.0	0.0	–	–
Tilsammen	2.310.175	2.431.947	100.0	100.0	175	175

(13 s., 4 r. v., 8 k. f., 12 v., 10 s. f., 6 uafh. og 1 grønlænder) nyvalgt, 9 af disse (4 s., 2 k. f. og 3 v.) har dog tidligere været medlem af folketing eller landsting. Antallet af kvindelige folketingsmedlemmer er 17 (7 s., 2 r. v., 6 k. f. og 2 v.) mod 19 (7 s., 2 r. v., 6 k. f., 1 v., 1 rf. og 2 k.) i det gamle folketing ved opløsningen.

Eksportør Hans Bundgaard idømmes ved Københavns byret en bøde på 10.000 kr., men beholder sin autorisation.

16. – Ministrene stiller deres porteføljer til rådighed for statsministeren.

17. – Kongen modtager ministeriet Kampmanns afskedsbegæring. Socialdemokratiets hovedbestyrelse giver statsministeren frie hænder m. h. t. dannelsen af en ny regering. I et møde i det radikale venstres hovedbestyrelse er der store betænkeligheder ved at danne koalitionsregering med socialdemokratiet. Ved en vejledende afstemning går ca. halvdelen imod tanken, og afgørelsen overlades til folketingsgruppen. Retsforbundets hovedledelse vedtager en udtalelse om, at man vil fortsætte arbejdet, opbygge organisationen og gøre klar til opstilling ved næste valg.

18. – Statsminister Kampmann danner ny regering, som kun adskiller sig fra den foregående ved, at retsforbundets 3 ministre er erstattet med andre. De nye ministre er: folketingsmand Hans R. Knudsen (s.), der bliver indenrigsminister, folketingsmand A. C. Normann (r. v.), der overtager fiskeriministeriet, og den nye folketingsmand for Grønland, Mikael Gam, der bliver minister for Grønland i stedet for minister for offentlige arbejder Lindberg. Undervisningsminister Jørgen Jørgensen (r. v.) og økonomiminister Bertel Dahlgaard (r. v.), der begge er over 70 år og ikke længere medlemmer af folketinget, vil trække sig tilbage i løbet af 1961. Den nye regerings parlamentariske basis er 89 stemmer (77 s., 11 r. v. samt Gam), medens v., k. f., uafh. og s. f. tilsammen har 88 stemmer.

Forinden har kongen rådført sig med lederne af de politiske partier om regeringsdannelsen. S., r. v. og s. f. anbefaler, at kongen anmoder statsminister Kampmann om at danne regering, v. og k. f. at det overdrages til Erik Eriksen at undersøge mulighederne for dannelse af en liberal regering. Hertil slutter sig de uafhængige, der erklærer sig villige til at støtte en liberal regering. Kongen opfordrer derefter Kampmann til at danne nyt ministerium.

Med hensyn til regeringens politik skal det arbejdsprogram, som indeholdtes i statsministerens åbningstale 4/10, i alt væsentligt stå ved magt, men under drøftelserne mellem de to regeringspartier forud for regeringsdannelsen er der sket en præcisering af de mest aktuelle opgaver og deres løsning. Hvad skattereformen angår, skal der udarbejdes forslag om kildeskat, men forslaget skal ikke fremsættes, med mindre de to partier er enige om det, og skattefradragsretten skal bevares. Endvidere er der enighed om, at der skal fremsættes forslag om 21 års valgret og om ændring af 60.000 stemmers reglen, og der skal ikke kunne ske en ændring i den hidtidige stilling til spørgsmålet om dansk atombevæbning, tysk atombevæbning eller en særlig NATO-atomstyrke, medmindre der er enighed mellem de to partier herom.

Arbejdsgiverforeningens og LOs forhandlere når til enighed om en ny hovedaftale til afløsning af septemberforliget af 1899. Resultatet vil blive forelagt parternes kompetente forsamlinger til godkendelse.

19. – Efter indbydelse af Arbejdernes Fællesorganisation i Skagen afholdes et møde, hvor der vedtages en protest imod, at fiskeriministeriet på ny er gjort til politisk kastebold, således at fhv. fiskeriminister Chr. Christiansen (s.) for anden gang er blevet forbigået ved udnævnelsen af fiskeriminister.

22. – En delegation fra slagterierne, slagteriernes arbejdsgiverforening og Odense

Eksportslagteri orienterer statsministeren og andre medlemmer af regeringen om den alvorlige situation, der er opstået ved ulovlige strejker på en række slagterier. Statsministeren udtaler, at regeringen fordømmer de ulovlige strejker og i det hele taget overenskomststridige aktioner.

23. – Grønlandsminister Mikael Gam afviser den fra grønlandsk side udtalte frygt for, at hans udnævnelse vil udløse partipolitisk aktivitet i Grønland.

28. – Finansministeriet har akcepteret et tilbud fra et schweizisk bankkonsortium om et lån på 50 mill. sfrcs. (ca. 80 mill. kr.). Lånehjemmel findes i lov af 13/5 1959, der bemyndiger regeringen til optagelse af udenlandske statslån på indtil 200 mill. kr. Bemyndigelsen er i 1959 benyttet til optagelse af et schweizisk lån på 50 mill. sfrcs.

Nationalbankdirektør Svend Nielsen understreger, med henblik på overenskomstforhandlingerne på arbejdsmarkedet, at en generel stigning af lønningerne uden en tilsvarende stigning i produktionen kan betyde en afslutning på de gode tider med høj beskæftigelse og stabile priser.

29. – Folketingets første møde efter valget åbnes af aldersformanden Ole Bjørn Kraft (k. f.). Gustav Pedersen (s.) vælges til midlertidig formand, og statsminister Kampmann fremsætter derefter en erklæring om regeringens politik, der hvad hovedlinierne angår har fået udtryk i åbningstalen 4/10 og finansministerens tale 28/10 ved fremsættelsen af finanslovforslaget. Herudover bebudes forslag om ændring af valgloven (se 18/11) og lov om boligbyggeri med det formål at øge omfanget af og billiggøre såvel det private som det sociale byggeri. Om overenskomstforhandlingerne udtaler statsministeren, at regeringen ser hen til, at arbejdsmarkedets parter løser overenskomstsituationen gennem forhandling og uden konflikt, men skulle en konflikt alligevel udbryde, venter regeringen, at parterne selv bringer den til afslutning.

Den socialdemokratiske folketingsgruppe har til formand valgt Carl Petersen, der også bliver formand for finansudvalget. Det radikale venstre genvælger som formand Aage Fogh, og som politisk ordfører i stedet for fiskeriminister A. C. Normann vælges Hilmar Baunsgaard. Venstre genvælger Erik Eriksen som formand og politisk ordfører og det konservative folkeparti Poul Sørensen som formand og Poul Møller som politisk ordfører. Socialistisk folkeparti vælger Aksel Larsen som formand og politisk ordfører, og de uafhængiges landsformand, Iver Poulsen, bliver også formand og politisk ordfører for folketingsgruppen.

Såvel s. og r. v. som v. og k. f. danner valggruppe. S. og r. v. kan besætte 9 (8 + 1) pladser i 17 mands udvalgene, v. og k. f. 7 (4 + 3) og s. f. 1, medens de uafhængige ikke bliver repræsenteret.

30. – Efter at valgene enstemmigt er godkendt, konstituerer folketinget sig med Gustav Pedersen (s.) som formand og Vagn Bro (v.), Ole Bjørn Kraft (k. f.), Aage Fogh (r. v.) og Herluf Rasmussen (s. f.) som henholdsvis 1., 2., 3. og 4 næstformand.

Finansminister Philip genfremsætter forslag til finanslov for 1961–62, idet han fremhæver, at forslaget er udtryk for, at regeringen må fastholde den hidtidige linie i finanspolitikken. Finansministeren fremsætter endvidere forslag til ligningslov for det kommende finansår. Desuden genfremsætter trafikminister Lindberg forslag om udbygning af det storkøbenhavnske S-banenet og om forarbejder til tunnelbaneanlæg i Kobenhavn og Frederiksberg.

December 1960

1. – En finsk delegation under ledelse af minister Olavi Munkki drøfter i København spørgsmålet om Finland og EFTA med udenrigsminister Krag.

Overenskomstforhandlingerne mellem Jernindustriens Sammenslutning og Centralorganisationen af Metalarbejdere ender uden positivt resultat, og de videre forhandlinger vil foregå under hovedorganisationernes ledelse. Det vigtigste stridsspørgsmål er arbejdsmændenes krav om en mindsteløn på 250 kr. om ugen.

2. – Første fase af overenskomstforhandlingerne meldes afsluttet med det resultat, at alle underorganisationer har måttet give op og overlade hele overenskomststoffet til hovedorganisationerne, der nu skal søge at nå til enighed inden 20/12.

3. – Dagbladet Information hævder, at der under besættelsen blev udstedt ordre om likvidering af nuværende generalmajor Højland Christensen, der var kommet i modsætningsforhold til general Hjalfs »lille stab«. Forsvarsminister Poul Hansen udtaler, at han vil overveje, om der er grundlag for undersøgelse.

4. – Dansk Samlings udvidede hovedbestyrelse vedtager at igangsætte et landsomfattende arbejde med henblik på kandidatopstilling ved næste folketingsvalg.

5. – Forsvarsminister Poul Hansen skriver i Dagens Nyheder, at man fra socialdemokratisk side betragter socialistisk folkeparti som forklædt kommunisme.

Benzin- og Oliebranchens Arbejdsgiverforening går ind på at betale en bod på 100.000 kr. for ved overenskomstforhandlingerne at have overtrådt Dansk Arbejdsgiverforenings love.

6. – Det udenrigspolitiske nævn konstituerer sig med Gustav Pedersen (s.) som formand og Aage Fogh (r. v.) som næstformand. Efter valget er socialistisk folkeparti blevet repræsenteret i nævnet ved Aksel Larsen.

Hovedorganisationernes forhandlingsudvalg mødes og udtager de generelle spørgsmål.

7. – Ved folketingets 1. behandling af finanslovforslaget afviser den soc. dem. ordfører Per Hækkerup samarbejde med socialistisk folkeparti. Erik Eriksen mener, at venstres tilbagegang skyldes den stærke og underlødige propaganda imod og indre uro i partiet og udtaler sin tro på, at væsentlige dele af VK-planen vil blive virkeliggjort. Poul Møller (k. f.) ville have foretrukket en ren socialdemokratisk mindretalsregering, bl. a. af hensyn til udenrigs- og forsvarspolitikken. Han tilsiger samarbejdsvilje og årvågen kritik. Hilmar Baunsgaard lægger vægt på, at de radikale ved at gå ind i regeringen har sikret sig, at Danmarks nej til kernevåben bliver fastholdt. Aksel Larsen erklærer, at socialistisk folkeparti vil hjælpe socialdemokratiet til at virkeliggøre sit program og hævder, at vælgernes tilslutning til hans parti skyldes dets afrustningsstandpunkt. De uafhængiges ordfører, Iver Poulsen, bebuder forslag om ændring af valgloven. Det tyske mindretals repræsentant, Hans Schmidt, erklærer, at han i påkommende tilfælde hverken vil styrke eller styrte en dansk regering, men forholde sig neutral. Statsminister Kampmann udtaler i sin replik bl. a., at regeringen ikke vil forpligte sig på forhånd m. h. t. planerne om at gøre NATO til atommagt nr. 4.

Justitsminister Hans Hækkerup udtaler som svar på et spørgsmål af Herluf Rasmussen (s. f.), at de i Information fremkomne oplysninger (se 3/12) ikke giver grundlag for at starte en politimæssig undersøgelse.

Gulf Oil Corporation har definitivt besluttet at placere sit skandinaviske olieraffinaderi på Stigsnæs i Magleby kommune ved Skelskør. Byggeomkostningerne er anslået til 150 mill. kr.

8. – Udenrigsminister Krag fremsætter forslag til lov om udenrigstjenesten. Forslaget bygger på den netop offentliggjorte betænkning fra den i januar 1958 nedsatte kommission af politikere og erhvervsrepræsentanter og tilstræber en forøget indsats til fremme af eksporten ikke mindst i Afrika, Asien og Latinamerika, hvor nye stater og markeder opstår.

Professor, dr. jur. Stephan Hurwitz genvælges enstemmigt som folketingets ombudsmand.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbunds hovedbestyrelse vedtager enstemmigt en udtalelse, hvori det beklages, at kravet om mindstebetalingen ved timelønsarbejde blev årsag til sammenbruddet af forhandlingerne i jernindustrien (se 1/12).

9. – Udenrigsminister Krag fremsætter forslag om ratifikation af venskabs-, handels- og søfartstraktat med USA, undertegnet 1/10 1951.

Ved afslutningen af finanslovdebatten udtaler finansminister Philip, at regeringen er rede til at gribe ind, hvis begrænsningen i likviditeten skulle føre til alvorligere vanskeligheder, og nævner, at der efter omstændighederne kan blive tale om skattenedsættelse eller tilbagebetaling af statsgæld (opkøb af obligationer).

10. – På et møde i København af den nordiske ministerkomité, Nordisk Råds økonomiske 9 mands udvalg og de økonomiske samarbejdsudvalg behandles spørgsmålet om et permanent nordisk kontaktudvalg vedr. landbrugsvarer.

11. – I sin tale ved journalistforbundets stiftelsesfest advarer statsminister Kampmann mod at stille lønkravene for højt under overenskomstforhandlingerne.

12. – Afdøde højesteretssagfører C. L. David har i sit testamente bestemt, at hans landsted »Marienborg« ved Frederiksdal skal tilfalde staten på betingelse af, at ejendommen overlades som vederlagsfri sommerbolig for landets statsminister.

13. – Dansk-norske embedsmandsforhandlinger i København om en tosidet landbrugsaftale inden for EFTAs rammer ender uden positivt resultat.

Arbejdsretskommissionen har godkendt, at overenskomstforhandlingerne inden for landbrugsområdet denne gang foregår uden forhandlingsregler og uden hovedaftale; de regler, man forhandlede efter sidste gang, er opsagt og bortfaldet.

14. – Formanden for de jyske landboforeninger, folketingsmand Anders Andersen (v.), afløser Hans Pinstrup som præsident for Landbrugsrådet.

16. – Socialminister Bomholt fremsætter forslag til lov om offentlig forsorg, hvorefter der i stedet for de hidtidige 3 hjælpearter: særhjælp, kommunehjælp og fattighjælp indføres én hjælpeart, hvortil der i almindelighed ikke skal være knyttet tilbagebetalingspligt.

Folketinget vedtager enstemmigt forslag til ligningslov for 1961–62.

Statsministeren modtager fra 297 danske videnskabsmænd en henvendelse om undersøgelse af og oplysning om atomvåbnenes karakter og virkning med særligt henblik på danske forhold.

10. – Hovedaftalen af 18/11 er vedtaget med stort flertal af såvel arbejdere som arbejdsgivere.

20. – Statens forligsmænd, amtmand Sigurd Wechselmann, overtager ledelsen af overenskomstforhandlingerne mellem hovedorganisationernes forhandlingsudvalg.

ØKONOMI OG POLITIK

POLITISKE OG ØKONOMISKE
KVARTALSOVERSIGTER

34. ÅRGANG
1960

UDGIVET AF
SELSKABET FOR HISTORIE OG
SAMFUNDSØKONOMI

SELSKABET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI

DANSKE BOGHANDLERES KOMMISSIONSANSTALT

PERSON- OG SAGREGISTER

Et A efter sidetallet angiver, at emneordet er behandlet i en hel artikel.

Abbas, Ferhat, algiersk oprørsleder, 274.
Abdullah, Adan, Somalis præsident, 174, 212.
Abhay, Kou, laotisk ministerpræsident, 82, 207, 210.
Adenauer, tysk forbundskansler, 88, 218.
Afghanistan: Venskabstraktat, 219.
Afrika: Union af centralafrikanske stater, 208.
Afrika (fransk): Assimilationspol. 21 A., 22 ff. Associationspol. 22 ff. Atomforsøg, 35. Conseil de L'Entente 39 f. Erhvervsliv, 32 ff. Folkeafstemning, 28. Jordbrug, 32 f. Konference af regeringschefer, 276. Mineraler og råstoffer, 34. Pol. adm. opdeling, 21. Pol. bevægelser, 30 ff. Pol. omgrupperinger, 34 ff. Raceadskillelse, 47. Religion, 32. »Topkonference«, 280. Transportvæsen, 47. Uafhængighed, 40. Udstrækning og befolkningstæthed, 21. Økonomiske forhold, 32 ff.
Afrika (portugisisk): Forhold til det øvrige Afrika, 145 A, 158 f.
Ahidjo, Ahmadou, kamerunsk præsident, 37 f, 88, 203, 207.
Al Bakri, arabisk geograf, 4.
Algier: Belejringstilstand, 84. Demonstrationer, 84. F. L. N.-krav, 219. De Gaulle plan, 90. Oprørsregering, 84, 203. Europæisk opstand, 84. Uroligheder, 279. Våbenstilstand, 212.
Alican, Ekrem, tyrkisk finansmin., 206.
Ali Shermarke, Abd-el-rashid, somalisk premiermin., 174.
Amerika: Sanktioner, 218. Udenrigsministerkonference, 217 f.
Amerika (Latin-): Markedsplaner, 86.
Amery, H. Julian, engelsk embedsmand, 85, 120, 276.
Amory, Derick Heathcoat, engelsk politiker, 215.
Andersen, Anders, dansk politiker, 100, 287.
Andersen, Niels, dansk politiker, 229.
Andersen, Ragnhild, dansk politiker, 102.
Anderson, Robert B., amerikansk finansminister, 278.
Angola: Administration, 149 f. Assimilationspol., 150 ff. Befolkning, 146 f. 151. Geografi, 146. De indfødtes holdning, 156 f. Kolonisation, 145. Politisk status, 148 f., Racepolitik, 151 f. Skolevæsen, 155 f. Styreform, 149 f. Transithavne, 147. Tvangsarbejde, 153 ff. Udenrigshandel, 157 f. Økonomi, 157 f.
Arabiske Republik, Den Forenede: Diplomatisk brud, 215. Klage til F. N., 85. Nationalforsamling, 214.
Argentina: Eichmann-sagen, 209, 217. Valg, 92.
Arias, Ricardo, M., panamansk politiker, 207.
Armitage, Robert P., engelsk guvernør, 217.
Arnfred, J. Th., dansk højskoleforstander, 225.
Asanuma, Inejiro, japansk politiker, 275.
Asgeirsson, Asgeir, islandsk præsident, 216.
Attlee, Clement, engelsk premierminister, 109.
Australien: Møntvæsen, 217.
Averoff, Evangelos, græsk udenrigsminister, 115, 119.

Ba Swe, U., burmesisk politiker, 86.
Bagge, Povl, dansk professor, 66 f, 176.
Balaguer, Joaquin, Den Dominikanske Republiks præsident, 217.
Balewa, Alhaji, nigeriansk premierminister, 83.
Banda, Hastings, afrikansk politiker, 143, 202, 279.

Bandaranaike, Sirimawo, ceylonesisk premierminister, 215.
Bandaranaike, Solomon, ceylonesisk premierminister, 215.
Barros, Adhemar de, brasiliansk politiker, 274.
Barzani, Mullah Mustapha, irakisk politiker, 86.
Basson, Japie, sydafrikansk politiker, 202.
Baudouin, belgisk konge, 82, 208, 280.
Baumgartner, Wilfrid, fransk finansminister, 83.
Baunsgaard, Hilmar, dansk politiker, 285 f.
Bayar, Celal, tyrkisk præsident, 206, 209, 275.
Belgien: Kongo, 87, 91, 216. Strejker, 280.
Ben-Gurion, David, israelsk ministerpræsident, 209.
Bentinck, Cavendish, afrikansk politiker, 60.
Bergersen, Birger, norsk undervisningsminister, 205.
Bevan, Aneurin, engelsk politiker, 213, 276.
Bidault, Georges, fransk konseilspræsident, 83.
Bjeljajev, Nikolaj, sovjetisk politiker, 206.
Bjerve, Petter Jakob, norsk finansminister, 205.
Bjøl, Erling, dansk redaktør, 68.
Blundell, Michael, afrikansk politiker, 60.
Boganda, Barthélémy, afrikansk politiker, 42 f.
Boland, Frederick, F. N. præsident, 221.
Bolivia: Præsidentvalg, 210.
Bomboko, Justin, kongolesisk udenrigsminister, 211, 220, 277.
Bomholt, Julius, dansk socialminister, 95, 98 f, 101, 222, 287.
Boserup, Hans, dansk nationaløkonom, 67, 177.
Bourguiba, Habib, tunesisk præsident, 274.
Boyd, Alan Lennox, engelsk koloniminister, 167.
Bramsnæs, C. V., dansk nationalbankdirektør, 66, 176.
Brasilien: Ny hovedstad, 204. Præsidentvalg, 274.
Bratteli, Trygve, norsk trafikminister, 205.
Brentano, Heinrich von, vesttysk udenrigsminister, 90, 203.
Brezhnev, Leonid, sovjetisk præsident, 206, 214.
Briggs, Leslie R., afrikansk politiker, 60.
Bro, Vagn, dansk politiker, 285.
Brown, George, engelsk politiker, 276.
Bryan, Paul, amerikansk politiker, 237.
Betancourt, Romulo, Venezuelas præsident, 218.
Bunche, Ralph, F. N. diplomat, 216.
Bundgaard, Hans, dansk eksportør, 284.
Bundvad, Kaj, dansk boligminister, 93, 99, 101, 103, 222.
Burma: Grænseaftale, 84, 204, 274. Regeringsskifte, 203. Valg, 86.
Byrd, Harry, amerikansk senator, 235.

Calwell, A. A., australsk politiker, 86.
Camargo, columbiansk præsident, 277.
Cambodia: Regeringsskifte, 203. Valg af statsoverhoved, 211.
Canada: Provinsvalg, 211. Regeringsændring, 275.
Case, Clifford, amerikansk politiker, 242.
Casey, Richard G., australsk udenrigsminister, 86.
Castro, Fidel, kubansk diktator, 89, 239, 276.
Centralafrika (fransk): Statsdannelser, 42 f. Toldunion og udvikling, 43.
Centralafrikanske Republik, Den: Ny forfatning, 276. Uafhængighed, 215 f.
Ceylon: Parlamentsvalg, 215. Reformer, 218. Regeringskrise, 205. Regeringsomdannelse, 82. Valg, 91 f.
Challe, Maurice, fransk general, 84.
Chamoun, Camille, libanesisk præsident, 216.
Chang, John M., sydkoreansk politiker, 91, 204, 218.
Chehab, Fuad, libanesisk præsident, 213.
Chiari, Roberto F., Panamas præsident, 207.
Chiang Kai-chek, Formosas præsident, 92.
Choi in Kyu, sydkoreansk minister, 204.
Chou En-lai, kinesisk ministerpræsident, 87, 92, 204 f, 274.
Christensen, Aksel E., dansk professor, 66, 176.

Christensen, Henry, dansk politiker, 222.
Christensen, Højland, dansk general, 286.
Christensen, H. Dons, dansk biskop, 94.
Christiansen, Chr., dansk fiskeriminister, 284.
Church, R. J., engelsk forfatter, 33.
Clausen, Poul, dansk politiker, 99, 101.
Clerides, John, cypriotisk politiker, 119, 121.
Cleveland, Stephen Grover, amerikansk præsident, 235.
Columbia: Regeringsskifte, 277.
Columbia (britisk): Parlamentsvalg, 221.
Cooper, John Sherman, amerikansk politiker, 242.
Crépin, Jean, fransk general, 84.
Crespo, Gonzalo Cordero, ecuadoriansk politiker, 210.
Cypern: 107 A. Baseforhandlinger, 83, 85, 118 ff. Befolkning, 107 f. Cypern-plan, 111. EOKA, cypriotisk modstandsbevægelse, 110, 117. Frihedsbestræbelser, 108 ff. Frihedskamp, 110 ff. Geografi, 107. Historie, 107 f. London-aftalen, 116 f. Macmillan-plan, 114. Nato og frihedskampen, 115. Nicosiaoverenskomsten, 120. Parlamentsvalg, 120 f, 213. Politiske partier, 121 f. Præsidentvalg 119. Radcliff-planen, 113. Religion, 107. Råstoffer, 107. Selvstændighed, 107. Uafhængighed, 213, 218. Udenrigshandel, 122. Udenrigspolitik, 123. Udviklingsplan, 109. Våbenhvile, 113. Zürich-aftale, 115. Økonomi, 107, 122.

Daddah, Maktar Ould, mauretansk premierminister, 41 f., 92, 215, 278.
Dahanayake, Wijeyananda, Cylons premierminister, 89, 91.
Dahlgaard, Bertel, dansk politiker, 66, 93, 101 f, 176, 284.
Dahomey: Uafhængighed, 210, 215.
Dam, Peter Mohr, færøsk politiker, 229.
Danmark: Administration, 225. Afsætningsråd, Landbrugets, 227. Aktiekurser, 200. Animalsk landbrugsproduktion, 78 f, 191 ff. Arbejderboliger, Lov om, 102. Arbejdsgiverbod, 286. Arbejdskonflikter, Lov om, 100. Arbejdsløshed, 79, 190, 196. Arbejdsløshedsunderstøttelse, 99, 222. Arbejdsmarkedet, 223, 228, 230 f. Atomforskning, 227. Atomoplysning, 287. Avlsdyreksport, 100. Bacontold, 193. Bankkommissionær, Den kgl., 103, 222. Bemandingslov, 97. Beredskab, 231. Beskæftigelse, 196, 222. Betalingsbalance, 197 f, 269 f. Biblioteksafgift, 99. Biografteater, Lov om, 100, 102 f. Blechingbergsagen, 97. Bod, 227. Boligbyggeri, 94, 222, 226. Brandvæsenet, Lov om, 226. Byggeri, 96. Byggestop, 98, 101 f. Byggestøttelån, 96. Byplanlægning, 223 f. Bytteforhold, 197, 268. Børns retsstilling, Lov om, 223. Chokoladeafgift, 93 f. »Dansk Samling«, 286. Dansk-tysk handel, 222. Detailomsætning, 190. Detailpristallet, 201, 229, 272 f. Diskontoforhøjelse, 95. Dollarpræmiering, 195, 231. E. F. T. A., 93, 96, 99, 193 f. Efterspørgsel, 190. Egnsudvikling, Lov om, 100. Ejendomsskat, 223, 227. Ekspropriation, 226. Erhvervsfond, Danmarks, 103. Exportprisindex for landbrugsvarer, 79. Finansieringsinstitut, 224, 227. Finanslov, Forslag til, 103, 285 f. Finland og E. F. T. A., 286. Fiskeriaftale, 223. Fiskerikonflikt, 231 f. Fiskerikonvention, 98 f. Fiskerprotest, 284. Flyvebaser, 224. Flyverettigheder, 229. Foderstofimport, 79. Folkeforsikring, Lov om, 98, 102. Folketinget, 228. Folketingets åbning, 285. Folketingsvalg, 232, 283 f. Forbrug, 76 f, 262. Forbrugsafgifter, 95, 97, 99, 101. Forhandlingsregler, 224 f. Forkøbsret, 224. Forlystelsesafgift, 103. Forsorgsloven, 102. Forsvarsforhandlinger, 224. Forsvarsordning, 94, 96, 99 f, 102. Fortsættelsessygekasser, 231. Grundværdistigning, 223. Grønlandsudvalg, 97. Handelsaftale, 93. Handelsrejsendes arbejdsløshedskasse, 230. Hanstholmhavn, 97. 103. Hjalf-sag, 102. Hjemmemarkedspriser, 98. Hjemmeværn, 226. Hjælp til arbejdsløse, 96, 222. Hovedaftale, 287. Husholdningsråd, Statens, 222. Højskoleprotest mod V. K.-plan, 94. Høstudbytte, 265. Ikke-faglærte, 224. Indkomstskat, Lov om, 228. Indkøbsfor-

eninger for mindre jordbrugere, Lov om, 94, 97. Industrieksporten, 77 f, 194 f, 267. Industriproduktion, 77 f, 194 f, 266 f. »Inge Toft« løsladt, 85 f. Injuriedom, 227. International situation, 225. Intradekreditter, 198. Investeringerne, 77, 190, 194, 262. Kapitalbevægelser, 270. Kapitalvindingsskat, 224 ff. Klitlov, 99. Kommunehjælp, 224. Kommuneskat, Lov om, 98. Kongebesøg, 231, 282. Kongen i F. N., 282. Konjunkturudvikling, 190 ff, 262. Konkurs, retspleje- og tinglysningslov 222. Konservative folkeparti, Det, 223. Kornordning, 103, 225. Kulturoverenskomst, 226. Kz-erstatning, 222, 224, 226. Landbokommission, 98. Landbrugets organisationsproblemer, 283. Landbrugsaftale, 93. Landbrugseksport, Lov om, 103, Landbrugseksporten, 100, 192 ff, 263 ff. Landbrugsforhandlinger, 287. Landbrugskursus, 95. Landbrugsproduktionen, 263 ff. Levnedsmiddelinstitut, Lov om, 101. »Liberal Debat«, 225. Ligeløn, 98, 223. Ligningslov, Forslag til, 95, 103, 285, 287. Likvideringsaffære, 286. Likviditet, 80 f, 225, 263, 271. Luftfart, Lov om, 226. Luftfartsaftale, 102. Luftfartsforhandlinger, 227 f. Lærermangel, 100, 102. Lønninger og priser, 200 f. Lønudvikling, 79, 225. Lønninger, 273. Lån og garantier til erhvervsinteresser, Lov om, 96, 103. Lån til avlsbygninger, 103. Lån til tørkeramte, 96, 100. 17 mands udvalg, 285. Merindførsel, 76. Militære overflyvninger, 229. Militær hvervekampagne, 232. Medhjælperplanen, 100. Modstandsbevægelsen, 227. Monopollov, 226. Monopoltilsynet, 102 f. Mund- og klovesyge, Lov om, 102. Nato depoter, 101. Nordiske Telegrafselskab, Det store, 98. Nybyggeri, 77. Obligationsmarkedet, 198 ff. Offentlig forsorg, Lov om, 101, 225, 287. Olieraffinaderi, 286. Ombudsmand, 232, 287. Ophavsretten, Lov om, 94. Overenskomstforhandlinger, 230, 283, 286 f. Overenskomstsituationen, 282. Overenskomstkrav, 232, 282. Parlamentarisk besøg, 227, 232. Partimøde, konservative folkeparti, 282. Patenter, Lov om, 95. Pelsdyrsygdomme, 95, 97. Penge- og kapitalmarked. 100 f, 198 ff, 224, 270 f. Pol. udtalelse, 224. Postgirofonden, 101. Postkonflikt, 231 f. Priser, 271 ff. Pristal, 95. Pristalsregulering, 99, 201. Radiostation, 229. Raketter, 93. Regeringens program, 284 f. Regeringsskifte, 284. Renovationsstrejke, 227 f. Rentesatser, 95, 271. Retsplejelov og straffelov, 102. Revalidering, 103. Rigsret, 95. Rømø, 97. Råvarelagre, 191. Råvarepriser, 191. Saltvandsfiskeri, Lov om, 224. S-banenettet, 223, 285. Selskabsskat, 226 f. Nyt »septemberforlig«, 227, 232, 284. Skatteforslag, 96, 282. Skattefradragsret, 230, 232. Skatteprogram, 282. Skillemønt, Lov om, 97. Skolelov, 222. Skolevæsen, 93. Slagteristrejker, 284 f. Smørpriser, 193, 231, 282 f. Socialforsorg, 222. Stabiliseringslån, 101. Statsbanerne, 94. Statsbrandforsikringsfonden, 94. Statshavn, 223. Statsministerbolig, 287. Statsministersskifte, 97 f. Stiftsdeling, 97. Strejker, 227 f. Sukkerfabrikker, De danske, 98. Sukkerroepris, 99, 101 f, 225. Svarnote, 229. Svineslagterier, 228. Sydafrikaboykot, 89. Sygeforsikring, Lov om, 226. Sygehusvæsenet, Lov om, 102. Tillægsbevillingslov, 102, 226. Tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger, Lov om, 100. Toldlov, 93 f, 99. Trediepriritetsinstitutter, 199. Trustkommission, 95 f, 100. Uddannelsesfond, Ungdommens, 98. Udenlandsk lån, 285. Udenrigshandel, 76, 95, 97, 188, 190 f, 196 f, 263, 267 ff. Udenrigspolitiske nævn, Det, 229. Udenrigstjeneste, 100. Udleveringslov, 95. Udenrigstjenesten, Lov om, 287. Udskrivningslov, 98, 103. Ulovlige strejker, 200. Valg, 282. Valglov, 222. Valgretsalder, 232. Valutastilling, 79 f, 99, 190 f, 197 f, 269 f. Vareudvekslingsaftale, 282. Venskabstraktat, Ratifikation af, 287. Venstre, 227. Videnskabsfond, Statens alm., 98, 222. V. K.-plan, 94 f, 97. Voldgift, 222. Vurdering, Lov om, 228. Værnepligtsforhold, 102. Økonomisk samarbejde, 225. Økonomisk situation, 262.

Danquah, Joseph Boakye, ghanesisk politiker, 205.

Daouk, Ahmed, libanesisk premierminister, 208, 216.
Daud, Muhammed, afghanisk førsteminister, 88 f.
David, C. L., dansk højesteretssagfører, 287.
Dawson, William, amerikansk politiker, 241.
Day, I. Edward, amerikansk postminister, 241, 280.
Dayal, H. E. Rajeshwar, indisk F. N.-diplomat, 275.
Debré, Michel, fransk premierminister, 86, 92, 210.
Decraene, Philippe, fransk forfatter, 32.
Delouvrier, Paul, fransk embedsmand, 84, 277.
Depreux, Edouard, fransk politiker, 203.
Dewey, Thomas, amerikansk politiker, 237.
Dia, Mamadou, senegalesisk premierminister, 39, 218.
Diefenbaker, John G., canadisk premierminister, 275.
Dillon, Douglas, amerikansk minister, 204, 240 f, 278, 280.
Diori, Hamani, nigeriansk præsident, 276.
Disraeli, Benjamin, engelsk politiker, 108.
Djurhuus, Hakon, færøsk politiker, 283.
Dominikanske Republik, Den: Præsidentskifte, 217.
Douglas, Paul H., amerikansk politiker, 242.
Dreier, Frederik, dansk forfatter, 67.
Dulles, John Foster, amerikansk udenrigsminister, 240.

Eaton, Frederick M., amerikansk politiker, 91,
Eboué, Felix, afrikansk politiker, 23.
Ecuador: Diplomatisk brud, 209. Præsidentvalg, 210.
Eden, Anthony, engelsk premierminister, 109.
Egal, Ibrahim, Somalis forsvarsminister, 212.
Eichmann, Adolph, tysk krigsforbryder, 209.
Eisenhower, Dwight D., amerikansk præsident, 88, 91, 203, 207 ff, 210, 212, 221, 237, 241, 243, 246, 251 f, 274, 276, 278 f, 282.
Elfenbenskysten: Forfatning, 276. Uafhængighed, 210.
Ellehøj, Svend, dansk historiker, 67, 175.
El Salvador: Præsidentskifte, 276.
England: Afbetalingshandelen, 74. Arbejdsløshed, 70 f. Arbejdstidsnedsættelse, 73. Atomubådsbase, 276. Berlinsituation, 89. Betalingsbalancen, 74 f. Boykot af Syd-Afrika, 85. Commonwealth-konference, 206. Cypern-baserne, 85. Detailomsætning, 73. Devonshireerklæring, 59. Diskontoforhøjelse, 75. Fagforbundskongres, 220. Fiskerikonflikt, 208. Handelsbalancer, 75. Indkomstdannelse, 72 f. Kapitalbevægelser, 261. Kassereserver, 74. Kernevåben, 220. Kolonier, 49 ff, 161 ff. Konference om Rhodesia-Nyasaland, 279. Konjunkturudvikling, 70 ff, 253 ff. Labourkongres, 274. Lønbedring, 73. Omflytning af arbejdskraft, 71 f. Prisstigninger, 73 f. Produktion, 72 f, 260. Raketprogram, 203. Regeringsomdannelse, 215, 276. Råstoflagre, 75. Udenrigshandel, 14, 188. Valutareserver, 75, 188 f. Økonomisk politik, 261.
Enriques, Camilo Ponce, ecuadoriansk præsident, 210.
Erasmus, Frans Christiaan, sydafrikansk justitsminister, 202, 209, 219.
Erdelhun, Rüstü, tyrkisk general, 206.
Erhard, Jean, fransk nationaløkonom, 36.
Eriksen, Erik, dansk politiker, 93, 95, 226, 228 f, 284 ff.
Eriksen, Niels, dansk politiker, 283.
Estenssoro, Victor Paz, boliviansk præsident, 210.
Europa (Vest-): Arbejdsmarkedet, 254. Atomstopkonference, 83, 91, 203, 206. Berlinkrise, 204. EFTA-ministermøde, 282. Europæisk parlament, 206. Frihandelsområde, EFTA, 82, 85, 89, 206, 212. Fællesmarkedet, 85, 89, 212. Hallsteinplan, 206. Intraeuropæisk handel, 256 ff. Kapitalbevægelser, 188 f. Konjunkturudvikling, 253 ff. Nedrustningsforhandlinger, 91, 205, 210. OEEC, den europæiske økonomiske samarbejdsorganisation, 82, 89, 204. Priser og løn-

ninger, 189. Produktion og efterspørgsel, 260 f. Rentesatser, 260. Søretskonference, 91, 205. Topkonference, 208 f. Udenrigshandel, 185 ff, 255 ff. Valutaer, 261. Økonomisk politik, 259 f. Økonomisk samarbejdsorganisation, OECD, 209, 229, 279 f.
Europa (Øst-): Warszawapagtmøde, 85.
Evatt, Herbert V., australsk politiker, 86.

Fabiola, belgisk dronning, 280.
Fagerholm, Karl-August, finsk politiker, 229.
Faisal II, Iraks konge, 274.
Fanfani, Amintore, italiensk politiker, 203, 214, 217.
Federspiel, Per, dansk politiker, 96, 223.
Feilberg, C. G., dansk professor, 4.
Feisal, Emir, saudi-arabisk prins, 280.
Figgures, Frank Edward, EFTA-generalsekretær, 217.
Finland: EFTA, 220. Flertalsregering, 210. Markedsplaner, 278.
Forenede Nationer (FN): Afrustning, 275. Eichmann-sagen, 210. R. B.-47 episoden, 212. U-2 episoden, 207, 209. Generalforsamling, 221. Generalsekretærembedet, 221. Goa, 149. Jordan, 219. Kasavubu anerkendes, 277. Kinas optagelse, 275. Kolonierne, 275. Kongoaktion, 213, 216, 219 f., 275. Kuba, 212. Lumumba-spørgsmålet, 278. Mægling mellem Syrien og Israel, 85. Sikkerhedsrådet, 202. Somali, 170 ff. Sovjet-mistillidsvotum, 220. Spionflyvninger, 275. Sydtyrolspørgsmålet, 276.
Fogh, Aage, dansk politiker, 285 f.
Foot, Hugh, engelsk guvernør på Cypern, 85, 114, 117.
Formosa: Præsidentvalg, 92.
Frankrig: Aktion mod de højreradikale, 84. Algierafstemning, 279. Algierpolitik, 277. Atombevæbning, 277. Atomeksplosion, 86 f, 202. Atomforsøg, 281. Atomvåben, 276. Baser, 219. Bondedemonstrationer, 86. Communauté Française, 24, 28 ff, 208, 215. 1958-forfatning, 28 ff. 1946-forfatning, 24 ff. Forfatningsændring, 207 f. Forhandlinger med F. L. N., 211. Algiers forvaltning, 85. »Tung« franc, 82. Fransk-Afrika, 86. Fuldmagter, 84. Kolonier, 21 ff, 221. Kolonipolitik, 22 ff, 47 f. Konjunkturudvikling, 70, 253 ff. Madagascar, 86. Partidannelse, 203. Produktion, 260. Regeringsrekonstruktion, 84. Storfrankrig, 48. T. O. M. territoires d'outre mer, 24 ff. Udenrigshandel, 188. U-landshjælp. 46 f. Undtagelsestilstand, 204. »Den franske union«, 24 ff.
Frear, Allen, amerikansk politiker, 242.
Freeman, Orville L., amerikansk landbrugsminister, 240, 280.
Frey, Roger, fransk informationsminister, 84.
Friis, Astrid, dansk professor, 66 f, 176.
Fuentes, Ydigoras, Guatemalas præsident, 205.
Fuglsang, V., dansk politiker, 100, 103.
Færøerne: Fiskerigrænser, 229. Funktionærstrejke, 229 ff. Lagtingssamling, 229.

Gabon: Forfatning, 276. Islam, 32. Uafhængighed, 214 ff. Økonomi, 42 f.
Gaitskell, Hugh, engelsk politiker, 274, 276.
Gam, Mikael, dansk minister, 283 ff.
Garbuzov, Vasily, sovjetisk finansminister, 206.
Gates, Thomas, amerikansk forsvarsminister, 209.
de Gaulle, Charles, fransk præsident, 23 ff, 28 f, 40, 83 f, 85 ff, 90 ff, 202 f, 208 ff, 215, 277, 279.
Gedik, Namik, tyrkisk indenrigsminister, 206.
Geleff, Chr., dansk jurist, 21.
Gerhardsen, Einar, norsk statsminister, 205.
Ghana: 4 A. Aluminium, 15 f. Atlanterhavskysten, 7. Bauxit, 35. Befolkning 4 ff. Boykot, 215. Byer, 12 ff. Dæmningsanlæg, 15 f. Fiskeri, 7. Folkeafstemning, 205. Forfatning, 17, 90. Forhold til Togo, 38. Fremmed kapital, 16. Geografiske og geologiske forhold, 5 ff. Geografi, 5 f. Grænser og areal, 4 ff. Handelspartnere, 14. Havne 12. Historie, 4. Industri, 12 ff. Kakao, 8 ff., 9, 10. Kort, 19. Landbrug, 6 ff. Lufthavn, 12. Læreanstalter og skoler, 13. Minedrift, 10 f. Politiske forhold, 17 f. Regn-

mængde, 5. Religion, 6. Republik, 212. Sprog, 5 f. »Swollen shoot«, 9 f. Trafikmidler, 11. Træ og træindustri, 6 ff. Udenlandske firmaer, 14. Udenrigshandel, 13 ff. Unionsplaner, 34 ff, 83. Vandkraft, 15 ff. Vegetation, 5. Veje og broer, 11. »Volta-river Project«, 15 f. Økonomisk udviklingsplan, 18.
Gichuru, James Samuel, afrikansk politiker, 92.
Gideon, Henry, dansk politiker, 226.
Goldberg, Arthur, amerikansk minister, 240, 280.
Goldwater, Barry M., amerikansk senator, 236.
Goytia, Victor F., panamansk politiker, 207.
Gram, Victor, dansk politiker, 97.
Greenwood, Anthony, engelsk politiker, 274.
Grivas, George, græsk oberst, 110, 112, 117 ff.
Gromyko, Andrei, sovjetisk udenrigsminister, 92, 207, 212.
Gronchi, Giovanni, italiensk præsident, 86, 203.
Grønland: Baser, 101. International inspektion, 232. Kongebesøg, 228. Landsrådssamling, 229.
Guardia, Ernesto de la, Panamas præsident, 207.
Guatemala: Invasionsforsøg, 276.
Guillaumat, Pierre, fransk forsvarsminister, 84.
Guinea: Bauxit, 35. Forhold til Tyskland, 36. Islam, 32. Møntreform, 88. Solidaritetskonference, 204. Topkonference, 281. Uafhængighed, 28. Udenlandsk kapital, 35 f.
Gürsel, Cemal, tyrkisk general, 206, 210, 277.

Hadid, Mohammed, irakisk finansminister, 86.
Hagerty, James C., Eisenhowers pressesekretær, 210.
Halck, Jorgen L., dansk nationaløkonom, 67.
Hald, A., dansk professor, 66, 176.
Hallstein, Walther, Formand for den europæiske fællesmarkedskommission, 89.
Hammarskjøld, Dag, FN's generalsekretær, 37, 202, 213, 216, 219 ff, 274, 276 ff.
Hance, William A., engelsk nationaløkonom, 128.
Hansen, Andreas, dansk fagforeningsformand, 227 f.
Hansen, H. C., dansk statsminister, 93, 97.
Hansen, Poul, dansk forsvarsminister, 101 f, 226 f, 286.
Harding, John, engelsk feltmarskal, 112.
Hare, John, engelsk landbrugsminister, 205, 215.
Harriman, Averell, amerikansk ambassadør, 280.
Harrison, Benjamin, amerikansk præsident, 235.
Hassan, Moulay, marokkansk minister, 209.
Heath, Edward R. G., engelsk minister, 215.
Heineke, Svend, formand for dansk arbejdsgiverforening, 225, 231.
Henningsen, Sven, dansk professor, 66 f, 176 f.
Herter, Christian, amerikansk udenrigsminister, 89, 204, 213, 217.
Hickey, J. J., amerikansk guvernør, 242.
Hisamuddin, Alam Shah, malajisk statsoverhoved, 204, 219.
Hjalf, Viggo, dansk general, 102, 227, 286.
Hjortkjær, Thorkild, dansk nationaløkonom, 66, 176 f, 247.
Ho Chi Minh, nordvietnamesisk præsident, 214.
Hodges, Luther, amerikansk minister, 239 f, 243, 280.
Hoffa, James R., amerikansk fagforeningsleder, 238.
Hoffmeyer, Erik, dansk professor, 66, 176 f.
Holland: Parlamentsvalg, 216. Regeringskrise, 281. Repatriering, 217. Udenrigshandel, 14.
Holyoake, Keith, New Zealands premierminister, 279.
Home, 14th Earl of, engelsk minister, 215.
Hopkinson, Henry, engelsk koloniminister, 110.

Horn, Carl von, svensk general, 213.
Houphouet-Boigny, Félix, afrikansk politiker, 31 ff, 39 f, 276.
Huh Chung, sydkoreansk politiker, 204.
Humphrey, Hubert H., amerikansk politiker, 242.
Hurwitz, Stephan, dansk ombudsmand, 287.
Hussein, Ibn Talal, Jordans konge, 219, 274.
Hækkerup, Hans, dansk justitsminister, 96, 100, 286.
Hækkerup, Per, dansk politiker, 286.
Hæstrup, Jørgen, dansk historiker, 227.
Hønsvald, Niels, norsk politiker, 229.
Høyer-Nielsen, Laurits, dansk borgmester, 231.

Ibarra, José Maria Valesco, ecuadoriansk præsident, 210.
Ibrahim, Abdallah, marokkansk politiker, 209.
Ikeda, Hayato, japansk premierminister, 214, 275, 279.
Ileo, Joseph, kongolesisk politiker, 219 f, 277.
Indien: Grænsekonflikt, 83, 87, 205. Sovjet-hjælp, 86. Valg, 85.
Indonesien: Diplomatisk brud, 218. Konflikt med Holland, 204. Oprør, 218. Politisk organisation, 83. Politiske partier, 89. Parlamentsreform, 89. Sovjet-hjælp, 86.
Institutet for Historie og Samfundsøkonomi, Beretning om virksomheden for 1959, 66 A. Omdannelse 175 A.
Inönü, Ismet, tyrkisk politiker, 205, 210.
Irak: Politiske partier, 68.
Island: Devaluering, 88. Diskontoforhøjelse, 88. Fiskerikonflikt, 88, 205. Præsidentvalg, 216. Økonomisk sanering, 88.
Israel: Eichmann-sagen, 209 f, 217. Klage til sikkerhedsrådet, 85. Militæraktion mod Syrien, 85.
Issa, Seyyid Abdullah, somalisk politiker, 172, 174, 212.
Italien: Kolonier, 170 ff. Regering, 217. Regeringsdannelse, 92. Regeringskrise, 88, 203. Regeringsændring, 214. Sydtyrolspørgsmålet, 211. Udenrigshandel, 14, 188.
Iversen, Carl, professor, rektor ved Kobenhavns Universitet, 66 f, 176.

Jacobsen, Valdemar, dansk general, 227.
Janssens, Emile, belgisk general, 213.
Japan: Demonstrationer, 209. parlamentsvalg 278. Politiske partier, 278. Regeringsændring, 214, 279. Sikkerhedstraktat, 84, 209 f, 214. Strejker, 210. Udenrigshandel, 14. Valg, 275.
Jensen, Alfred, dansk politiker, 96, 102, 227.
Jensen, Arne, dansk nationalokonom, 66, 176.
Jensen, Eiler, formand for L. O., 225, 227, 232.
Jensen, Lars P., dansk handelsminister, 103.
Jensen, Carl P., dansk boligminister, 103, 223 f.
Jensen, Riber, dansk sognepræst, 225.
Jespersen, K., dansk redaktør, 225.
Johansen, J. H., dansk general, 226.
Johnson, Lyndon, amerikansk vicepræsident, 214, 244 f.
Jones, Arthur Creech, engelsk minister, 109.
Jordan: Attentat, 219. Forhold til Irak, 274.
Joxe, Louis, fransk undervisningsminister, 83, 277.
Juin, Alphonse P., fransk marskal, 279.
Jònsson, Gisli, islandsk politiker, 229.
Jørgen, Jørgensen, dansk undervisningsminister, 94, 98, 102, 284.

Koirala, Bishishwar Prasad, nepalesisk regeringschef, 92, 205.
Kalonji, Albert, kongolesisk politiker, 211, 216.
Kamerun: Folkeafstemning, 37, 88. Parlamentsvalg, 38. Præsidentvalg, 207. Selvstyre, 28, 36 ff, 82. Terrorkampagne, 37. Valg, 203.
Kampmann, Viggo, dansk statsminister, 93 ff, 97 ff, 222, 226, 229 f, 232, 281, 283 ff.
Karamanlis, Constantine, græsk ministerpræsident, 115 f, 118.
Karami, Rashid, libanesisk premierminister, 208.

Kasavabu, Joseph, kongolesisk præsident, 82, 210, 213, 219, 275, 277 f.
Kassem, Abdul Karim, irakisk statschef, 274.
Katanga: Selvstændighed, 213. Stammeoprør, 277.
Kaunda, Kenneth, afrikansk politiker, 279.
Kefauver, Estes, amerikansk politiker, 240.
Keita, Modibo, afrikansk politiker, 39, 210, 218, 281.
Kekkonen, Uhro, finsk præsident, 220, 278.
Kennedy, John F., amerikansk præsident, 214, 235 ff, 243 ff, 248 f, 251 f, 277, 280.
Kennedy, Robert, amerikansk justitsminister, 238, 241, 243, 280.
Kenya: Befolkning, 61 f. Geografi og historie, 56 f. »Det hvide højland«, 57 f. Indvandring, 57. Jordfordelingsspørgsmålet, 61. Mau-Mau bevægelsen, 59 f. Mineraler, 63. Raceadskillelse, 62. Racekonflikt, 57 ff. Politiske forhold, 59 ff. Politiske partier, 60. Konference om politisk status, 83. Politisk status, 87 f. »Sqwatters«, 58. Uafhængighed, 92. Udenrigshandel og økonomi, 62 f. Undtagelsestilstand, 83.
Kenyatta, Jomo, afrikansk politiker, 60 f, 65, 83, 208.
Kahn, Mohammad Ayub, pakistansk præsident, 87.
Khrushchev, Nikita, sovjetisk ministerpræsident, 83, 86 ff, 92, 202 ff, 207 ff, 211 ff, 217, 220 f, 274, 278.
Kina: Algierspørgsmålet, 274. Grænseaftale med Burma, 84. Naturkatastrofer, 281.
King, Martin Luther, amerikansk negerfører, 244.
Kirichenko, Aleksej, sovjetisk politiker, 206.
Kishi, Nobusuke, japansk premierminister, 210, 214.
Kjærbøl, Johannes, dansk minister, 95.
Knudsen, Hans R., dansk indenrigsminister, 284.
Koch, Bodil, dansk kirkeminister, 97.
Koirala, Bisheshwar Prasad, Nepals premierminister, 280.
Koinange, Peter Mbiyu, afrikansk politiker, 83.
Kongo: Afskedigelser, 219 f. Akademikerråd, 220. Borgerkrig, 279. Diplomatisk brud, 213, 220. Indre strid, 219 f. Masseflugt, 213. Mytteri, 213. Parlamentsvalg, 208, 211. Politiske partier, 211. Rundbordskonference, 82. Sammenstød med FN-tropper, 277. Selvstændighed, 208, 211. Stammefejder, 208. Uafhængighed, 214. Udvisning, 277 f. Undtagelsestilstand, 82.
Kongo (Fransk-): Aluminium, 43. Islam, 32.
Kongstad, Per, dansk geograf, 124.
Koraltan, Refik, tyrkisk politiker, 206.
Kosaka, Zentaro, japansk udenrigsminister, 214, 279.
Kosygin, Aleksej N., sovjetisk politiker, 206.
Kozlov, Frol R., sovjetisk politiker, 206.
Kraft, Ole Bjørn, dansk politiker, 285.
Krag, Jens Otto, dansk udenrigsminister, 93, 97, 222, 224, 232, 286 f.
Kristensen, Axel, dansk politiker, 95, 100.
Kristensen, Thorkil, dansk politiker, 93, 95 ff, 99, 103, 225, 229 f.
Kuba: Ammunitionseksplosion, 89. Forsvarspagt, 219. Nationalisering, 211, 217, 219, 276. Sukker, 87.
Kubitschek, Juscelino, brasiliansk præsident, 274.
Kuhala, Nureddin, syrisk politiker, 214.
Kütchük, Fadil, Cyperns vicepræsident, 85, 116, 119 ff.
Kyprianos, cypriotisk biskop, 117.
Kyprianou, cypriotisk udenrigsminister, 123.

Lae, Kong, laotisk officer, 217.
Lagaillarde, Pierre, algiersk politiker, 84, 279.
Lange, Gunnar, svensk handelsminister, 206.
Lange, Halvard, norsk udenrigsminister, 208, 276.
Lannung, Hermod, dansk politiker, 224.
Laos: Borgerkrig, 279. Oprør, 278. Parlamentsvalg, 207. Politiske partier, 207. Regeringsdannelse, 82, 210, Statskup, 217.
Larsen, Aksel, dansk politiker, 66, 98 f, 176, 285 f.
Larsen, Martin, dansk politiker, 102.

Laursen, Johannes, dansk nationalokonom, 235.
Lemus, Jose Maria, El Salvadors præsident, 276.
Lecourt, Pierre, fransk politiker, 84.
Lee Ki Poong, sydkoreansk vicepræsident, 91, 204.
Lennox-Boyd, Alan, engelsk koloniminister, 112 f.
Leontinos, cypriotisk ærkebiskop, 104.
Libanon: Parlamentsvalg, 212 f. Regeringsskifte, 208, 216.
Lindberg, Kaj, dansk trafikminister, 97 f, 223, 284 f.
Linvald, Axel, dansk rigsarkivar, 66, 176.
Lloyd, Selwyn, engelsk minister, 85, 88 f, 119 f, 167, 215.
Lobengula, afrikansk konge, 129.
Lodge, Henry Cabot, amerikansk FN-diplomat, 214, 218.
Lorentzen, dansk politiker, 96, 100.
Lott, Henrique, brasiliansk politiker, 274.
Louw, Eric Hendrik, sydafrikansk udenrigsminister, 202.
Lumumba, Patrice, kongolesisk politiker, 82, 208, 211, 213, 216, 219 f, 275, 277 f.
Lundsteen, P. H., Grønlands landshøvding, 229.
Lundula, Victor, kongolesisk officer, 220.
Luthuli, Albert, afrikansk politiker, 90.
Lynge, Augo, grønlandsk politiker, 95.
Löbak, Harald, norsk landbrugsminister, 205.

Macleod, Jain N., engelsk koloniminister, 61, 83, 202, 206, 215, 217.
Macmillan, Harold, engelsk premierminister, 82, 85, 91, 111, 114, 116, 144, 203, 206, 208 f, 212, 217 f, 221, 274, 276.
Madagascar: Areal og befolkning, 22. Erhvervsliv, 44 f. Fællesskab, 44. Historie, 43 f. Mineraler, 45. Nationalisme, 44. Oprør, 43 f. Selvstyre, 44. Selvstændighed, 45 f, 92. Uafhængighed, 30, 203, 210. Undervisning, 46 f.
Mahandra, Bir Bikram Shah Deva, Nepals konge, 280.
Majali, Hazza Pasha el, jordansk premierminister, 219.
Makarios, cypriotisk ærkebiskop, 85, 109 f, 112 ff, 218.
Malawa, afrikansk politiker, 279.
Malaya: Boykot, 215. Undtagelsestilstand, 203.
Mali: Opløsning, 218. Politiske forhold, 39. Selvstændighed, 39, 92. Uafhængighed, 30, 203, 210.
Malinovsky, Rodion Y., sovjetisk forsvarsminister, 207.
Malta: Forfatning, 215.
Marokko: Brud med Tunis, 278. Kommunevalg, 209. Regeringsskifte, 209. Sovjethjælp, 278.
Mason, Philip, engelsk skribent, 131, 143.
Massu, Jacques, fransk general, 83.
Mayer, Daniel, fransk politiker, 203.
Mauretanien: Befolkning, 40 ff. Fiskeri, 41 f. Havnebyggeri, 41. Historie og politiske forhold, 40 ff. Internationalt lån, 41 f. Islam, 32. Landbrug, 42. Mineraler, 41 f. Selvstændighed, 92, 215, 40 ff. Uafhængighed, 278.
M'Bida, André-Marie, afrikansk politiker, 37.
Mboya, Tom, afrikansk politiker, 61, 83, 92.
McNamara, Robert S., amerikansk forsvarsminister, 240 f, 280.
Menderes, Adnan, tyrkisk premierminister, 115 f, 209, 275.
Mendés-France, Pierre, fransk politiker, 203.
Menzies, Robert, australsk premierminister, 86, 274.
Merkatz, Hans-Joachim von, tysk minister, 212.
Messmer, Pierre, fransk forsvarsminister, 85.
Mikojan, Anastas, sovjetisk politiker, 87.
Milhøj, Paul, dansk nationaløkonom, 66, 176.
Mintoff, Dominic, maltesisk arbejderfører, 215.
Mitchell, amerikansk minister, 82.
Mobutu, Joseph, kongolesisk officer, 220, 275, 277.
Molotov, Vyacheslav, sovjetisk politiker, 219.
Monckton, Walther, engelsk politiker, 144.
Morin, Jean, fransk general, 277, 279.
Mortensen, C. Ulrich, dansk departementschef, 66, 176.

Moumie, Félix Rolande, kamerunsk politiker, 37, 88.
Mozambik: Administration, 149 f. Assimilationspolitik, 150 ff. Befolkning, 147 f. Befolkningstæthed, 151. Geografi, 147. De indfødtes holdning, 156 f. Klima og plantevækst, 147. Kolonisation, 145. Racepolitik, 151 f. Skolevæsen, 155 f. Styreform, 149 f. Politisk status, 148 f. Transithavne, 148. Tvangsarbejde, 153 ff. Udenrigshandel, 158. Økonomi, 157 f.
Muhammed V, konge af Marokko, 209.
Mundt, Karl, amerikansk politiker, 242.
Munkki, Olavi, finsk minister, 286.
Møller, Poul, dansk politiker, 96, 101, 226, 229, 282, 285 f.

Nakayama, Masa, japansk minister, 214, 279.
Napoleon, Bonaparte, fransk kejser, 22.
Nasser, Gamal Abd-el, præsident i Den forenede arabiske Republik, 214 f, 221.
Nasser, Moussa, jordansk udenrigsminister, 219.
NATO: Atomvåben, 278, 280.
Nehru, Jawaharlal, indisk premierminister, 86 f, 205, 221, 274.
Nepal: Forhold til Kina, 92. Freds- og venskabstraktat, 205.
Newaye, Mengistu, ethiopisk general, 280.
Neuberger, Maureen, amerikansk politiker, 242.
New Zealand: parlamentsvalg, 278. Politiske partier, 278. Regeringsdannelse, 279.
Ngala, Ronald, afrikansk politiker, 83, 92.
Nicaragua: Invasionsforsøg, 276.
Nielsen, Martin, dansk redaktør, 227.
Nielsen, Harald, dansk politiker, 227.
Nielsen, Johan, færøsk politiker, 283.
Nielsen, Svend, dansk nationalbankdirektør, 100 f, 225, 285.
Niger: Islam, 32. Præsidentvalg, 276. Uafhængighed, 210, 215 f.
Nigeria: Uafhængighed, 274. Unionsplaner, 83.
Ninn-Hansen, Erik, dansk politiker, 100.
Nixon, Richard M., amerikansk vicepræsident, 82, 214, 235 ff, 240, 243, 277.
Nkomo, Joshua, afrikansk politiker, 279.
Nkruma, Kwame, ghanesisk premierminister, 17 f, 34 ff, 38, 83, 205, 212, 220 f, 275, 278, 281.
Nohwe, Duma, afrikansk politiker, 90.
Noradom, Sihanouk, Cambodias premierminister, 203, 211.
Noradom, Suramarit, Cambodias konge, 203.
Norden: Kontaktudvalg, 287. Luftfartsforhandlinger, 232, 282. Nordisk råd, 229. Statsborgerret, 229. Statsministermøde, 282. Udenrigsministermøde, 223, 231. Udenrigstjeneste, 229.
Nordvietnam: Præsidentvalg, 214.
Norge: Fiskerigrænse, 208, 221. Flyvebaser, 277. Kongebesøg, 96. Regeringsomdannelse, 205. Russisk note, 212. Sydafrikaboykot, 89.
Normann, A. C., dansk politiker, 96, 227, 284 f.
Norstad, Laurids, chef for NATO, 96, 101, 278.
Nosavan, Phoumi, laotisk general, 217, 278 f.
Nu, U, burmesisk premierminister, 86, 203, 274.
Nyasaland: Forfatning, 217. Undtagelsestilstand, 211.
Nyboe-Andersen, Poul, dansk professor, 226.
Nyein, U Kyaw, burmesisk politiker, 86.
Nyere, Julius, afrikansk politiker, 56, 65.
Nyobé, Ruben Um, afrikansk politiker, 37.
Nørregaard Rasmussen, P., dansk professor, 67, 176.

Ohlin, Bertil, svensk politiker, 229.
Ok, Chough Pyung, sydkoreansk politiker, 91.
Olesen, Søren, dansk indenrigsminister, 94, 101, 223.
Olsen, Erling, dansk nationaløkonom, 66 f, 176.
Olympio, Sylvanus, afrikansk politiker, 38, 205.
Ormsby-Gore, W. David, engelsk politiker, 91.
Ortiz, Joseph, algiersk politiker, 83, 279.
Oum, Boun, laotisk prins, 279.

Paasio, Rafael, finsk politiker, 204.
Pakistan: Decimalsystem, 217. Grænseregulering, 83. Hovedstad, 216. Præsidentvalg, 87.
Panama: præsidentvalg, 207.
Panys, Khampan, laotisk udenrigsminister, 82.
Papagos, græsk general, 110.
Papaioannu, Ezekias, cypriotisk politiker, 121.
Patursson, Erlendur, færøsk fiskerirepræsentant, 223.
Pedersen, Gustav, dansk politiker, 285 f.
Pedersen, Ole Karup, dansk historiker, 49, 145.
Pedersen, Oluf, dansk fiskeriminister, 98 ff, 102.
Pella, Giuseppa, italiensk udenrigsminister, 92, 214.
Persien: Forhold til Israel, 215.
Peru: Brud med Kuba, 281.
Petersen, Carl, dansk politiker, 285.
Petersen, Alfred, dansk fagforeningsformand, 223.
Pham Van-Dong, nordvietnamesisk minister, 214.
Philip, Kjeld, dansk finansminister, 67, 95 f, 103, 176, 223 f, 230, 282, 285, 287.
Pho Proeung, Cambodias premierminister, 203.
Pholsena, Quinim, laotisk politiker, 207.
Phouma, Souvanna, laotisk ministerpræsident, 217, 278 f.
Piccioni, Attalio, italiensk politiker, 214.
Piech, Wilhelm, østtysk præsident, 90, 220.
Pinay, Antoine, fransk finansminister, 83.
Pinstrup, Hans, dansk politiker, 100, 228, 287.
Plaza, Lasso Galo, ecuadoriansk politiker, 210.
Podgorny, Nikolaj, sovjetisk politiker, 206.
Polansky, Dmitri, sovjetisk politiker, 206.
Portugal: Kolonier, 145 ff. Koloniernes status, 148 f. Udvandring, 146 f, 151.
Poulsen, Iver, dansk politiker, 285 f.
Poulsen, Johan, færøsk politiker, 283.
Pouquet, Jean, fransk forfatter, 33.
Powell, Enoch, engelsk minister, 215.
Powers, Francis Gary, amerikansk pilot, 207, 218.
Pratt, David, sydafrikansk attentatmand, 202.
Profumo, John D., engelsk minister, 215.
Pundik, Herbert, dansk journalist, 161.

Quadros, Janio, brasiliansk præsident, 274.
Quay, Jan E. de, hollandsk ministerpræsident, 281.

Radcliff, lord, engelsk embedsmand, 113.
Raft, Carsten, dansk politiker, 100, 102.
Rahman, Ali Abdel, malajisk statsoverhoved, 204.
Rapacki, Adam, polsk udenrigsminister, 226.
Rasmussen, Herluf, dansk politiker, 285 f.
Rayburn, Sam, amerikansk politiker, 244 f.
Reske-Nielsen, Erik, dansk historiker, 107.
Rhodes, Cecil, engelsk forretningsmand, 129.
Rhodesia (Syd-): Administration, 130.
Rhodesia-Nyasaland: 124 A. Agerbrug, 128. Befolkning, 124 f, 127. England og føderationen, 135. Forfatning, 134 f. Geografi, 125 f, 127. Historie, 129 f. Indkomstfordeling, 139. Indvandring, 137, Investeringer, 137 ff. Klima, 127. Kobber, 133. Kolonisering, 129 f. Mineraler, 128 f. Moncktonrapport, 144, 275. Nettonationalprodukt, 136. Plantevækst, 127, Politisk splittelse, 141 ff. Politisk status, 124 f, 130. Raceproblemer, 130 ff, 141. Strukturændringer, 138. Tilblivelse, 129 ff. Udenrigshandel, 136, 138 f. Vandkraft, 129. Vandrende arbejdskraft, 140. Økonomisk udvikling, 131 ff, 135.
Ribicoff, Abraham, amerikansk minister, 239, 280.
Rockefeller, Nelson, amerikansk guvernør, 236.
Roosevelt, F., amerikansk præsident, 237, 244.
Rosing, Nikolaj, grønlandsk politiker, 283.
Roa, Garcia, dr. Raul, kubansk udenrigsminister, 89.
Ross, Alf, dansk professor, 67, 226.
Ruanda-Urundi: Selvstændighed, 217.

Rusk, Dean, amerikansk udenrigsminister, 240, 280.
Rytter, Aage L., formand for industrirådet, 100, 283.

Salam, Saeb, libanesisk minister, 216.
Salan, Raoul, fransk general, 279.
Salazar, dr. Antonio de Oliveira, portugisisk premierminister, 146, 148 f, 151.
Salisbury, lord, engelsk politiker, 21.
Saltonstall, Leverett, amerikansk politiker, 242.
Salumu, Bernhard, kongolesisk politiker, 279.
Sananikone, Phoui, laotisk ministerpræsident, 82.
Sandys, Duncan, engelsk minister, 215.
Sarper, Selim, tyrkisk udenrigsminister, 206.
Saud, Abdul Aziz Ibn, saudi-arabisk konge, 280.
Saudi-Arabien: Magtskifte, 280.
Sauer, Paul Olivier, sydafrikansk minister, 202.
Sayegh, Daud al, irakisk politiker, 86.
Scelba, Mario, italiensk politiker, 214.
Schiøler, Gudmund, dansk biskop, 94.
Schmidt, Hans, dansk politiker, 99, 286.
Schryver, Augùste de, belgisk minister, 82.
Schweiz: Præsidentvalg, 280.
Seebohm, Hans Christoph, tysk minister, 212.
Segni, Antonio, italiensk politiker, 88, 92, 214.
Selassie, Haile, æthiopisk kejser, 166, 280.
Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi; Oprettelse, 175 ff. Grundbestemmelser, 178 f. Medlemmer, 176. Styrelse, 177.
Senanayake, Dudley, ceylonesisk premierminister, 92, 205.
Senegal: Associationspolitik, 23. Islam, 32. Uafhængighed, 221.
Senghor, Léopold Sédar, afrikansk politiker, 31, 34, 39, 47, 210.
Sergeyev, sovjetisk diplomat, 123.
Shermarke, Abd-el-rashid Ali, Somalis premierminister, 212.
Sierra Leone: Uafhængighed, 206, 278.
Silva, Charles P., ceylonesisk minister, 215.
Sivertsen, Helge, norsk undervisningsminister, 205.
Skaug, Arne, norsk handelsminister, 282.
Skovgaard, K., dansk professor, 67, 176.
Skrubbeltrang, Fridlev, dansk historiker, 67, 176.
Skytte, Karl, dansk landbrugsminister, 94 ff, 98 ff, 103, 222, 224, 232.
Skyum-Nielsen, Niels, dansk historiker, 66 f, 176.
Smith, Margaret, Chase, amerikansk politiker, 242.
Soames, Christopher, engelsk minister, 215.
Somali: Somaliland, Somalia, 161 A. Administration, 166 f, 172. Befolkning, 161, 164 f, 170. Boliger, 169. Erhvervsgrupper, 164 f. Fiskeri, 173. Geografi, 162 f, 169 f. Grænser, 162, 164 ff, 170 f. Historie, 161 f, 165, 170 ff. Import, 169. Kvægavl, 164, 168 f, 173. Landbrug, 169, 173. Nationalindkomst, 174. Nedbør, 164, 169. Nomaderne, 174. Pansomalismen og stormagterne, 162. Regeringsdannelse, 212. Selvstændighed, 161, 167 f, 171 f, 205. Sprog, 161. Transportvæsen, 169. Uafhængighed, 161, 168, 172, 174, 208, 212. Udenrigshandel, 173. Valg, 167 f, 172. Økonomi, 165. Økonomisk udvikling, 168 f, 172 ff.
Somsanith, Tiao, laotisk premierminister, 210, 217.
Sorin, Valerian, sovjetisk politiker, 91.
Souphannou, Vong, laotisk politiker, 207, 217.
Soustelle, Jaques, fransk minister, 84, 205, 274.
Sovjetunionen: Afrustning, 210, 215, 221. Algiersporgsmålet, 274. Arbejdstid, 207. Forhold til Kina, 218. Fredelig sameksistens, 211. Hærreform, 83. Kreditydelse, 219. Note til EFTA-lande, 85. Personændringer, 206. Protest til Japan, 84. Protest mod overflyvning, 214. Raketflyvning, 84 f. Rumskib, 208, 218. Skattereform, 207. U-2 episoden, 207, Valutakurs, 207.
Spaak, Paul-Henri, NATO's generalsekretær, 113.
Spinelli Pier, P., FN-udsending, 219.

Starcke, Viggo, dansk politiker, 282.
Stevenson, Adlai, amerikansk politiker, 237, 240, 244, 280.
Stybe, Svend Erik, dansk historiker, 67.
Soudan: Islam, 32.
Sudan: Uafhængighed, 221.
Sukarno, Achmed, indonesisk præsident, 83, 86, 89, 218, 221.
Svalastoga, Kaare, dansk professor, 67, 176.
Sveistrup, P. P., dansk nationalokonom, 67, 176.
Svendsen, Knud Erik, dansk nationalokonom, 68, 175.
Sverige: Sydafrika-boykot, 89. Valg, 221.
Sydafrikanske Union, Den: Apartheid, 202. Folkeafstemnisg, 275. Racepolitik, 209. Raceuroligheder, 90. Republik, 206, 275. Undtagelsestilstand, 219.
Sydkorea: Grundlovsændring, 211. Parlamentsvalg, 215. Politisk Uro, 204. Præsidentvalg, 91. Regeringskrise, 204.
Syed Putra ibni al-Marhum Syed Hassan Jamalullail, Malajas statschef, 219.
Syngman Rhee, sydkoreansk præsident, 91, 204, 207.
Sørensen, Poul, dansk politiker, 285.

Takla, Philippe, libanesisk minister, 216.
Talhoui, Bahjat, jordansk premierminister, 219.
Tambroni, Fernando, italiensk ministerpræsident, 92, 203, 214.
Tanganyika: Befolkning, 54. Forfatningsændringer, 55 f. Historie og politisk status, 54. Interne vandringer, 55. Jordnøddeplan, 55. Mineraler, 55. Selvstændighed, 56. Udenrigshandel, 54 f. Økonomi, 55.
Tanger: Politisk status, 204.
Tanner, Väinö, finsk politiker, 204.
Terrenoire, Louis, fransk minister, 85.
Thi, Nguyen Chanh, vietnamesisk officer, 277.
Thompson, Keith, amerikansk senator, 242.
Thorneycroft, G. E. Peter, engelsk minister, 215.
Thors, Thor, islandsk FN-ambassadør, 231.
Thorsen, Einar, dansk arbejdsgiverforeningsformand, 225.
Tito, Josip Broz, jugoslavisk præsident, 221.
Tjekoslovakiet: Forfatningsændring, 213 f.
Toft, H. C., dansk politiker, 99.
Togo: Ewe-Folket, 38. Hærvæsen, 38. Selvstyre, 28, 36, 38. Uafhængighed, 205.
Touré, Sekou, Guineas præsident, 29, 31 ff, 88, 203, 281.
Trujillo, Hector Bienvenito, præsident i Den dominikanske Republik, 217.
Truman, Harry S., amerikansk præsident, 235, 245.
Tsad: Islam, 32. Religion, 42 f. Uafhængighed, 214 ff.
Tshombe, Moise, kongolesisk politiker, 213, 216, 275, 277, 279.
Tsiranana, Philibert, Madagascars præsident, 45, 47, 86, 92.
Tyrkiet: Censur, 205. Demonstrationer, 205 f. Dødsstraf, 214. Provisorisk forfatning, 210. Retssag, 209 f, 275. Statskup, 206. Udgangsforbud, 206. Udrensning, 216 f.
Tyskland: Berlinproblemet, 87, 209, 220 f. Handel, 220 f. Rejserestriktioner, 219 ff.
Tyskland (Vest-): Antisemitisme, 87. Arbejdsløshed, 70 f. Atomvåben, 218. Beskæftigelse, 260. Betalingsbalance, 74 f. Detailomsætning, 73. Diskontoforhøjelse, 74. Efterspørgsel, 260. Europæisk enhed, 218. Forhold til Guinea, 90. Forhold til Øst-Tyskland, 87. Fødevareforbrug, 257 f. Indkomster, 72 f. Kapitalbevægelser, 261. Kassereserver, 74. Konjunkturudvikling, 70 ff, 253 ff. Landdagsvalg, 208, 279. Lønglidning, 73. Lønudvikling, 260. Militærbaser, 88, 276. Omflytning af arbejdskraft, 71 f. Overførselsindkomster, 73. Partiopløsning, 212. Pasaffære, 89. Polarisratketter, 214. Prisstigninger, 73 f. Produktion, 72 f, 260. Revaluering, 74. Sydafrika-boykot, 89. Udenrigshandel, 14, 188. Valutareserver, 189. Økonomisk politik, 261.
Tyskland (Øst-): Kollektivisering, 203 f.

Uganda: Befolkning, 50. Bomuld, 50 f. Historie, 49. Mineraler, 52. Politiske for-

hold, 52 ff. Politisk status, 49 f. Udenrigshandel, 51 f. Økonomi og erhvervsliv, 51 f.
Udall, Stewart, amerikansk minister, 240, 280.
Ulbricht, Walther, østtysk førstesekretær, 220.
Urias, César Yanes, El Salvadoriansk officer, 276.
U. S. A.: Antarktis, 217, Arbejdsløshed, 183, 247 f, 255. Arbejdsmarkedet, 254. Atomstopkonference, 83, 86. Atomubåde, 207, 214, 277 f. Befolkningsudvikling, 248. Berlinsituation, 89. Betalingsbalancen, 249 ff, 278. Bilproduktion, 247 f. Boligbyggeri, 181, 185. Borgerrettigheder, 238 f. Boykot af Sydafrika, 85. Diplomatisk brud, 218. Devaluering, 251. Efterspørgsel, 181 ff. RB-47 episoden, 212. U-2 episoden, 207. Eksport, 185. Finanspolitik, 248 f. Fjernsynsdebatter, 238 f. Generationsskifte, 243. Guldbeholdning, 184, 189, 249 ff. Guvernørvalg, 242 f, 277. Investeringer, 185. Jorddrabanter, 202. Kapitalbevægelser, 250 ff. Klage til Organisationen af amerikanske stater, OAS, 276. Kongresvalg, 241 f, 277. Konjunkturnedgang, 247. Konjunkturudvikling, 70, 180 ff, 253 ff. Landbrugspolitik, 238. Minimalløn, 238. Monroedoktrinen, 212. Nationalprodukt, 248. Negerproblemet, 88, 92, 207. Overenskomst i stålindustri, 82. Partidisciplin, 244. Prisudvikling, 252. Præsidentindsættelse, 245 f. Præsidentkandidatnominering, 214. Præsidentskifte, 235 A. Præsidentvalg, 235 ff, 277, 280. Raketforsøg, 208, 218. Ny regering, 239 f, 280. Renten, 252. »Rules Committee«, 246. Rumforsøg, 91. Sanktioner mod Kuba, 275 f. Sikkerhedstraktat, 84. Socialforsorg, 238. »Spion«drabant, 208. Spionflyvninger, 208. Stålstrejke, 180, 247. Sukkerimport, 212. Turistindkøb, 251. Udenrigshandel, 14, 186 ff, 255, 259. Udenrigsministermøde, 203. Udenrigspolitik, 239. U-landshjælp, 250. Valglov, 236. Økonomisk fremskridt, 238. Økonomisk politik, 183 ff, 247 A.
Varmann, Kolbjørn, norsk trafiminister, 205.
Vatthana, Sri Savang, laotisk konge, 217.
Velasco, Ibarra, José Maria, ecuadoriansk præsident, 210.
Venezuela: Klage over Den dominikanske Republik, 213.
Verwoerd, Hendrik, sydafrikansk premierminister, 89 f, 202, 209, 275.
Vietnam (Syd-): Oprør, 277.
Voroshilov, Klimenti E., sovjetisk præsident, 206, 214.

Walden, F. T., schweizisk præsident, 280.
Walker-Smith, Derek C., engelsk minister, 215.
Wandel, Gertie, dansk politiker, 99.
Ward, George, engelsk minister, 276.
Wardsworth, James M., amerikansk FN-ambassadør, 218.
Watkinson, Harold A., engelsk forsvarsminister, 203.
Wechselmann, Sigurd, dansk forligsmand, 287.
Welensky, Roy, Rhodesias premierminister, 275.
Weikop, Ove, dansk politiker, 99 f.
Wendt, F. W., generalsekretær i Nordisk Råd, 67, 176 f.
Wigny, Pierre, belgisk udenrigsminister, 277.
Wilson, Harold, engelsk politiker, 274, 276.
Wilson, Thomas Woodrow, amerikansk præsident, 235, 243.
Winding Pedersen, H., dansk professor, 67, 176.
Winding, Poul, dansk professor, 67, 176 f.
Wöhni, Einar, norsk landbrugsminister, 205.

Youlou, Abbé Fulbert, afrikansk politiker, 43.
Yoon Bo Sun, Sydkoreas præsident, 218.

Zeuthen, Else, dansk politiker, 100, 102.
Zeuthen, F., dansk professor, 66.

Zorlu, Fatin, Rüstü, tyrkisk udenrigsminister, 115, 119.
Zuazo, Hernàn Siles, boliviansk præsident, 210.
Zverev, Arseny G., sovjetisk finansminister, 206.

Æthiopien: Afrikansk konference, 210. Grænserettigheder, 210. Oprørsforsøg, 280.

Ølgaard, Anders, dansk nationaløkonom, 67, 176.
Østafrika (britisk): Enhedsbestræbelser, 64 f. Historie og geografi, 49 A. Skolevæsen, 64. Sociale problemer, 63 f. Strukturændringer, 63 ff. Transportvæsenet, 64.
Øvre Volta: Uafhængighed, 210.
Özdilek, Fabri, tyrkisk minister, 216.

Aakjær, Svend, dansk rigsarkivar, 66, 176.

INDHOLDSFORTEGNELSE

ARTIKLER

C. G. Feilberg: Ghana 4
Chr. Geleff: Nye republikker i fransk Afrika 21
Ole Karup Pedersen: Britisk Østafrika 49
Erik Reske-Nielsen: Cyperns vej til selvstændigheden 107
Per Kongstad: Rhodesia og Nyasaland 124
Ole Karup Pedersen: Portugisisk Afrika 145
Herbert Pundik: Somali 161
Johannes Laursen: Præsidentskiftet i USA 235
Thorkild Hjortkjær: Nye signaler i USAs økonomiske politik . . . 247

REGELMÆSSIGE OVERSIGTER

Den internationale økonomiske situation 70; 180; 253
U. S. A. 180; 254
England 70
Vesttyskland 70
Vesteuropa 185; 253
Den danske økonomiske situation 76; 190; 262
Politisk kronik 82; 202; 274

MEDDELELSER

Institutet for Historie og Samfundsøkonomi 1959 . . . 66
Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi 175